provincie limburg | Limburgs Parlement

Notulen
Statenvergadering
van 25 september 2026

Inhoud

1	**Opening, mededelingen voorzitter en vaststelling agenda**	**6**
2	**Afscheid en installatie nieuw Statenlid**	**6**
3	**Spreekrecht externen**	**8**
4	**Vragenuur**	**9**
5	**Notulen**	**11**
6	**Voorraadagenda**	**12**
7	**HAMERSTUKKEN**	**12**
7.1	**G-26-019 Statenvoorstel inzake verordening Systematische Toezichtinformatie Limburg 2026, brief GS van 07-07-2026 (GS DOC-00942356)**	**12**
7.2	**P-26-003 Statenvoorstel ZRK-rapport inzake Vervolgonderzoek Civiele kunstwerken provincie Limburg**	**12**
7.3	**G-26-022 Statenvoorstel inzake N280 Leudal – bijstelling krediet, brief GS van 18-08-2026 (GS DOC-000967199)**	**12**
7.4	**G-26-013 Statenvoorstel inzake aanvraag extra middelen Maasprojecten Lob van Gennep en Ruimte voor de Maas bij Oeffelt, brief GS van 09-06-2026 (GS DOC-00909616)**	**12**
8	**BESPREEKSTUKKEN**	**13**
8.1	**GEWIJZIGD G-26-020 Statenvoorstel inzake Vaststellen Wijzigingsverordening 2026 Omgevingsverordening Limburg, brief GS van 10-09-2026 (GS DOC-00984089)**	**13**
8.2	**GEWIJZIGD G-26-018 Statenvoorstel Beëindiging status 'Groot Project' Gebiedsontwikkeling uitbreiding VDL Nedcar, brief GS van 15-9-2026 (GS DOC-00981654)**	**56**
9	**Moties vreemd aan de orde van de dag**	**62**
10	**Sluiting**	**79**

Presentielijst van de leden van Provinciale Staten van Limburg voor de vergadering van 25 september 2026

Voorzitter
Roemer, E.G.M.

Statengriffier
Pregled, mr. A.O.J.

Leden	**Partij**
Aanwezig	
Absil, mevrouw drs. M.G.J.A.C.	CDA
Berghorst, mevrouw mr. A.	PvdA
Bijnen, H.M. van	PVV
Bloi MA, J.M.	VVD
Bommel, C.P.G. van	BBB
Bosch, M. Th.	PVV
Boven, mevrouw I.	Partij voor de Dieren
Depondt-Olivers, mevrouw M.L.H.	CDA
Driessen, R.B.	Forum voor Democratie
Fischer, mevrouw A.M.J.N.	50PLUS
Franssen, R.F.R.P.	Forum voor Democratie
Goossen, I.J.G.	BBB
Hanegraaff, dr. M.C.	CDA
Hendrikx, J.J.P.	VVD
Hermans, L.J.	PVV
Hoks, F.J.R.	PVV
Huizing, J.	RVL
IJpelaar, W.A.J.	CDA
Jetten, mevrouw T.G.M.	GroenLinks
Jiménez Hastenrath, mevrouw C.L.	PVV
Koopman M SEN, mevrouw S.N.	VVD
Kuiper, mevrouw L.Y.M.	SP
Loomans, ir. P.J.M.	Horizon
Mertens, mevrouw mr. K.G.M.	GroenLinks
Mülders, M.T.G.	GroenLinks
Nijenhuis, D.J.	BBB
Nijskens, H.L.M.	VVD
Pol, mevrouw H.A. van der	BBB
Queisen, A.G.M.	BBB
Schoolmeesters, mevrouw A.M.A.	BBB
Schrouff, C.H.M.	VVD
Schuuring BA, mevrouw E.A.	PvdA
Smeets, mevrouw C.A.H.	SP
Sol MSc, H.P.A.	GroenLinks
Stocks, M.H.D.	D66
Vaessen, L.A.P.	D66
Waajen-Crins, mevrouw drs. A.P.H.	CDA
Wesseling, mevrouw A.	D66
Wetemans, C.C.M.	oos limburg

Wolters, mevrouw L.C.C.M.	PvdA
Wolters Gregório, J.	SP
Zeedzen, D.	BBB

Het college van Gedeputeerde Staten
Roemer, E.M.(CdK)
Caldenberg, M. van
Demollin-Schneiders, mevrouw E.A.M.B.
Kuntzelaers, J.J.M.
Satijn, S.H.M.
Theuns, M.L.M

Afwezig

Blijlevens, R.P.	JA21
Franssen, R.J.H.	LOKAAL-LIMBURG
Megens, B.J.M.H.	Fractie Megens
Peters, A.C.P.	LOKAAL-LIMBURG
Schyns MSc, P.F.M.	JA21

Faassen, L	Gedeputeerde

Overige aanwezigen
Mevrouw M.S. de Bruyne, namens Stop A2 verbreding

Notulist
Het Notuleercentrum

1 Opening, mededelingen voorzitter en vaststelling agenda

De voorzitter: Dames en heren, mag ik u verzoeken de plaatsen in te nemen? Ik open de vergadering en heet u allen hartelijk welkom in deze bijzondere Statenzaal. De officiële Statenzaal is, zoals u weet, in verbouwing. Ik heb de garantie gekregen dat ze er een heel mooie zaal van maken. Het is aan u straks om dat te beoordelen, uiteraard. Maar daardoor zitten wij hier vandaag in de Feestzaal. Ik zal daar geen grappen over maken. Vanwege de akoestiek zit het publiek vandaag een beetje op een ongepaste afstand, wat heel erg ongemakkelijk voelt, buiten de zaal, met schermen. Mijn excuses daarvoor. Het was allemaal passen en meten. Qua akoestiek was het niet te doen om het anders in te delen. Maar ik ga ervan uit en hoop dat u de vergadering allemaal goed kunt volgen. Koffie en lunch zijn straks in De Grote Staat. Dat had u vast al gezien, onderweg hiernaartoe. Voor de vergadering van vandaag heb ik afmeldingen van de heer Blijlevens en de heer Schyns, allebei van JA21, de heer Peters en de heer Franssen van LOKAAL-LIMBURG en de heer Megens van Fractie Megens. Mevrouw Smeets van de SP is twee uurtjes later. Er is vandaag ook een fotograaf aanwezig. Die zal foto's maken. Dat heeft natuurlijk alles te maken met het afscheid van de heer Maillé en de installatie van de heer Schrouff. Bij de opening van de vergadering van vandaag is een quorum vereist. De griffier en ik hebben voorafgaand aan de opening aan de hand van de presentielijst geconstateerd dat hieraan is voldaan. Indien er moties vreemd aan de orde van de dag zijn – dat zijn ze – dan hadden die al eerder ingediend moeten worden. Dat is ook gebeurd. Ik kan zeggen dat wij vier moties vreemd hebben die we vandaag gaan bespreken met u. Mocht er een hoofdelijke stemming zijn, dan is het lot gevallen bij de heer Hoks. Er is een conceptagenda rondgestuurd. Ik neem aan dat we daar een definitieve agenda van kunnen maken. Dat is het geval.

2 Afscheid en installatie nieuw Statenlid

De voorzitter: Dan zijn we nu aanbeland bij het afscheid van de heer Maillé. Ik ga de heer Maillé daarvoor toespreken. Ja, beste Sjoerd. Welkom. Je bent even terug bij de Staten. Helaas niet in de vertrouwde Statenzaal, maar wel op je vertrouwde plek. Maar eigenlijk mag dat niet. Dan zal je denken: hoezo mag dat niet? Formeel ben je namelijk al geen Statenlid meer. Maar we willen je toch in het zonnetje zetten en toch ongelooflijk danken voor al je inspanningen, dus ik geloof niet dat er in deze zaal iemand bezwaar maakt tegen het feit dat je gewoon op je vertrouwde plek zit. Het was voor jou hier in Limburg een soort stoomcursus politiek die je hebt gevolgd. Je kwam voor de liefde en voor de studie en je vertrok getrouwd en als wethouder, terwijl je in de tussentijd als burgerraadslid in Maastricht en bijna drie jaar als Statenlid het vak enorm in de vingers kreeg. Je keert nu dus als wethouder terug naar de plek waar je wieg stond, in Hilvarenbeek. Daarmee ben je in deze Staten de vierde wethouder. Matthijs Stocks ging je al voor in Beesel, Marlou Jenneskens in Maastricht en Léon Faassen in Sittard-Geleen. Maar met je 26 jaar ben je wel de jongste. Dan te bedenken dat je met die leeftijd tot de Generatie Z behoort. Die wordt ook nog weleens weggezet als sneeuwvlokjes, omdat ze niet zouden uitblinken in weerbaarheid. Nou, Sjoerd, dat is zeker niet van toepassing op jou! Ik weet zeker dat niemand hier of' in Hilvarenbeek het in zijn hoofd zou halen om jou ooit zo te noemen. Een ding weet ik namelijk zeker: niets houdt je tegen om volle bak te gaan voor wat jij belangrijk vindt. Zo heb je ons samen met Annemarie Fischer de ogen geopend voor hoe toegankelijk wij hier in huis zijn, fysiek en digitaal. Dat was dus niet voldoende. Dat kan natuurlijk niet, want als we zeggen dat elke Limburger telt, dan moet ook elke Limburger kunnen meedoen. Jouw motie over een toegankelijke livestream met ondertiteling kreeg dan ook terecht 100% instemming. En ja, nu kan iedereen ook lezen wat wij hier zeggen. Dat is jouw verdienste, Sjoerd. Fijn dat je hebt aangegeven dat we ook vanuit het Brabantse nog op eventuele tips van jou mogen rekenen. Maar net zo goed ging je volle bank voor een sterke Limburgse economie, voor innovatie, ondernemerschap en een aantrekkelijk vestigingsbeleid. Niet voor niets drong je in een van je moties op dit gebied aan op een langetermijnvisie tot 2050. Ik hoop dat als je 50 bent, je kunt zeggen: ze hebben toen goed naar me geluisterd. Met weer een andere motie hield je een vurig pleidooi voor een programma om jong talent voor Limburg te behouden. Ook daar kreeg je de handen voor op elkaar. Maar dat programma kwam kennelijk voor jou net iets te laat, want jij knijpt er nu zelf als jong talent tussenuit. Wat mij bijzonder raakte in de brief waarin je je vertrek aankondigde, was je opmerking over

de sfeer hier in de Staten. Je schreef het volgende. Ik citeer je letterlijk: ‘Waar vaak wordt gesteld dat de politiek is verhard, heb ik dat binnen de Provinciale Staten van Limburg anders ervaren. We voeren stevige debatten op de inhoud, maar verliezen tegelijkertijd niet de mens achter de politicus uit het oog.’ Hiermee, beste Sjoerd, geef je een prachtig compliment aan je collega’s. Maar ik wil ook jou bedanken voor je belangrijke bijdrage daaraan. Je had altijd een enorme drive en was tegelijkertijd de rust zelve. Je hebt geen enkele vergadering gemist, zelfs niet voor een bruiloft, zegt ook enorm veel over jouw toewijding aan de publieke zaak. We gaan je hier nu missen, maar Hilvarenbeek mag blij zijn met jouw terugkeer. Het zal wellicht wel even wennen zijn daar in het Brabantse land, na jaren te hebben gewoond in, in jouw eigen woorden, de mooiste stad van het land, Maastricht. Maar uiteindelijk is het, volgens Venlonaar Frans Pollux en Eindhovenaar Björn van der Doelen in een recente zoektocht naar de verschillen tussen Brabant en Limburg ‘eigenlijk toch maar één pot nat in het warme, gulle zuiden’. Dus, het goede leven raak je daar zeker niet kwijt. Wij jou wel. Dat is jammer voor ons, maar geweldig voor Hilvarenbeek. Mag ik jou daar ongelooflijk veel succes bij wensen en mag ik namens heel Limburg zeggen: dank je wel, Sjoerd! Dames en heren, vanwege het afscheid van de heer Maillé zal een nieuw Statenlid toetreden tot Provinciale Staten. Volgens het proces-verbaal van het Centraal Stembureau van de verkiezingen van Provinciale Staten is dat de heer Schrouff. Ter voldoening van hetgeen gesteld is in het Reglement van Orde voor vergaderingen van Provinciale Staten is een commissie van drie leden ingesteld voor het onderzoek van de geloofsbrieven van het nieuwe Statenlid. De commissieleden zijn de heer Queisen, mevrouw Boven en de heer Hoks. Voor het onderzoek van de geloofsbrieven zijn overeenkomstig het bepaalde in het Reglement van Orde voor vergaderingen van Provinciale Staten overlegd een opgave van alle beklede openbare betrekkingen en een gewaarmerkt afschrift uit de gemeentelijke basisadministratie persoonsgegevens, waaruit de huidige woonplaats, geboortedatum en plaats, alsmede het Nederlanderschap en het niet uitgesloten zijn van kiesrecht blijken. Ik wil de heer Queisen als voorzitter van de Commissie voor Onderzoek van de Geloofsbrieven vragen vanaf het spreekgestoelte verslag uit te brengen over de gedane onderzoeken.

De heer Queisen (BBB): Voorzitter, bedankt. De Commissie voor Onderzoek van de Geloofsbrieven, bestaande uit mevrouw Boven, mijnheer Hoks en ondergetekende, heeft de geloofsbrieven van de heer Schrouff van de VVD onderzocht. We hebben deze geloofsbrieven in orde bevonden. De heer Schrouff is door de voorzitter van het Centraal Stembureau op 7 juli 2026 reeds benoemd tot Statenlid. Deze benoeming is op 16 juli 2026 door hem aangenomen. De heer Schrouff heeft een verklaring openbare betrekkingen aangereikt en vervolgens heeft de commissie aan de hand van een uittreksel uit de basisregistratie personen vastgesteld dat hij voldoet aan alle in de Provinciewet gestelde eisen. Er is niets gebleken van met het lidmaatschap van Provinciale Staten onverenigbare betrekkingen. De commissie adviseert Provinciale Staten dan ook om de heer Schrouff toe te laten tot Provinciale Staten. Tot zover, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Queisen. Ik wil graag de leden van de Commissie voor Onderzoek van de Geloofsbrieven danken voor de verrichte werkzaamheden. Overeenkomstig het verslag van de Commissie voor Onderzoek van de Geloofsbrieven, constateer ik dat er geen wettelijke beletselen zijn om het kandidaat-Statenlid toe te laten. Daarom verzoek ik de bodes het kandidaat-Statenlid naar de interruptiemicrofoon te begeleiden. Aan de orde is de beëdiging overeenkomstig artikel 14 van de Provinciewet. Daartoe leggen alle nieuw te benoemen Statenleden in de handen van de voorzitter de in artikel 14 van de Provinciewet voorgeschreven eed respectievelijk verklaring en belofte af. De heer Schrouff heeft aangegeven de eed af te willen leggen. De Gedragscode Bestuurlijke Integriteit is door de heer Schrouff al op een eerder tijdstip getekend. Ik zal zo meteen de tekst van de eed voorlezen bij de interruptiemicrofoon. U stapt vervolgens naar de interruptiemicrofoon en zegt nu u de eed aflegt: ‘Zo waarlijk helpe mij God Almachtig!’ ‘Ik zweer dat ik, om tot lid van Provinciale Staten benoemd te worden, rechtstreeks noch middellijk, onder welke naam of welk voorwendsel ook, enige gift of gunst heb gegeven of beloofd. Ik zweer dat ik, om iets in dit ambt te doen of te laten, rechtstreeks noch middellijk enig geschenk of enige belofte heb aangenomen of zal aannemen. Ik zweer dat ik getrouw zal zijn aan de Grondwet, dat ik de wetten zal nakomen en dat ik mijn plichten als lid van Provinciale Staten naar eer en geweten zal vervullen.’

De heer Schrouff (VVD): Zo waarlijk helpe mij God Almachtig!

De voorzitter: Dan wens ik u bij dezen heel veel succes. Mag ik u als eerste van harte feliciteren? Ik wil ook de heer Maillé vragen om naar voren te komen, zodat Provinciale Staten afscheid kunnen nemen van de heer Maillé en de heer Schrouff kunnen feliciteren. De vergadering is geschorst.

[SCHORSING]

3 Spreekrecht externen

De voorzitter: Dames en heren, mag ik u verzoeken de plaatsen weer in te nemen? Ik heropen de vergadering. We zijn aanbeland bij agendapunt 3, het inspreekrecht van externen. Er heeft zich één inspreker gemeld voor de vergadering van vandaag, voor agendapunt 8.1, vaststellen Wijzigingsverordening 2026 Omgevingsverordening Limburg, te weten mevrouw De Bruyne namens Stop A2 verbreding. Het inspreekverzoek voldoet aan de criteria zoals daaraan gesteld in het Reglement van Orde van Provinciale Staten. Zoals bekend krijgt de inspreker maximaal vijf minuten de tijd. Mag ik verzoeken om mevrouw De Bruyne te begeleiden naar het spreekgestoelte? Goedemorgen, mevrouw De Bruyne. Het woord is aan u.

Mevrouw De Bruyne: Goedemorgen. Geachte leden van Provinciale Staten. Schoon drinkwater lijkt vanzelfsprekend. Kraan open en hoppa. Schoon water, veilig om te drinken. In dit land was het er gewoon, altijd. Maar schoon drinkwater, een eerste levensbehoefte, begint bij de bronnen waaruit we het winnen. Het is cruciaal dat die vrij blijven van schadelijke stoffen. Precies daar staan we voor een steeds grotere opgave. U weet waarom. De kwaliteit van Nederlandse grond- en oppervlaktewateren wordt serieus en van alle kanten bedreigd. Deze week nog was er weer aandacht voor de kwaliteit van ons kraanwater, nadat bleek dat dit in verschillende delen van Nederland te hoge concentraties Pfas bevat. Dat onderstreept weer hoe belangrijk het is onze drinkwaterbronnen beter te beschermen en nieuwe vervuiling zo veel mogelijk te voorkomen. Onze grondwaterbeschermingsgebieden worden steeds belangrijker. Hier winnen we water voor onze drinkwatervoorziening, ook in Limburg, waar de waterinname uit de Maas vaak en langdurig wordt gestaakt omdat de rivier té vervuild is of omdat er überhaupt nog amper water in staat. In grondwaterbeschermingsgebied moeten we extra zorgvuldig zijn als er sprake is van activiteiten die een risico vormen voor de kwaliteit van het grondwater. Logisch dus dat de Provincie de regels voor het gebruik van AVI-bodemas en metaalslakken in grondwaterbeschermingsgebied aanpast. De nieuwe Omgevingsverordening stelt dat er geen reëel alternatief voor mag zijn. Er moeten maatregelen worden genomen om het uitlogen van schadelijke stoffen volledig te voorkomen. Dat is een duidelijke en gewenste verscherping ten opzichte van de huidige regels. Tegelijkertijd wordt met artikel 17.6 een uitzondering gemaakt voor aanvragen die al zijn ingediend. Dat raakt rechtstreeks aan het gebruik van Beaumix bij de A2 in grondwaterbeschermingsgebied. Boskalis heeft die aanvraag ingediend. ‘Als de donder’, zou je kunnen zeggen. Door de overgangsregeling in artikel 17.6 zou deze aanvraag beoordeeld worden op basis van de oude regels. Dat maakt dit artikel zeer relevant voor de vergunningsaanvraag van Boskalis. En juist hierbij is een uitzondering moeilijk te verdedigen. De Provincie heeft urgente redenen voor haar keuze om de regels bij het gebruik van AVI-bodemas te verscherpen. Waarom dan die keuze direct terzijde schuiven voor Boskalis? Bij de verbreding van de A2, een van de grootste infrastructurele projecten in Limburg, is het gebruik van Beaumix al jaren onderwerp van discussie. Ik hoef u niet te herinneren aan het fiasco in Katwijk, waar peperdure maatregelen nodig waren toen bleek hoe ernstig de vervuiling was na inzet van AVI-bodemas van Boskalis. Daarom vragen wij u met klem artikel 17.6 te schrappen in het belang van alle Limburgers. Dan de vergunningsaanvraag, die voorligt bij Gedeputeerde Staten. Hierover is nog geen besluit genomen. Wij doen een dringend beroep op de Gedeputeerde: weiger de vergunning voor het gebruik van Beaumix in grondwaterbeschermingsgebied. Als we ons grond- en drinkwater écht willen beschermen, moeten we regels niet alleen op papier aanscherpen. We moeten de aangescherpte regels toepassen op het moment dat het erop aankomt. Dat moment is nu, hier, vandaag. In grondwaterbeschermingsgebied kan

maar één uitgangspunt gelden: nieuwe vervuiling van drinkwaterbronnen voorkomen en niet achteraf kijken of het misschien nog gaat lukken de verstrekkende gevolgen van vervuiling van die bronnen met kunst- en vliegwerk te beperken, tegen torenhoge kosten. Als afsluiting wil ik er op persoonlijke titel nog dit over kwijt. De toevoeging van een uitzondering voor het gebruik van Beaumix in grondwaterbeschermingsgebied rond de A2 vond volgens de Provincie plaats vanuit het oogpunt van transparantie en behoorlijk bestuur. Dat is mooi. Maar transparantie en behoorlijk bestuur jegens wie? In gedachten zie ik de champagnekurken al knallen bij Boskalis: in Limburg een half miljoen ton verbrandingsafval storten dat we aan de straatstenen niet kwijt konden. Wie doet het ons na? Zelfs in grondwaterbeschermingsgebied! Doe ons nog maar een fles champagne.' Wat Boskalis blij maakt, kan beroerd uitpakken voor inwoners van Limburg. Mensen hebben schoon drinkwater nodig, betrouwbare bestuurders die het langetermijnbelang van alle burgers laten prevaleren boven het kortetermijnbelang van bedrijven met bedenkelijke mores en een overheid die algemeen maatschappelijk belang centraal stelt en het voorzorgsprincipe durft te hanteren. Denkt u dat Limburg bij Boskalis kan aankloppen wanneer blijkt dat ook hier het grond- en oppervlaktewater verder vervuild raakt door Beaumix? Ik niet.

De voorzitter: Rondt u af, mevrouw De Bruyne?

Mevrouw De Bruyne: Ja, nog één zin. Het officieuze motto van dergelijke multinationals komt neer op 'take the money and run'. Dat laatste zien we te vaak gebeuren. Laat het in deze provincie alstublieft niet zover komen. Dank u wel voor uw aandacht.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw De Bruyne. Ik kijk even of er vanuit de zaal een vraag voor u is. Dat is niet het geval. Dank u wel voor uw tijd en uw inbreng.

Mevrouw De Bruyne: Graag gedaan.

4 Vragenuur

De voorzitter: Dan komen we bij agendapunt 4. Er is een verzoek tot het stellen van mondelinge vragen ingediend, namelijk door Statenlid Zeedzen namens de fractie van de BBB inzake de Einstein Telescope en de gevolgen van het onderzoek van de L-configuratie voor Limburgse kandidatuur en bidbook. Het verzoek tot het stellen van mondelinge vragen is door mij beoordeeld en conform het Reglement van Orde gehonoreerd. De vragensteller wordt het woord verleend om een of meerdere vragen te stellen en een korte toelichting van maximaal vijf minuten daarop te geven. Tijdens de toelichting zijn geen interrupties toegestaan. Na de beantwoording door Gedeputeerde Staten krijgt de vragensteller desgewenst het woord om een aanvullende vraag te stellen. Vervolgens kan aan andere Statenleden het woord verleend worden voor het stellen van één vraag. Het woord is aan de heer Zeedzen.

De heer Zeedzen (BBB): Ja, dank u wel, voorzitter. Op 18 september jl. heeft de Taskforce Einstein Telescope het projectbureau mandaat gegeven om naast de reeds onderzochte driehoeksconfiguratie ook de fysieke haalbaarheid van een L-vormige configuratie in de euregio Maas-Rijn verder te onderzoeken. Deze ontwikkeling komt op een belangrijk moment. Het bidbook voor de kandidatuur van de euregio Maas-Rijn moet volgens de huidige planning uiterlijk eind 2026 gereed zijn. Een mogelijke L-configuratie kan gevolgen hebben voor onder meer de technische uitwerking, financiering, economische spin-off en strategische positionering van de euregio. De Provincie Limburg heeft zich jarenlang – en nog steeds – financieel en bestuurlijk ingezet voor de komst van de Einstein Telescope naar onze regio. Het is daarom van belang dat Provinciale Staten tijdig inzicht hebben in de betekenis van deze nieuwe ontwikkeling voor de Limburgse inzet en het bidbook. Voor ik overga naar de vragen wil ik nog even het volgende duiden. Mijn vragen en de mededeling portefeuillehouder hebben zich gekruist. Sommige van deze vragen zijn al enigszins geduid, maar ik wil de Gedeputeerde ook hier de mogelijkheid geven dat nog even mondeling toe te lichten. Wij hebben de volgende vragen. Hoe beoordeelt het College de recente ontwikkeling dat nu ook

de fysieke haalbaarheid van een L-configuratie in de euregio Maas-Rijn nader wordt onderzocht? Welke gevolgen kan dit aanvullende onderzoek volgens het College hebben voor de inhoud, planning en strategische positionering van het bidbook, dat volgens de huidige planning eind 2026 gereed moet zijn? Kan een keuze voor een L-configuratie gevolgen hebben voor de financiële inzet van Limburg en Nederland en voor de verwachte economische spin-off, valorisatie, werkgelegenheid en kennisontwikkeling in Limburg? Zo ja, welke gevolgen zijn op dit moment voorzien? Is het College betrokken bij de bestuurlijke en internationale gesprekken over de mogelijke L-configuratie en zo ja, wat is daarbij de inzet vanuit Limburg? Als laatste, kan het College toezeggen Provinciale Staten tijdig en voorafgaand aan wezenlijke wijzigingen in de uitgangspunten van de Limburgse kandidatuur of financiële inzet te informeren over de gevolgen ervan voor Limburg en het bidbook?

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Zeedzen. Dan geef ik nu het woord aan Gedeputeerde Satijn.

Gedeputeerde Satijn: Dank u wel. Het is een beetje passen en meten, in de nieuwe tijdelijke opzet, voorzitter. Dank u wel. Dank, mijnheer Zeedzen, voor het stellen van de vragen. Ik denk dat u het heel juist geduid heeft. We hebben als College afgelopen week uw Staten een brief gestuurd, die ook de minister naar de Tweede Kamer gestuurd heeft, voorzien van onze beoordeling van de meest recente ontwikkelingen op dit moment. Het is goed dat u dat ook zelf aangeeft. Ik zal wel door al uw vragen heen lopen, maar dan ook gemakshalve verwijzen naar de mededeling en de brief van de minister, die ook in uw bezit is. Dan kunt u daaruit afleiden hoe wij naar uw vragen kijken. Maar nogmaals, dank voor de vraag. Het is een belangrijk project voor de regio, dus het is goed dat we elkaar daarop blijven aanspreken en iedere relevante ontwikkeling tot ons nemen. In de mededeling die we u stuurden, hebben we ook geschetst dat we in 2025 al op verzoek van de ETO, de Europese organisatie in het kader van de Einstein Telescope, een soort overkoepelend orgaan, een bureaustudie hebben laten uitvoeren naar de mogelijkheden van een L-configuratie in de regio. Dat was een bureaustudie. U moet ook weten dat er al sinds het begin van dit project meerdere varianten aan de horizon zijn verschenen en er ook al zo lang wetenschappelijk naar wordt gekeken wat de consequenties zijn van welke opzet dan ook. Dat is dus absoluut geen nieuw beeld dat we krijgen. We hebben wel op verzoek van de ETO en op advies van de Wetenschappelijke Adviesraad binnen de EMR-kandidatuur vastgesteld dat we verdiepend onderzoek gaan doen naar die vorm. Dat is wel een besluit dat genomen is. Dat is juist bedoeld om als regio een goed beeld te hebben van alle mogelijke varianten die er zouden kunnen zijn. Dat zijn er dus uiteindelijk twee. Met die huidige inzichten en ook de inzichten die we krijgen vanuit dat onderzoek, proberen we ons als EMR-regio zo optimaal mogelijk te bewegen naar de meest kansrijke positie die we in de toekomst kunnen krijgen. Uw tweede vraag ging over de gevolgen. De huidige haalbaarheidsstudies en het bidbook hebben betrekking op de u bekende driehoek. De werkzaamheden daaromtrent liggen absoluut op schema om afgerond te worden. Daarnaast spelen er nog een aantal belangrijke studies, die ook in de mededeling en ook in de brief van de minister staan. Die worden met name gericht op de fysieke haalbaarheid, de kosten en de economische impact. Maar dat gaat allemaal nog over die driehoek. Daarnaast, dat is ook wat u heeft gelezen, brengen we ook de komende maanden voor de L-configuratie dezelfde zaken in beeld. Tot slot verschijnt er vanuit de ETO een locatieonafhankelijke vergelijkingsstudie tussen de driehoek en de L-configuratie. Dat geldt voor de toekomst. Dus er gaat wel op enig moment een weging plaatsvinden, waarbij gekeken wordt wat in ieder geval volgens de wetenschap de beste configuratie zou kunnen zijn. Dat moet uiteindelijk dan weer leiden tot zorgvuldige besluitvorming in onze regio, om te komen tot de meest kansrijke positie. Dan uw vraag over de consequenties van een mogelijke L-configuratie voor de regio. Ik denk dat het te vroeg is om daar nu definitieve conclusies aan te verbinden. Ik heb zojuist aangegeven – dat staat ook in de brief die u heeft gekregen van de minister en in onze mededeling – dat we dat de komende maanden zorgvuldig in kaart gaan brengen. Het lijkt me ook zuiver, voorzitter, dat we uw Staten ook informeren als we die informatie hebben. Dan kunnen we het er dan nauwkeurig met elkaar over hebben. Dat gaat over de financiële en economische impact van alle twee de configuraties. Dan kunnen we daar met elkaar ook het gesprek over voeren en bezien wat de daadwerkelijke keuze zou kunnen zijn vanuit deze regio. U vraagt of wij betrokken zijn bij bestuurlijke en internationale gesprekken over de mogelijke L-configuratie en zo ja, wat daarbij de

inzet vanuit Limburg is. U heeft gezien, in ieder geval afgelopen week, dat wij zeer nauw overleg voeren met het ministerie daarover, met de minister in persoon en haar team, om ervoor te zorgen dat wij vanuit Limburg de samenwerking goed houden op nationaal niveau. U weet ook als geen ander, ook via onze voorzitter, dat er ook vanuit de regio een zeer hechte samenwerking is op dit moment al rondom dit project. Voor alle regio's geldt dat daarin de kansrijkheid het allerbelangrijkste is. Hoe zorgen we ervoor dat we in ieder geval de regio als zodanig zo kansrijk mogelijk positioneren om uiteindelijk dit prachtige wetenschapsproject naar deze regio toe te halen? Er wordt voor en achter de schermen enorm veel werk aan verricht. Formeel en informeel is dat volop aan de gang. Dan uw vraag of wij kunnen toezeggen Provinciale Staten tijdig en voorafgaand aan wezenlijke wijzigingen te informeren. Zeker. Vanuit uw rol kunt u daarvan uitgaan, gelet ook op de brief die wij de afgelopen week daarover gestuurd hebben. Ik hecht er wel aan – dat hebben we ook afgelopen week gezien – dat we dat niet on our own doen. Dat doen we niet alleen, zelfstandig. We moeten dat altijd doen in nationaal en internationaal samenwerkingsverband. Maar uiteraard, voorzitter, blijven wij uw Staten informeren over de wijzigingen en relevante zaken die betrekking hebben op de EMR-kandidatuur. Het korte antwoord is: uiteraard. Het wat uitgebreidere antwoord ziet toe op het feit dat we in een samenwerking zitten met heel veel partijen, gelukkig in een heel constructieve samenwerking met heel veel partijen, en dat dat altijd zorgvuldigheid vereist, niet alleen in de afstemming, maar ook in de communicatie. Daarbij stellen we uw rol als controlerend orgaan natuurlijk voorop. Laat dat helder zijn, voorzitter. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Ik kijk even of de heer Zeedzen een vervolgvraag heeft. Dat is het geval.

De heer Zeedzen (BBB): Ja, dank, voorzitter. Ik weet niet of het echt een vraag is. Het is meer een reactie op de inbreng van de Gedeputeerde. Dank voor de duidelijke beantwoording. Ik denk dat het in groot belang is van de Provincie om hier zorgvuldig mee om te gaan. De L-configuratie komt voor ons wel een beetje als een konijn uit de hoge hoed. Wellicht kan dat ook aan een gebrek aan onze informatie gelegen hebben. We hebben altijd gesteld dat we het heel belangrijk vinden dat die additionele waarde voor Limburg daarin maximaal uitgekristalliseerd wordt. Maar nogmaals dank voor uw inbreng. Dank u.

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Satijn: Ik kan constateren dat informatie over die bureaustudie met betrekking tot de L-configuratie ergens medio vorig jaar met u is gedeeld. Ik kan me goed voorstellen dat dat misschien wat in het achterhoofd is blijven zitten. Ik zei niet voor niets zojuist: je ziet wel in dit onderzoeksproject dat de wetenschap daarin vooropgaat. De wetenschap komt voortschrijdend tot nieuwe inzichten. We hebben daar ook continu overleg over met elkaar. Dat veroorzaakt ook in ieder geval discussie over wat de meest aantrekkelijke variant uiteindelijk zou kunnen zijn. Maar daar is nog geen ei over gelegd, laat dat duidelijk zijn. Voor het overige kan het College zich volledig herkennen in de woorden van de heer Zeedzen: het is enorm belangrijk dat we hier met elkaar het goede gesprek over blijven voeren, dat we de meerwaarde voor deze regio borgen en dat we ervoor zorgen dat we dit prachtige project naar deze regio toe halen. Dank u wel, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Ik kijk even of er vanuit de Staten nog andere vragen zijn. Dat is niet het geval. Dank u wel, Gedeputeerde.

5 Notulen

De voorzitter: Dan komen we bij agendapunt 5, het vaststellen van de notulen van de Statenvergaderingen van 18 juni, 19 juni en 26 juni. Ik stel voor om deze ongewijzigd vast te stellen. Dat kan gebeuren. Bij dezen.

6 Voorraadagenda

De voorzitter: Dan agendapunt 6. Aan Provinciale Staten wordt voorgesteld om de voorraadagenda ongewijzigd vast te stellen. Ik neem aan dat we daarover kunnen besluiten. Dat is het geval. Dan is conform besloten.

7 HAMERSTUKKEN

7.1 G-26-019 Statenvoorstel inzake verordening Systematische Toezichtinformatie Limburg 2026, brief GS van 07-07-2026 (GS DOC-00942356)

De voorzitter: Dan komen we bij agendapunt 7, de **hamerstukken**. Allereerst 7.1, G-26-019 Statenvoorstel inzake verordening Systematische Toezichtinformatie Limburg 2026, met de brief van GS van 7 juli 2026. Ik neem aan dat we daarover kunnen besluiten. Dat is het geval.

7.2 P-26-003 Statenvoorstel ZRK-rapport inzake Vervolgonderzoek Civiele kunstwerken provincie Limburg

De voorzitter: P-26-003 Statenvoorstel ZRK-rapport inzake Vervolgonderzoek Civiele kunstwerken provincie Limburg. Ik neem aan dat we hierover kunnen besluiten. Dat is het geval.

7.3 G-26-022 Statenvoorstel inzake N280 Leudal – bijstelling krediet, brief GS van 18-08-2026 (GS DOC-000967199)

De voorzitter: G-26-022 Statenvoorstel inzake N280 Leudal – bijstelling krediet, met de brief van GS van 18 augustus 2026. Mijnheer Mulders wenst een stemverklaring af te leggen.

De heer Mülders (GroenLinks): Ja, dank u wel, voorzitter. Voorzitter, we zitten midden in een klimaatcrisis. Kijk alleen al naar afgelopen zomer. Daarom kijken we ook kritisch naar dit Statenvoorstel. Daarom heb ik de volgende stemverklaring. GroenLinks zal net als in 2022 instemmen met het Statenvoorstel, maar wel met de volgende woorden. De mededeling portefeuillehouder die wij daags voor de commissievergadering ontvingen, bracht ons wat soelaas. Juist in tijden van extreme klimaatverandering vinden wij het belangrijk dat bij grote infrastructurele projecten de impact op de natuur en de leefomgeving zoveel mogelijk wordt beperkt. We waarderen het daarom dat in de verdere uitwerking nadrukkelijk is gekeken naar het beperken van de aantasting van de natuur en dat monumentale kastanjebomen behouden blijven. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Mülders. Ik constateer verder dat we kunnen instemmen met het stuk. Dat is het geval. Conform wordt besloten.

7.4 G-26-013 Statenvoorstel inzake aanvraag extra middelen Maasprojecten Lob van Gennep en Ruimte voor de Maas bij Oeffelt, brief GS van 09-06-2026 (GS DOC-00909616)

De voorzitter: Tot slot bij de hamerstukken G-26-013 Statenvoorstel inzake aanvraag extra middelen Maasprojecten Lob van Gennep en Ruimte voor de Maas bij Oeffelt, met de brief van GS van 9 juni 2026. Ik constateer dat we daarover kunnen stemmen. Er is conform besloten.

8 BESPREEKSTUKKEN

8.1 GEWIJZIGD G-26-020 Statenvoorstel inzake Vaststellen Wijzigingsverordening 2026 Omgevingsverordening Limburg, brief GS van 10-09-2026 (GS DOC-00984089)

De voorzitter: Dan komen we bij de behandelstukken, als eerste 8.1, gewijzigd G-26-020 Statenvoorstel inzake Vaststellen Wijzigingsverordening 2026 Omgevingsverordening Limburg en de brief van GS van 10 september 2026. Ik geef daarvoor als eerste het woord aan mevrouw Van der Pol namens de fractie van de BBB.

Mevrouw Van der Pol (BBB): Voorzitter, voor de BBB begint goed beleid bij de mensen die ermee moeten leven en werken. Niet alles is in regels en kaartlagen te vangen. Daarom kiest de BBB voor ruimte, vertrouwen en gezond verstand waar dat kan, maar ook voor duidelijke kaders en handhaving waar dat nodig is. Een overheid die in de basis wantrouwt, verliest het vertrouwen van de burgers. Een overheid die durft te kijken naar de praktijk, krijgt inwoners en ondernemers mee. Daarom wil de BBB het College de volgende punten meegeven. Mijn eerste punt. Als BBB zijn we erg blij met de toezegging van de Gedeputeerde om artikel 10.14 gedeeltelijk buiten werking te stellen wanneer vergunningverlening niet mogelijk is. Vanaf 2030 gelden emissienormen voor stallensystemen. Maar hoe kan een ondernemer investeren in een nieuw stalsysteem als de benodigde vergunning juridisch niet kan worden verleend? Dan resteert uiteindelijk een onmogelijke keuze. Investeren zonder vergunning – dan ben je illegaal – of niet investeren en niet aan de norm voldoen, wat ook tot illegale bedrijfsvoering leidt. Laat ik duidelijk zijn: de Provincie veroorzaakt deze blokkade niet. Dat doet de huidige jurisprudentie. Maar de Provincie moet haar regelgeving er wel op aanpassen. Zo voorkomen we dat ondernemers tussen de wal en het schip vallen en dat nieuwe groepen PAS-melders ontstaan. Daarnaast wil ik opmerken dat de nieuw stikstofbrief van het Rijk ons ernstige zorgen baart. Het Rijk kiest nadrukkelijk voor emissiesturing, terwijl artikel 10.14 uitgaat van andere maatregelen, termijnen en uitgangspunten. Dat roept bij ons de vraag op of onze verordening nog aansluit bij de landelijke koers. Hoe kijkt het College hiernaar? Het tweede punt. Voor de BBB gaan ruimte, duidelijkheid en draagkracht hand in hand. We vragen inwoners en ondernemers om mee te werken aan maatschappelijke opgaven. Hierin zien wij een hiaat bij de aanleg van natuurbeken. Voor de BBB is het vanzelfsprekend dat vooraf afspraken en uitgangspunten samen met de grondeigenaren moeten worden vastgelegd. Duidelijkheid vooraf over uitgangspunten rondom mogelijke gevolgschade is de weg om draagvlak en snelheid in uitvoering van het beleid te borgen. Daarom dienen wij het amendement ‘Schaderegeling herinrichting natuurbeken’ in. Ik zal het dictum voorlezen. ‘Besluiten dat: In het Ontwerpbesluit G-26-020 Vaststellen Wijzigingsverordening 2026 Omgevingsverordening Limburg aan beslispunt 2 toe te voegen, met in achtneming dat in artikel 3.5 ‘Instructieregel schaderegeling herinrichting natuurbeekzones’ de volgende leden worden toegevoegd: 1. Voorafgaand aan de herinrichting voert het waterschap overleg met de betrokken grondeigenaren en grondgebruikers over de mogelijke gevolgen van de herinrichting voor hun gronden en het gebruik daarvan en over het voorkomen, beperken, vaststellen en compenseren van schade die het gevolg is van de herinrichting. De uitkomsten van dit overleg en de daaruit voortvloeiende afspraken worden vastgelegd. 2. Voorafgaand aan de herinrichting legt het waterschap de voor de beoordeling van mogelijke schade relevante waterhuishoudkundige situatie van aangrenzende gronden vast. Het waterschap voorziet in passende monitoring van de gevolgen van de herinrichting, zodat de situatie vóór en na de herinrichting met elkaar kan worden vergeleken. En met inachtneming van dat bij de toelichting van artikel 3.5 de toelichting van lid 2 en 3 wordt toegevoegd: Tweede lid: Het waterschap voert voorafgaand aan de herinrichting overleg met de betrokken grondeigenaren en grondgebruikers over mogelijke gevolgen voor hun gronden en het gebruik daarvan. In dit overleg komen het voorkomen, beperken, vaststellen en compenseren van schade die het gevolg is van de herinrichting aan de orde. De uitkomsten van het overleg en de afspraken die daaruit voortvloeien worden vastgelegd. Het lid schrijft geen afzonderlijke formele schaderegeling per beekherstelproject voor en stelt instemming van iedere individuele eigenaar niet als voorwaarde voor de herinrichting. Derde lid: Voor de beoordeling van eventuele schade na de herinrichting kan het van belang zijn de waterhuishoudkundige situatie van aangrenzende gronden vóór

en na de ingreep te kunnen vergelijken. Daarom legt het waterschap vooraf de daarvoor relevante situatie vast en voorziet het in passende monitoring van de gevolgen van de herinrichting. Met het vastleggen van de uitgangssituatie wordt niet bedoeld dat een bepaald waterpeil wordt vastgesteld of moet worden gehandhaafd. Welke gegevens relevant zijn en welke monitoring passend is, hangt af van de aard van de herinrichting en de mogelijke gevolgen voor aangrenzende gronden. Daarbij kunnen, voor zover relevant, oppervlaktewaterpeilen, grondwaterstanden, afwatering en de frequentie en duur van inundatie worden betrokken. Bestaande meetgegevens en hydrologische berekeningen kunnen worden benut voor zover zij een voldoende betrouwbare vergelijking mogelijk maken. Het artikel schrijft geen vaste meetmethode of standaardaantal meetpunten voor. En gaan over tot de orde van de dag.' Ons tweede punt hebben we daarmee gehad: de herinrichting van de beken. Dan ons derde punt. Duidelijkheid betekent ook dat als we regels maken, die regels ook iets moeten toevoegen. Voor het Natuurnetwerk Limburg hebben we het 'nee, tenzij'-principe. Dat is een duidelijke en strenge toets. Elk initiatief is uitgesloten, tenzij het initiatief bijdraagt aan de natuurwaarden in het gebied. Als er geen toegevoegde waarde is voor het Natuurnetwerk Limburg, dan is er geen activiteit. Maar waarom zetten we dan toch nog een extra regel erbovenop? Waarom schrijven we vervolgens ook nog voor dat bepaalde functies überhaupt niet mogen? Dan zijn we niet aan het beschermen, maar regels aan het stapelen. Dus bescherm de natuur, toets zorgvuldig, maar stapel geen regels, want dubbel geregeld is niet beter geregeld. Daarom hebben we het amendement 'Eerst beoordelen en dan besluiten' opgesteld. Ik ga naar het dictum. 'Besluiten dat: In het Ontwerpbesluit G-26-020 Vaststellen Wijzigingsverordening 2026 Omgevingsverordening Limburg aan beslispunt 2 toe te voegen, met inachtneming van dat de toelichting van artikel 8.2 van de Limburgse Omgevingsverordening als volgt wordt gewijzigd, ingediend ter vergadering van Provinciale Staten op 25 september 2026: Huidige tekst (te schrappen): Om achteruitgang van de natuurkwaliteit in het Natuurnetwerk Limburg en de daarin voorkomende leefgebieden te voorkomen, is het belangrijk om scherp toe te zien op het toelaten van nieuwe activiteiten die nadelige gevolgen hebben voor het natuurnetwerk. Dit wordt gedaan door het toepassen van het 'nee, tenzij'-afwegingskader. Dit houdt onder andere in dat bepaalde nieuwe activiteiten en ontwikkelingen in het natuurnetwerk niet wenselijk en uitgesloten zijn, zoals bijvoorbeeld natuurbegraafplaatsen (inclusief in- en uitbreiding), gebruik als trainingsveld, voedselbos en voorzieningen die niet bijdragen aan het in stand houden of de realisatie van de natuurdoelen. Nieuwe tekst (daarvoor in de plaats): Om achteruitgang van de natuurkwaliteit in het Natuurnetwerk Limburg en de daarin voorkomende leefgebieden te voorkomen, is het belangrijk om scherp toe te zien op het toelaten van nieuwe activiteiten die nadelige gevolgen hebben voor het natuurnetwerk. Dit wordt gedaan door het toepassen van het 'nee, tenzij'-afwegingskader. Dit houdt onder andere in dat bepaalde nieuwe activiteiten en ontwikkelingen in het natuurnetwerk die niet bijdragen aan het in stand houden of de realisatie van de natuurdoelen niet wenselijk en uitgesloten zijn.' Dan ons laatste punt. We zien in de praktijk soms initiatieven met een duidelijke maatschappelijke meerwaarde, innovatie of integrale bedrijfsconcepten, stranden. En dat omdat één enkel thema niet aan de vastgelegde norm kan voldoen, wat echter bij een integrale weging van links tot rechts omarmd zou worden. Juist in die gevallen zouden wij maatwerk heel belangrijk vinden, juist omdat ook een van de doelen van de invoering van de nieuwe Omgevingswet was om ruimte te maken voor dit soort initiatieven. Regels moeten ruimte bieden om integraal naar het hele plan te kijken en niet om maatschappelijk gewenste ontwikkelingen van een sector te belemmeren. Daarom vinden wij dat het College de mogelijkheid moet hebben om gemotiveerd van de verordening af te wijken als een plan aantoonbaar integrale meerwaarde heeft. Omdat het best wel complex is, vragen we dus eigenlijk het College om hier eens op te reflecteren en aan te geven hoe zij hierin staat. Tot slot wil ik u het volgende meegeven. Duidelijke kaders geven zekerheid. Maatwerk biedt oplossingen. Samen zorgen ze voor beleid dat werkt in de praktijk: soepel waar het kan en streng waar het moet.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Van der Pol. Dan geef ik het woord aan de heer Huizing namens de fractie van RVL.

De heer Huizing (RVL): Dank u, voorzitter. Ik denk dat ik namens mijn collega's spreek en ook namens het College als ik zeg dat ik iedereen wil bedanken voor het mogelijk maken van vergaderen hier. Ik denk dat

het best een klus geweest is. Het is tot nu toe prima geslaagd. Dank daarvoor. Ja. Oké. Voor ons ligt het Statenvoorstel Wijzigingsverordening 2026, eigenlijk het nagerecht van een driegangenmaaltijd met als voorgerecht het LOS en als hoofdgerecht de POVI. Dit allemaal voor het eerst onder het regime van de nieuwe Omgevingswet. Veel onderdelen van het proces zijn nieuw, met name het participatietraject, maar ook het vermogen om met veel gedetailleerde digitale kaarten te werken. Bij de POVI en de verordening zijn respectievelijk zo'n 1.400 en 550 zienswijzen ingediend. Dat lijken forse aantallen en dat waren ook zeker forse aantallen voor het ambtelijk apparaat om te verwerken, maar goed beschouwd is het natuurlijk niet veel ten opzichte van het aantal burgers dat op de een of andere manier geraakt wordt door deze verordening. Dat is ook mijn eerste punt waar de schoen wringt. Ondanks alle pogingen in de communicatie zullen in de toekomst burgers tot de conclusie komen dat op 25 september 2026 een verordening is vastgesteld die tot dan toe voor hen onbekende consequenties zou hebben. Of het besef begint nu door te dringen, zoals onder andere op dit moment bij de omwonenden van het gebied Platveld in de gemeente Peel en Maas. Dan het proces van het inbrengen van een zienswijze. Het vergt de nodige inspanning en vaardigheden om je weg te kunnen vinden in tekst en kaartlagen en vervolgens het onder woorden brengen van. Het is niet voor niks dat sommigen daarvoor een professionele partij hebben ingeschakeld. Ook dit moeten we meenemen in het beoordelen van het participatietraject en het vormen van een oordeel over deze verordening. Dan specifiek met betrekking tot de kaartlagen. De POVI bevatte er ruim 100. Bij de verordening heb ik er 70 geteld. Het exact vaststellen wanneer meerdere kaartlagen op een gebied van toepassing zijn en wat de consequenties zijn is geen sinecure. Ook hier rijst de vraag: weet de burger wat hem boven het hoofd komt te hangen? Dan stikstof en de delegatie van bevoegdheden aan Gedeputeerde Staten. Via het gewijzigde delegatiebesluit krijgt GS de bevoegdheid om de begrenzing van overgangsgebieden en bufferzones rond Natura 2000-gebieden te wijzigen en om via de gedelegeerde bevoegdheid concrete regels in de Omgevingsverordening vast te stellen. Mogelijke maatregelen zijn extensivering, minder bemesting, minder gewasbeschermingsmiddelen en vernatting van gronden. De exacte maatregelen volgen echter veelal veel later, via de gebiedsprocessen en het Limburgs Offensief Stikstof, vooral ook in wat is aangekondigd in de brief van minister Van Essen, waarvan we onlangs vernamen dat die pas verder geconcretiseerd wordt in Q2 2027. Het moet dus allemaal nog concreet worden, maar de voortekenen voorspellen niet veel goeds. Draconische maatregelen voor de agrarische sector, maar ook voor andersoortige bedrijvigheden en evenementen, terwijl het daadwerkelijke effect op de stikstofdepositie, maar zeker de natuur – daar is het toch om te doen – discutabel is. Iedere afweging van kosten en baten lijkt te ontbreken. Een mooi voorbeeld is de zogenaamde stikstofmuur die onlangs langs de N300 Parkstadring is opgetrokken. Hieromtrent heb ik in twee rondes vragen gesteld, die overigens zeer correct zijn beantwoord door het College. Wat is de casus? In 2019 is besloten tot een verlaging van de maximumsnelheid op alle A-wegen in Nederland tot 100 km/uur. Volgens modelberekeningen zou dit hebben geresulteerd in een reductie van 2% in de stikstofdepositie door het verkeer in heel het land. Dat is op zich nog wel een plausibel getal. In 2023 werd middels een ander model berekend dat een verlaging van de maximumsnelheid op de A-wegen leidt tot een waterbedeffect van het verkeer en dat het zich van A-wegen naar N-wegen verplaatst: een gemiddelde stijging van 1% op de N-wegen. Dit effect heeft zich ook voorgedaan op de N300 volgens het model. De modelmatig berekende stijging van het verkeer ter plekke is vervolgens in het AERIUS-model gegooid. Dit leverde in 8 van de 352 hexagonen een stijging van tussen de 0,09% en 0,27% stikstofdepositie per jaar op. In de overige 344 hexagonen daalde overigens de depositie. In de 8 hexagonen waarin er sprake was van een stijging, ging het in totaal om 22 mol per jaar. Ik zal het proberen parlementair netjes te houden, maar dit staat gelijk aan een hond die daar om de vijf dagen zijn behoefte doet. Op de andere 344 hexagonen was de daling overigens het tienvoudige. Om die 22 mol per jaar tegen te houden – althans, dat wordt verondersteld – wordt dus een muur van € 1 miljoen opgetrokken, 500 meter lang en 1,2 meter hoog. 1,2 meter, want volgens het model doet 1 meter het niet. Waarom vertel ik dit allemaal? In de eerste plaats om het antwoord op mijn vragen ook voor u allen in Jip en Janneketaal hier weer te geven, maar ook om aan te geven dat als het om stikstofbeleid gaat iedere relatie tussen kosten en baten zoek is, dat alles gebaseerd is op modellen, er geacteerd wordt alsof er geen toleranties bestaan en dit met een overheid – sorry dat ik het moet zeggen – die onverstoorbaar uitvoert wat er uit de modellen komt rollen en wat er wordt opgedragen door een hogere overheid. Als het gaat om

stikstofovergangsgebieden lijken de verordening en de delegatie van bevoegdheden een prelude op wat ons te wachten staat aan dit soort maatregelen. Ik heb een drietal amendementen. Door mevrouw Van der Pol zojuist al aangekondigd, maar wat ik nog wel wil toelichten, is het amendement op de natuurbegraafplaatsen in NNL-gebieden, zo noem ik het maar even. Ik wil het even toelichten. Er is een legitieme behoefte in Nederland aan begraven in de natuur. Dit mocht onder de huidige verordening onder strikte voorwaarden in NNL-gebieden. Het is in de gewijzigde verordening categorisch uitgesloten. De praktijk heeft tot nu toe aangetoond dat de bestaande natuurbegraafplaatsen op zeer zorgvuldige wijze met de natuur omgaan en er in voorkomende gevallen zelfs sprake is van verbetering van de natuur. We willen categorisch uitsluiten voorkomen. Dat is in het amendement verwoord. Dan heb ik twee amendementen over uitsluitingsgebieden voor windturbines. Het is goed dat die er zijn, maar we zouden ze uitgebreid willen hebben met twee gebieden. Allereerst is er het amendement 242. Ik licht het heel kort toe en dan lees ik het dictum voor. Dit valt onder de toelichting van het amendement. Het eerste amendement gaat over de maximumbouwhoogte die van toepassing is rond vliegvelden. Dat geldt voor MAA, het vliegveld in onze provincie, maar ook een aantal vliegvelden direct om ons heen. Er is een Europese verordening voor als het gaat om de maximumbouwhoogte. Heel kort geschetst komt het hierop neer: bouwhoogtes van 40, 100 tot 200 meter op het vliegveld zelf, op 10 of 15 km van het vliegveld. Dat is een internationale richtlijn. Dat is vertaald in een Europese verordening. Wij zouden graag de impact van die Europese verordening vertaald willen zien in uitsluitingsgebieden. Dat resulteert in een dictum. Sorry, ik moet daar wat wetsartikelen en nummers van richtlijnen gaan noemen, maar die heb ik net toegelicht. Het dictum bij amendement 242 luidt: ‘Besluiten dat: In het gewijzigd ontwerpbesluit G-26-020 Vaststellen Wijzigingsverordening 2026 Omgevingsverordening Limburg aan beslispunt 2 wordt toegevoegd, met inachtneming van de volgende wijzigingen: Met inachtneming dat de kaart behorende bij artikel 13.2, lid 2 zodanig is aangepast, dat de Obstacle Limitation Surfaces zoals die zijn opgenomen in de Verordening (EU) nr.139/2014/ICS-ADR-DSN toe te passen als uitsluitingsgebied voor de relevante vliegvelden in en rond Limburg. En gaan over tot de orde van de dag.’ Dan is er nog een heel specifieke. Die gaat over twee enclaves, zoals ik het noem: enclaves in een heel groot uitsluitingsgebied voor windturbines, een uitsluitingsgebied gebaseerd op het feit dat het een nationaal park betreft, een grondwaterbeschermingsgebied en nog een aantal zaken. Merkwaardigerwijs zijn twee kleine gebieden daarvan uitgesloten, te noemen Lomm en ’t Hanik. We willen die graag toegevoegd hebben aan het uitsluitingsgebied. Het dictum daarvan luidt: ‘Besluiten dat: In het gewijzigd ontwerpbesluit G-26-020 Vaststellen Wijzigingsverordening 2026 Omgevingsverordening Limburg aan beslispunt 2 wordt toegevoegd, met inachtneming van de volgende wijzigingen: met dien verstande dat de bij artikel 13.2, lid 2 behorende kaart wordt aangepast, waardoor de gebieden Lomm en ’t Hanik deel uitmaken van het gehele uitsluitingsgebied.’ Deze motie is medeondertekend door de heer Wetemans van oos limburg en de heer Hoks van de PVV. Dat heb ik net doorgegeven gekregen en dat zal ik ook aan de Griffie doorgeven. Tot zover, voorzitter.

De voorzitter: Dat laatste was een amendement. U noemde het een motie, maar even voor de notulen: het is uiteraard een amendement.

De heer Huizing (RVL): Correct, voorzitter. Dank u.

De voorzitter: Er is een vraag van de heer Hoks.

De heer Hoks (PVV): Ja, dank u wel, voorzitter. U gaf al dat wij ook onder uw amendement staan. Ik heb daar een aanvullende vraag over voor u, met betrekking tot amendement 242, het uitsluitingsgebied. Dat geldt op dit moment specifiek voor Lomm en ’t Hanik, maar bent u het met ons eens dat dat eigenlijk voor de hele provincie moet gelden?

De voorzitter: De heer Huizing.

De heer Huizing (RVL): Of het echt voor de hele provincie moet gelden, weet ik niet. U gaat een amendement indienen over de afstandsnormen, dacht ik. Met inachtneming van die afstandsnormen zou ik niet willen zeggen dat de hele provincie een uitsluitingsgebied is, maar dat we die afstandsnormen in acht moeten nemen.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Huizing. Dan geef ik nu het woord aan mevrouw Wesseling namens de fractie van D66.

Mevrouw Wesseling (D66): Voorzitter, om te beginnen een groot compliment aan de organisatie en alle ambtenaren, die ontzettend veel tijd bezig zijn geweest met het stuk dat hier voorligt: de Omgevingsverordening. We spreken vaak met elkaar over de zogenaamde ruimtelijke puzzel die we met elkaar moeten leggen. Voor de zomer hebben we de visie van ons als Provincie met elkaar vastgesteld en nu borgen we deze in onze verordening met regels, om die visie voor elkaar te krijgen. Dat betekent dat we als overheid sturen. Dat is superbelangrijk. Door hier keuzes te maken doen we een poging om Limburg leefbaar te houden, met kansen voor onze economie, met ruimte voor onze natuur, maar waar ook elke Limburger kan wonen en zich thuis kan voelen. Voorzitter, in sommige delen van deze verordening zien wij ook echt een verbeterslag. Ten eerste de huisvesting van arbeidsmigranten. Deze verordening verplicht het toepassen van de SNF-normenset: minimaal 15 m^2 per persoon, als uitgangspunt een persoon per slaapkamer, een opzegtermijn van minimaal een maand, losgekoppeld van het arbeidscontract, verplichte inschrijving in de basisregistratie personen vanaf de eerste dag en verplichte voorlichting in de eigen taal. De toelichting verwijst daarbij expliciet ook naar de aanbevelingen van het Aanjaagteam Bescherming Arbeidsmigranten, het rapport van onze voorzitter. Ook vindt D66 het ontzettend belangrijk dat de Provincie hiermee een actievere, sturende rol pakt om misstanden tegen te gaan en fatsoenlijke huisvesting af te dwingen. Met die complimenten in het achterhoofd heeft D66 ook een aantal kritische noten. De voorliggende verordening is voor D66 niet ideaal. Onze energie- en klimaatdoelen lijken niet dichterbij te komen, zonne-energie op landbouwgrond is aan een strikt ‘nee, tenzij’ gebonden en ook windturbines van 25 meter of hoger zijn op veel plekken in Limburg niet toegestaan, ook niet als dat leidt tot vermindering van netcongestie. Batterijopslag wordt toegestaan, maar alleen op werklocaties. Hopelijk brengt het door D66 ingediende amendement bij de omgevingsvisie over strategische locaties van energieopslag daar bij de volgende verordening verandering in. Energieopslag is een superbelangrijk instrument, waardoor we ondanks netcongestie alsnog met duurzame energie-oplossingen kunnen komen. Ook water en bodem sturend maken is in deze verordening niet heel ambitieus vastgelegd. Er is geen instructieregel die verplicht om water en bodem mee te wegen bij nieuwe activiteiten. Dat zijn onderdelen die D66 wel graag had teruggezien. We lezen tegelijkertijd allemaal de nieuwsberichten over Pfas-normen die in ons kraanwater worden overschreden. Maar we drukken wederom op de pauzeknop als het gaat om actiever en ambitieuzer waterbeleid. Dan het volgende punt. D66 zou heel graag in lijn met de omgevingsvisie ook actief willen gaan sturen op teelten die in positieve zin bijdragen aan hun omgeving, maar vanuit de Provincie ontbreekt nog een beeld van waar de kansen en bedreigingen nu liggen. We zijn als Provincie natuurlijk druk bezig met gebiedsprocessen: het LOS en de landelijke aanpak voor het landelijk gebied. Is GS bereid om in de voorbereiding van de volgende actualisatie van de POVI in beeld te brengen waar de kansen en bedreigingen liggen voor bepaalde teelten in specifieke gebieden? Ik wil graag een toezegging van het College.

De voorzitter: Mevrouw Van der Pol.

Mevrouw Van der Pol (BBB): Ik ben aan het zoeken. Op welke manier ziet u die sturing voor u, dat ambtenaren van de Provincie bijvoorbeeld bij de ondernemers thuis aan tafel gaan zitten: mijnheer, u moet daar uw graan zetten en daar uw suikerbieten. Hoe ziet u het voor zich?

De voorzitter: Mevrouw Wesseling.

Mevrouw Wesseling (D66): Niet in de zin van moeten. Ik zie het veel meer als een positieve adviesrol van de Provincie. Op dit moment ontbreekt die kennis nog voor een groot deel. Ik denk dat het heel erg zou kunnen bijdragen om te kijken: welke ontwikkelingen kunnen in bepaalde gebieden juist een positieve bijdrage leveren aan die omgeving? Als Provincie kunnen we daar in een adviserende rol positief op sturen.

De voorzitter: Mevrouw Van der Pol.

Mevrouw Van der Pol (BBB): Ontbreekt die kennis bij de Provincie of bij de ondernemers? In mijn beeld zijn die ondernemers dag in, dag uit bezig met hun gronden, vaak decennia achter elkaar. Ze weten precies welk stukje nat is, welk stukje droog is, waar er water is en waar niet. Daarop pas je meestal je teelten aan, diepwortelende gewassen of niet. Ik vraag me af: waar is er een kennishiaat, in dit huis of op de vloer?

De voorzitter: Mevrouw Wesseling.

Mevrouw Wesseling (D66): Ik zou denken: voor het grootste deel in dit huis. Tegelijkertijd denk ik dat we samen een hele transitie te gaan hebben en dat we echt nog wel aan wat gezamenlijke kennisontwikkeling kunnen doen, waarbij we kunnen kijken welke nieuwe teelten juist een heel positieve bijdrage zouden kunnen leveren. Ik denk dat die kennis verder uitbreiden met elkaar voor iedereen een positieve ontwikkeling kan zijn.

De voorzitter: Gaat u verder.

Mevrouw Wesseling (D66): Ja, tot slot, voorzitter. Bij een nieuwe vestiging van veehouderijen in andere gebieden dan het primaire landbouwgebied moet rekening worden gehouden met de omgeving. Een van de criteria uit de verordening om dit te toetsen is dat het initiatief in positieve zin moet bijdragen aan de opgave voor de omgeving. In de toelichting wordt dit verder geduid met de zin dat de bedrijfsvoering afgestemd moet worden op de kansen en kwetsbaarheden die het gebied kenmerken. In de ogen van D66 verduidelijkt deze toelichting het artikel heel erg, zodat een bijdrage in positieve zin bijvoorbeeld niet enkel een toename van werkgelegenheid kan zijn, maar dat ook eventuele nadelen van de nieuwe activiteit worden meegewogen. Om die reden dienen we een amendement in dat de zin uit de toelichting die luidt ‘de bedrijfsvoering dient afgestemd te worden op de kansen en de kwetsbaarheden die het gebied kenmerken’ wordt toegevoegd aan artikel 10.1, 10.2 en 10.3. Ik zal het officiële voorgestelde besluit voorlezen. ‘Besluiten dat: In het gewijzigd ontwerpbesluit G-26-020 Vaststellen Wijzigingsverordening 2026 Omgevingsverordening Limburg aan beslispunt 2 wordt toegevoegd, met inachtneming van de volgende wijzigingen: I. Artikel 10.1, vierde lid, onder a, komt te luiden: a. dat het initiatief in positieve zin bijdraagt aan de beleidsmatige opgave voor de omgeving, waarbij de bedrijfsvoering dient afgestemd te worden op de kansen en kwetsbaarheden die het gebied kenmerken; II. Artikel 10.2, vierde lid, komt te luiden: 4. Het eerste lid is niet van toepassing op nieuwvestiging van een veehouderij met andere landbouwhuisdieren op een bestaand agrarisch bouwvlak waar nog geen veehouderij met andere landbouwhuisdieren is gevestigd in de groenblauwe landbouwzone of het verwevingsgebied, als is aangetoond dat het initiatief in positieve zin bijdraagt aan de beleidsmatige opgave voor de omgeving, waarbij de bedrijfsvoering dient afgestemd te worden op de kansen en kwetsbaarheden die het gebied kenmerken. III. Artikel 10.3, derde lid, onder a, komt te luiden: a. dat het initiatief in positieve zin bijdraagt aan de beleidsmatige opgave voor de omgeving, waarbij de bedrijfsvoering dient afgestemd te worden op de kansen en kwetsbaarheden die het gebied kenmerken. En gaan over tot de orde van de dag.’

De voorzitter: Dank u wel. De heer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Ja, voorzitter. Ik begrijp dat het amendement ziet op de artikelen zelf en niet op de toelichting. De gesprekken die wij hebben gevoerd met de ambtenaren om ook eventueel tot een amendement te komen leiden tot het inzicht dat de verordening juridisch gezien redelijk dichtgetimmerd

moet zijn. Nu komt u met dit amendement. ‘Dient afgestemd te worden op de kansen en kwetsbaarheid die het gebied kenmerken.’ In een toelichting zou ik me er iets bij kunnen voorstellen, maar wat denkt u dat de praktijk, maar ook de toetsers die dan een aanvraag krijgen, moeten gaan doen als er een aanvraag komt om te toetsen of het afgestemd is? Welke reikwijdte hanteert u?

De voorzitter: Mevrouw Wesseling.

Mevrouw Wesseling (D66): Ik denk dat dit ook in zekere zin een toetsing van een criterium is. Eigenlijk vergelijkbaar aan ‘in positieve zin bijdragen’. Daar zit natuurlijk enige subjectieve ondertoon in. Datzelfde geldt voor deze toegevoegde zin. Dus het is niet helemaal zwart-wit. Dat klopt. Dat was het ook al niet. Tegelijkertijd denk ik wel dat het ons er alerter op maakt ook de kwetsbaarheden van die gebieden in het oog te houden.

De voorzitter: De heer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Ik wacht de appreciatie af, maar u hebt mij er nog niet van overtuigd dat een toetser of een handhaver hiermee uit de voeten kan. Ik ben nog niet overtuigd.

De voorzitter: Mevrouw Wesseling.

Mevrouw Wesseling (D66): Dat was mijn bijdrage, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Wesseling. Dan geef ik nu het woord aan mevrouw Mertens namens de fractie van GroenLinks.

Mevrouw Mertens (GroenLinks): Dank je wel, voorzitter.

De voorzitter: Voordat u begint, ik krijg een mededeling: als u een interruptie wilt plaatsen, doet u dat dan goed in de microfoon. Het is via de stream soms lastig te horen. Dus mocht u een interruptie plegen, houd daar even rekening mee. Dank u wel. Gaat u beginnen.

Mevrouw Mertens (GroenLinks): Ja, dank u wel. Voorzitter, GroenLinks heeft voor de beoordeling van de Omgevingsverordening, net zoals bij de bespreking van de POVI, het voorzorgsbeginsel als maatstaf genomen. Het is een Europees en nationaal rechterlijk beginsel. Op basis van dat beginsel nemen we als overheid maatregelen als er een risico bestaat dat een activiteit negatieve gevolgen kan hebben voor milieu of gezondheid. Van dat beginsel zijn meerdere interpretaties mogelijk. De meest strikte interpretatie is uiteraard: bij twijfel helemaal niet oversteken. In veel gevallen wordt er echter voor gekozen om bij het bestaan van twijfel toch over te steken. In het omgevingsrecht wil dat zeggen: je spreekt af onder welke voorwaarden er ondanks twijfel en aanwezige risico’s vergund mag worden. De uitleg van het voorzorgsbeginsel is een richtsnoer, voorzitter. De uitleg ervan van Gedeputeerde Staten heeft een dynamisch karakter. De vraag is dan: heeft dit beginsel voldoende beslag gekregen in de Omgevingsverordening? Waarom is dat zo belangrijk voor ons? Al jaren, tientallen jaren, stapelen milieuproblemen zich op: biodiversiteitsverlies en klimaatverandering. Oplossingen komen te traag. Voor GroenLinks duurt wachten daarom ook erg lang. Voorzitter, om het concreet te maken bespreek ik hier drie voorbeelden, waar volgens GroenLinks meer voorzorg op zijn plaats zou zijn geweest. Ik begin bij de bescherming van de Natura 2000-gebieden. Afgezien van het Europese Unierecht op basis waarvan activiteiten de instandhoudingsdoelstellingen van de Natura 2000-gebieden niet negatief mogen beïnvloeden, staat deze hele paragraaf nog gewoon gereserveerd in de Limburgse Omgevingsverordening. We wachten op het Rijk. We wachten op de uitkomsten van de gebiedsprocessen. En ondertussen is er geen duidelijkheid over wat wel en wat niet kan. Het is met andere woorden niet duidelijk welke voorzorgsmaatregelen we nemen om de gebieden te beschermen. Een ander voorbeeld. De typisch

Limburgse natuurgebieden die deel uitmaken van het natuurnetwerk. Daar geldt voor grote ingrepen een beschermingsregime gelijk aan de Natura 2000-gebieden. Maar daarnaast is ook nog saldobenadering mogelijk. Bovendien zijn kleine ingrepen niet uitgesloten. Nochtans zouden we die twee uitzonderingen op basis van het voorzorgsbeginsel beter kunnen schrappen, want een kleine ingreep is een aantasting. In het geval van een saldobenadering is een aantasting ook mogelijk, alleen heffen we die op of wordt het mogelijk om die op te heffen omdat er per saldo geen sprake is van een aantasting. Het is mij overigens niet duidelijk hoe dit zijn beslag kan krijgen in de praktijk, dus als de Gedeputeerde nog een mogelijkheid ziet om de saldobenadering toch iets concreter duidelijk te maken en ons gerust te stellen, dan horen wij dat graag. Een derde voorbeeld, voorzitter. De bodem. In de omgevingsvisie is er een hoofdstuk over de bodem. Wij hadden uit het oogpunt van bescherming van de bodem regels kunnen opstellen in de Omgevingsverordening, maar dat is niet gebeurd. We zouden er bijvoorbeeld voor kunnen kiezen om het gebruik van bodemassen volledig uit te sluiten, dus ook niet gecontroleerd met een vergunning. Bodemassen worden nu alleen maar verboden in relatie tot bescherming van grondwaterbeschermingsgebieden en waterwingebieden. We hadden bijvoorbeeld ook – een ander voorbeeld – voor het vergunningsplichtig maken van het omschakelen naar sierteelt kunnen kiezen, maar ook dat doen we niet. Voorzitter, dit zijn maar een paar voorbeelden. De Omgevingsverordening gaat uiteraard over zoveel meer onderwerpen die ik hier nog niet heb benoemd: water, grondwater, energie, wonen, geluid en landbouw. Zoals collega Wesseling ook al zei: we missen grotere ambities op een aantal van deze onderwerpen. Voorzitter, dit gezegd hebbende kom ik nog met een vooruitblik. Kijkend naar de toekomst wens ik het de volgende Staten toe dat ze bij de behandeling van de Omgevingsverordening dit dossier in kleine, behapbare dossiers krijgen voorgelegd. Een thematische bespreking van de omgeving doet vaak geen recht aan de samenhang van de milieuproblemen, maar een Statenlid is geen jurist en heeft naast het werk voor de Staten ook een gewone baan. Het is dus eigenlijk niet mogelijk om dit stuk in één keer te behandelen. Het was eigenlijk beter geweest als we dit in kleine, behapbare brokjes voorgelegd hadden gekregen, want dan was de voorbespreking en de doorgronding van de regels veel beter mogelijk geweest. Dan kom ik tot mijn afronding, voorzitter. Ik heb nog een vraag voor het College. Die gaat over de evenredigheid bij maatwerk in het kader van artikelen 10.14 en 10.15. Onze vraag is: komt het College in het kader daarvan met een beleidsregel en zo ja, zal die beleidsregel in lijn zijn met het advies van Pels Rijcken en gaat u PS meenemen in het opstellen van die beleidsregel en zo ja, hoe? Dat was het.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Mertens. Dan geef ik nu het woord aan mevrouw Schuuring namens de Partij van de Arbeid.

Mevrouw Schuuring (PvdA): Dank u wel, voorzitter. Het lastige van het beoordelen van deze verordening voor ons, is dat het uiteraard een vertaling is van de POVI die we eerder besproken hebben. Het zal niemand verrassen dat de punten die wij daarin heel lastig vonden ook in deze verordening lastig blijven. Dat is natuurlijk wel het punt van dit stuk. Uiteindelijk is de vraag niet alleen of regels duidelijker worden, maar vooral ook of ze leiden tot een betere leefbaarheid in onze provincie en bijvoorbeeld een betere bescherming van onder andere de natuur, die wij belangrijk vinden. Wij zien positieve stappen, maar ook echt nog wel een aantal punten waar de Provincie naar onze mening te terughoudend is. Deze wijzigingsverordening bevat veel technische aanpassingen, maar achter die techniek schuilen politieke keuzes. Voor wie kiest de Provincie eigenlijk wanneer belangen botsen? Kiezen we dan voor het beschermen van onze natuur- en leefomgeving of creëren we toch uitzonderingen en uitstel, waardoor de druk op natuur en landschap verder toeneemt? Ik wil een aantal belangrijke onderwerpen voor onze fractie langslopen. Het eerste thema is wonen. We zijn wat dat betreft heel positief over deze verordening. De verordening voorkomt ongecontroleerde uitleglocaties. Wij ondersteunen het principe om eerst binnenstedelijk te bouwen en daar de nadruk op te leggen. Deze afweging stimuleert zorgvuldig ruimtegebruik en beschermt het landschap tegen versnippering. We moeten wel voorkomen dat de extra regels in de woningbouwopgave deze nog verder frustreren of vertragen. De verordening introduceert een systematische integrale onderbouwing. Dit kan aan de ene kant heel veel duidelijkheid opleveren, maar ook heel veel extra werk veroorzaken, wat met name kleine woningbouwprojecten kan vertragen. Hoe garandeert GS dat dit niet gebeurt en hoe

waarborgen we dat we nog steeds kunnen blijven focussen op betaalbaarheid van deze woningen? Dan de natuur en de biodiversiteit. Voor de PvdA staat vast dat natuur geen sluitpost is van ruimtelijke ontwikkelingen. We hebben grote zorgen over het herstel van biodiversiteit, de bescherming van kwetsbare natuurgebieden en de robuuste natuurverbindingen. Het is net ook al genoemd, dus ik zal daar niet helemaal op ingaan. Maar de vraag is inderdaad: hoe zorgen we er nou voor dat met name in het natuurnetwerk kleine uitzonderingen niet leiden tot grotere structurele effecten? Elke uitzondering op zichzelf lijkt misschien heel beperkt, maar natuur verdwijnt zelden in één grote stap. Daarom zijn wij ook nog steeds een beetje in dubio over het amendement dat de BBB heeft ingediend. Er staan een aantal concrete voorbeelden in de toelichting. Dat is geen uitputtende lijst. Maar tegelijkertijd zijn dat wel voorbeelden waarvan we denken: moeten die nou echt in het natuurnetwerk landen? Die kunnen toch ook daarbuiten een mooie plek vinden, ook als ze misschien wel in algemene zin wenselijk zijn. Misschien dat GS nog iets verder kan toelichten hoe specifiek deze uitzonderingen wel in de verordening terechtgekomen zijn, ten opzichte van andere ontwikkelingen, en wat er verandert als we deze eruit halen. Ook vanuit ons een aantal algemenere opmerkingen, ook over hoe we in de toekomst met onze verordening om willen gaan. Ik ben benaderd door een aantal mensen die van mening zijn dat een aantal technische fouten blijven bestaan in deze verordening. Daar kan ik heel lastig op controleren. Hoe gaat het College om met dit soort signalen, ook als die misschien na het vaststellen van deze verordening nog opkomen of gevonden worden? Ik wil me ook aansluiten bij de woorden van mevrouw Mertens: het aanpassen van zo'n verordening in algemene zin is een enorm proces: voor iedereen hier in huis, voor het College, maar ook zeker voor ons. Ik weet nog dat mijn allereerste Statenvergadering in 2019 over één artikel in de verordening ging: de geitenhouderijen. Dat was mijn maidenspeech, voor degenen die er niet bij waren. Dat was ook mijn eerste kennismaking met mevrouw Van der Pol. Maar dat was toen al een hele kluif. Nu doen we alles in één keer. Het is bijna onmogelijk om alles tot in detail goed te beoordelen. In de commissie is het hier ook kort over gegaan. Toen is ook de mogelijkheid van bijvoorbeeld een jaarlijkse wijzigingsverordening langsgekomen. Heeft het College al meer een beeld bij hoe we daar in de toekomst mee om willen gaan of is dat iets waar we het misschien op een ander moment over moeten hebben? Daarnaast valt het ons ook op in algemene zin dat heel veel regels op dit moment nog afwegingsruimtes of uitzonderingsmogelijkheden kennen. Ook dat vinden wij lastig. Maatwerk heeft echt een functie en we zien daar ook het belang wel van, maar tegelijkertijd willen we voorkomen dat uitzonderingen de hoofdregel worden. Misschien daarbij in algemene zin de vraag: hoe wordt omgegaan met dat soort uitzonderingsposities en hoe voorkomen we dat daardoor toch steeds economische belangen zwaarder gaan wegen, waardoor bijvoorbeeld natuurkwaliteit, gezondheid of leefbaarheid stapsgewijs afnemen? Ik zie dat de tijd op is, dus daar laat ik het voor nu bij, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Schuuring. Dan geef ik nu het woord aan mevrouw Waajen namens de fractie van het CDA.

Mevrouw Waajen-Crins (CDA): Dank u wel, voorzitter. Vandaag ordenen we de schaarse ruimte in Limburg. Dat is onze kerntaak. We kunnen niet alle wensen een plek geven, dus moeten we kiezen en duidelijk zijn. Wij kiezen voor leefbare steden en dorpen. Bij de omgevingsvisie zagen we al dat belangen soms lijnrecht tegenover elkaar staan. Toch is niet kiezen voor het CDA de slechtste keuze. De keuzes zijn gemaakt bij de vaststelling van de POVI in mei. De verordening die nu voorligt, is de wettelijke vertaling daarvan. Bij de POVI pleitten wij ervoor niet te star te gaan toetsen, wij pleitten voor ruimte voor gemeenten om maatwerk te kunnen leveren en we pleitten voor leefbaarheid als toetsingscriterium. Alleen zo houden we een vitale samenleving en een vitaal platteland. We hebben hierover en ook over de verordening uitvoerig gesproken met verschillende partijen en met onze achterban. Wat zien we nu? Wat ligt nu voor? In de kernen is leefbaarheid voldoende geborgd, bijvoorbeeld door ruimte voor het straatje erbij. Het CDA wil belemmeringen daarvoor in de verordening wegnemen. Daar hebben we op getoetst. Op het platteland blijft leefbaarheid wel een aandachtspunt. De agrarische sector is sterk in beweging. Daarom zijn we blij dat er in het primaire landbouwgebied ruimte is voor agrarische nevenactiviteiten en voor andere economische activiteiten. Dat kan, als uitzondering en als het goed onderbouwd is. Ook voor wonen op het platteland krijgen gemeenten ruimte. Leefbaarheid is voor ons ook mantelzorg en andere vormen van omzien naar

elkaar. Die afweging hoort bij de gemeente, dicht bij de mensen. In een landbouwontwikkelingsgebied gelden daarvoor terecht strengere voorwaarden. Voor de landbouw zelf zien we voldoende mogelijkheden, of het nu gaat om innovatieve, intensieve of extensieve voedselproductie. Van ieder boerenbedrijf eten immers tien andere gezinnen mee. De landbouw is drager van ons landschap en wereldwijd een innovatieve kracht. Dat willen we hier nogmaals benadrukken. Wij kunnen instemmen met de verordening. Dit vinden wij belangrijk: balans in de samenleving, evenwicht tussen zorgvuldig ruimtegebruik en voldoende ruimte voor woningbouw, economie en leefbaarheid. Wat lokaal kan, moet lokaal worden gewogen. Gemeenten zijn de regisseurs van de leefomgeving. Zij zien vaak het beste wat de leefbaarheid dient. Als Provincie moeten we niet te gedetailleerd willen sturen. We willen niet strenger zijn dan het landelijke beleid. Daarom steunen wij het mandaat voor GS. U vraagt met een delegatiebesluit ruimte om de begrenzing van de overgangsgebieden rond kwetsbare Natura 2000-gebieden te wijzigen en om regels te stellen voor maatregelen die de kwaliteit van deze gebieden herstellen of verbeteren. Die ruimte geven wij u, College, zodat u snel het nodige maatwerk kunt gaan leveren. We hebben ook twee verzoeken aan u. Blijf ook in het primaire landbouwgebied ruimte bieden voor zorgsituaties in de familiesfeer, bijvoorbeeld voor een enkele mantelzorgwoning. Bouwen voor de eigen gemeenschap blijft een legitiem lokaal belang. Het tweede punt is: een SIO opstellen vraagt veel van gemeenten. Ondersteun gemeenten daarbij, zodat leefbaarheid echt als afweegcriterium kan worden gebruikt op de plek waar dat het beste kan: bij de gemeente. Kunt u hiervoor aandacht vragen in uw instructie aan gemeenten? Wij vragen de Gedeputeerde hier een antwoord op te geven. Deze week lazen we verder in de krant over de spanning tussen gemeenten en Provincie over wie waarover gaat. We zijn blij dat dat met het artikel in de krant in ieder geval is opgehelderd. Als laatste punt: de energietransitie is urgent. Wij vroegen eerder ook nog ruimte voor geothermie. Ook op dit vlak biedt de verordening voor ons wel een beetje perspectief. We zijn blij met alle ondersteuning en alle samenwerking, hier in deze Statenzaal, maar ook met het ambtelijke apparaat. Tot zover in de eerste termijn, voorzitter. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Waajen. Dan geef ik nu het woord aan de heer Wolters Gregório namens de fractie van de SP.

De heer Wolters Gregório (SP): Dank u wel, voorzitter. Het is wennen aan deze opstelling en het nieuwe, tijdelijke spreekgestoelte. Goedemorgen, Limburg. Vanaf deze plek, luid en duidelijk vanuit de Feestzaal, bespreken we vandaag de wijziging van onze Omgevingsverordening, na enkele weken geleden daar ook al bijna zes uur over te hebben gedebatteerd in de commissievergadering. Door omstandigheden moest ik de band terugluisteren voor de antwoorden op mijn vragen. Dat moet toch echt gemakkelijker kunnen in 2026, want doorspoelen is per tien seconden en dan duren die zes uur alsnog heel erg lang. En dat twee keer. De beantwoording was duidelijk, maar niet altijd naar onze verwachting. Ik kan vandaag wel wat korter van stof zijn over de aanstaande wijzigingen in onze OVL. Ik wil starten met het onderwerp waar ook vanmorgen inwoners weer luid en duidelijk over waren. Jammer dat ze inmiddels weer zijn vertrokken. Ik doel dan op de zorgen door milieuverontreiniging door Beaumix en andere bouwstoffen. We zijn er als Provincie Limburg strenger op geworden deze periode. Meer toezicht, meer handhaving en, zoals we ook gisteren konden vernemen, ook betere afspraken met onze industrieën. Zeker een belangrijke factor is dat wij als Provinciale Staten twee jaar geleden bijna unaniem met mijn motie 3122 duidelijk maakten dat we helemaal geen risico willen nemen met dergelijke bouwstoffen in onze grondwaterbeschermingsgebieden. In de commissievergadering vroeg ik GS waarom artikel 17.6 werd toegevoegd. Ik gaf aan dat we als SP dat artikel eruit willen hebben. Daarom dien ik amendement 235 in. Het dictum luidt: ‘Besluiten dat: In het gewijzigd ontwerpbesluit G-26-020 Vaststellen Wijzigingsverordening 2026 Omgevingsverordening Limburg aan beslispunt 2 wordt toegevoegd, met inachtneming van de volgende wijziging: op pagina 53 te schappen: artikel 17.6 ‘Overgangsbepaling grondwater’: bouwstoffen.’ Op dit moment is dit al medeondertekend door meerdere partijen. Wat we in deze verordening verbeteren naar aanleiding van ook de vastgestelde POVI is dat we ons landschap en onze inwoners beter beschermen tegen verstening door nieuwe vakantieparken en tegen de gevaren van hoogwaterperioden en we laten iedereen weten wat wel en niet kan met betrekking tot hernieuwbare energie. Ook staat er veel voor onze agrariërs in dit stuk, waar al veel vragen over gesteld

zijn. Ik ben benieuwd hoe GS daarop antwoordt. Dit bewaar ik wel voor de tweede termijn. Op al deze onderwerpen, waar we nu stapjes zetten, zijn we nog niet klaar met het verbeteren en toekomstbestendig maken van onze provincie. De enige vraag die ik vandaag voor het College heb, is: op welke wijze geeft u of geven GS en PS samen, tips aan de volgende generatie Statenleden voor een soepel proces in het kader van de doorlopende verbetering van onze omgevingsverordening? Tot zover de eerste termijn.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Wolters Gregório. Dan geef ik nu het woord aan de heer Hoks namens de fractie van de PVV.

De heer Hoks (PVV): Dank u wel, voorzitter. Het is even passen en meten in deze zaal. Ik wil graag wel alle mensen die eraan hebben meegeholpen hartelijk danken voor het feit dat we hier gebruik van kunnen maken. Voorzitter, ik begon er in de commissie al over. Ik zal het vandaag opnieuw herhalen. We behandelen vandaag misschien wel het belangrijkste stuk dat nog resteert in deze Statenperiode. We zien dat niet alleen aan de hoeveelheid pagina's van dit dossier, maar ook aan het aantal insprekers, zowel nu als bij de POVI. Dan heb ik nog niks gezegd over het aantal zienswijzen dat ingediend is op deze wijzigingsverordening. Bezorgde burgers, ondernemers, belangenverenigingen en boeren maken zich zorgen. Ze maken zich zorgen over nu, maar ook over de toekomst. De keuzes die wij vandaag maken hebben direct invloed op waar mensen gaan wonen, werken en leven. Voorzitter, wij willen veel, maar niet alles kan, want de ruimte is schaars. Maar als landbouw, woningbouw, economie, natuur, water en energie met elkaar botsen, dan is het een belangenafweging wat voorrang krijgt, geeft GS aan. Een belangenafweging is mooi, maar daar heeft de burger, de ondernemer of de boer niks aan. Die wil duidelijkheid, duidelijkheid over waar hij of zij aan toe is. Dat is wat wij als PVV in dit stuk missen. De PVV is voor landbouw, dus is ook positief over het aanwijzen van primair landbouwgebied. Maar niet al het landbouwgebied ligt in het primaire landbouwgebied, dus we moeten ervoor blijven waken dat agrarische bedrijven die erbuiten vallen niet de dupe worden. Verder is de PVV voorstander van maximale ruimte voor de landbouw. Maar in hoeverre kan je spreken van maximale ruimte voor de landbouw als de boeren extra regels, voorwaarden en kwaliteitseisen krijgen opgelegd? Maximale ruimte moet ook echt maximale ruimte betekenen. Voorzitter, naast landbouw staat er nog meer in deze wijzigingsverordening. Denk bijvoorbeeld aan wonen. We bouwen, maar er valt bijna niet tegen de vraag op te bouwen. We moeten ervoor zorgen dat voldoende huizen worden gebouwd voor de mensen die uit onze eigen dorpen en kernen komen. Daarom vonden wij het bericht in de Limburger dat de Provincie wil dat kleine Limburgse gemeenten minder gaan bouwen niet passend. Hoe kijkt de Gedeputeerde terug op de uitspraak hierover in de krant? We moeten onze dorpen leefbaar houden en de voorzieningen op peil houden. De PVV vindt dan ook dat we ervoor moeten zorgen dat onze inwoners verbonden blijven met hun gemeenschap. We moeten de Limburger niet wegjagen door te zeggen: ga maar naar de grote stad toe. Wat ook niet helpt bij het zoeken naar een woning is de arbeidsmigratie. Deze verordening maakt het huisvesten van arbeidsmigranten onder bepaalde voorwaarden mogelijk. Hier gaat de Limburgse woningzoeker ook last van krijgen. De PVV maakt zich zorgen over dit feit. Jongeren moeten de kans krijgen om in een vertrouwde omgeving te blijven wonen, gezinnen moeten kunnen doorstromen en ouderen moeten passende woonruimte kunnen vinden. Inwoners kunnen op dit moment geen kant op. Door de lange wachtlijsten van de sociale huur komen ze niet in aanmerking voor een woning, terwijl ze te weinig verdienen om een woning te kunnen open. Het gevolg? Soms zitten ze letterlijk vast bij hotel Papa en Mama. Maar als we dan woningen bouwen, is het maar de vraag of het licht gaat branden, want ons elektrische net kan het niet aan. Een op de vier nieuwbouwwoningen waarvan de bouw binnen drie jaar zou starten, gaat niet aangesloten kunnen worden op dit moment. Ruim 7.000 aanvragen moeten wachten, met name in regio's als Venray, Weert, Maastricht en Venlo. Dat zijn locaties waar bijna allemaal een intercitystation gevestigd is. Komen de projecten zoals Limburg Centraal en de Limburgse Woondeal hiermee ook in gevaar of krijgen deze voorrang op aansluiting ten opzichte van de andere woningen die worden gebouwd, wel of niet in deze steden? Tot slot, voorzitter, een ander hot thema: windturbines. Als het aan de PVV ligt, komen er geen windturbines meer bij, want Limburg is vol. In het voorstel dat vandaag voorligt, staat dat zorgvuldig naar de locatie gekeken moet worden. Maar zorgvuldig kijken, is geen duidelijke grens. Wij vinden dat inwoners vooraf moeten weten waar

ze aan toe zijn. Windturbines worden namelijk steeds groter. Maar als een turbine groter wordt, moet de afstand tot woningen meegroeien, zeker met de effecten in het woon- en leefklimaat, de bescherming van de gezondheid en belangen van de omwonenden. Daarom stelt de PVV daar een eenvoudige en duidelijke norm voor: minimaal vier keer de tiphoogte tussen een windturbine en een woning. Geen ingewikkelde berekening achteraf, maar vooraf een duidelijke ondergrens. Die grens geldt niet alleen voor nieuwe windturbines. Ook wanneer een bestaande turbine wordt vervangen door een grotere of wordt opgeschaald, moet opnieuw naar de afstand gekeken worden. Tegelijkertijd pakken we bestaande turbines, die gewoon blijven staan, niet met terugwerkende kracht aan. Voorzitter, de kern van dit amendement is simpel: wie een grotere windturbine wil plaatsen, moet meer afstand houden tot woningen. Wij vinden dat een redelijke en duidelijke bescherming voor het woonklimaat van onze Limburgers. Daarom vragen wij de Staten om deze grens vandaag vast te leggen: vier keer de tiphoogte, duidelijk vooraf, duidelijk voor iedereen. Let op, deze afstandsnorm is geen vervanging van de huidige andere normen voor geluidstrillingen. Het is een extra norm. Ik zal afsluiten door het amendement voor te lezen. ‘Besluiten dat: In het gewijzigd ontwerpbesluit G-26-020 Vaststellen Wijzigingsverordening 2026 Omgevingsverordening Limburg aan beslispunt 2 wordt toegevoegd, met inachtneming van de volgende wijzigingen: Onderdeel QQQ van de Wijzigingsverordening 2026 Omgevingsverordening Limburg wordt als volgt gewijzigd: artikel 13.2. Aan artikel 13.2 bijlage A van de Wijzigingsverordening 2026 Omgevingsverordening Limburg worden de volgende leden toegevoegd: 3. Een omgevingsplan laat een nieuwe windturbine uitsluitend toe indien de horizontaal gemeten afstand tussen het hart van de mast van de windturbine en: a. de dichtstbijzijnde gevel van een bestaande woning of b. de locatie waar op grond van het omgevingsplan een gevel van een woning mag worden gerealiseerd ten minste viermaal de tiphoogte van de windturbine bedraagt. 4. Het derde lid is eveneens van toepassing op de vervanging of wijziging van een bestaande windturbine indien daarbij de tiphoogte of de rotordiameter van de windturbine wordt vergroot. 5. Voor de toepassing van het derde en vierde lid wordt de afstand horizontaal gemeten vanaf het hart van de mast tot de dichtstbijzijnde gevel van de woning, dan wel, indien er sprake is van een woning die nog niet is gerealiseerd maar planologisch is toegestaan, tot de locatie waar de gevel van die woning op grond van het omgevingsplan kan worden gerealiseerd. 6. In afwijking van het derde en vierde lid kan een omgevingsplan op een bedrijventerrein een windturbine op een kleinere afstand dan viermaal de tiphoogte toelaten indien: a. er sprake is van een bijzondere ruimtelijke situatie waarbij toepassing van de afstandsnorm van viermaal de tiphoogte aantoonbaar niet uitvoerbaar of onevenredig bezwarend is en; b. de afwijking uitdrukkelijk, concreet en deugdelijk wordt gemotiveerd en; c. uit de motivering blijkt dat de afwijking, gelet op het woon- en leefklimaat, de bescherming van de gezondheid, de belangen van omwonenden, de landschappelijke inpassing en de overige relevante belangen, evenredig en ruimtelijk aanvaardbaar is. Onderdeel GGGGGG van de Wijzigingsverordening 2026 Omgevingsverordening Limburg wordt als volgt gewijzigd: De toelichting bij artikel 13.2 wordt overeenkomstig de in dit amendement opgenomen wijzigingen aangevuld. En gaan over tot de orde van de dag.’ Dat was een lap tekst. Dit amendement wordt namens ons ook ingediend door de heer Huizing van RVL. Tot zover, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Hoks. Dan geef ik nu het woord aan de heer Loomans namens de fractie van Horizon.

De heer Loomans (Horizon): Voorzitter, dit voorjaar is door PS de omgevingsvisie vastgesteld. Volgens Horizon is dit een document waarin weinig visie te ontdekken is, vooral wat betreft het preventief en proactief acteren op de langetermijngevolgen van klimaatverandering, verlies van biodiversiteit en verdere aantasting van de leefbaarheid van de aarde en van Limburg in het bijzonder. Daarom zal deze omgevingsvisie weinig positiefs gaan betekenen voor de toekomst van mijn kinderen en er ook niet aan gaan bijdragen dat we in Limburg in het komende decennium een significante verschuiving gaan zien naar een manier van leven die beter binnen de grenzen van de aarde past. Horizon heeft daarom toen ook tegen deze omgevingsvisie gestemd. Inmiddels zijn we een zomer verder, een zomer waarin we van hittegolf naar hittegolf gingen en waarin we te maken kregen met extreme droogte. Op meerdere plaatsen in Europa was de waterstand zo laag dat het transport via binnenvaart moest worden stilgelegd en elektriciteitscentrales moesten sluiten wegens een gebrek aan koelwater. Hoe groot de gevolgen van deze droogte voor de natuur precies zijn,

moeten we nog afwachten, maar we hebben wel de bosbranden gezien, die van een ongekende omvang en felheid waren. Juist in deze zomer is de visieloze omgevingsvisie uitgewerkt in de Wijzigingsverordening 2026. Wat mij bij bestudering daarvan opvalt is dat ieder gevoel van urgentie om de echte crises aan te pakken ontbreekt. Terwijl de klimaatcrisis en de biodiversiteitscrisis zich dag in, dag uit verdiepen, leest deze verordening als een boekhoudkundige exercitie, een verplicht nummer, technisch, juridisch, voorzichtig, metend met meerdere maten. Het patroon dat ik zie, is dat waar de Provincie iets wil – meer woningen, meer bedrijventerreinen, minder regeldruk – de taal dwingend wordt, het tijdpad kort wordt, gemonitord wordt en gehandhaafd wordt. Waar het gaat om klimaat, biodiversiteit en schoon water, de fundamenten waar al het andere op rust, wordt de taal zacht, het tijdpad lang en worden beschermende maatregelen geschrapt. Laat ik een paar voorbeelden geven. Deze verordening schrapt de toets aan het broedseizoen bij vergunningen voor activiteiten in stiltegebieden. Ze schrapt de kernkwaliteit ‘kwalitatief hoogwaardige leefomgeving’ als beschermde waarde van diezelfde stiltegebieden, met als reden dat je dat niet goed kan toetsen. Ze verkleint het stiltegebied bij Noorbeek met bijna drie hectare door de kaartlaag Stiltegebieden aan te passen ten gunste van een sportcomplex. Ze vindt dat in grondwaterwin- en grondwaterbeschermingsgebieden hemelwater vanuit het voorzorgsprincipe niet in de bodem geïnfiltreerd mag worden, omdat het gezien moet worden als afvalwater. Tegelijkertijd mogen tot het moment dat de verordening in werking treedt wel AVI-bodemassen en metaalslakken in deze gebieden worden gebruikt. Hoe verhoudt zich dit tot het voorzorgsprincipe? Dan wordt ook nog eens de meldplicht voor milieubelastende activiteiten in grondwaterbeschermingsgebieden geschrapt, met als motivering ‘overbodige administratieve lasten’. Overbodige administratieve lasten. Ja, dat is veelzeggend voor de taal van deze verordening. Niet de taal van urgentie, niet de taal van bescherming, maar de taal van ontlasten, uitzonderen en vrijstellen. Er komt zelfs een compleet nieuw hoofdstuk, dat afwijkt van de landelijke regels en meer categorieën grondwerkzaamheden vrijstelt van de vergunningsplicht en er komt een nieuwe uitzondering op de maximale bedrijfskavelgrootte van 5 hectare. Nog meer verharding, meer bodemafdekking, minder ruimte voor water en groen. Voorzitter, hoewel ik niet blij word van deze verordening zijn er gelukkig ook nog enkele lichtpuntjes. Ik zie ook de scherpere compensatieregels voor het Natuurnetwerk Limburg, waarbij financieel afkopen van natuurschade in principe wordt geschrapt ten gunste van fysiek herstel. Dat is winst. Dat geef ik graag toe. Maar één stap vooruit tussen tien stappen zijwaarts maakt nog geen ambitieus natuurbeleid. Voorzitter, de natuur wacht niet op bestuurlijke gemakzucht. Grondwater vervuilt niet pas als de administratieve lasten het toelaten. Soorten wachten niet met uitsterven omdat er sprake is van een inspanningsverplichting. Een stiltegebied is niet half beschermd. Het is beschermd of het is het niet. Deze verordening regelt van alles, maar urgentie om daadkrachtig op te treden tegen de crises die er werkelijk toe doen, blijkt er niet uit. Daarom trek ik mijn conclusie. Tot zover. Dank u.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Loomans. Dan geef ik het woord aan de heer Nijskens namens de fractie van de VVD.

De heer Nijskens (VVD): Ja, dank u wel, voorzitter. De vorige spreker zei het al: de Omgevingsverordening is eigenlijk een juridische vertaling van de visies die we wel hebben. Of je het nou wel of niet eens bent met de visie, hij is democratisch vastgesteld en daar hebben we ons naar te richten. De verordening is echt een juridisch verhaal. Ik heb ambtelijke bijstand gevraagd om te kijken naar het moratorium op de geitenhouderij. Een verbod instellen kan zonder onderbouwing. Een verbod opheffen vergt een zeer zware onderbouwing. Dat is natuurlijk ook een van de redenen waarom wij ook kijken naar het amendement van de BBB over de natuurbegraafplaatsen en een aantal andere activiteiten in het natuurnetwerk. In eerste instantie hadden wij geredeneerd: moet dat nou in het natuurnetwerk, want er is ook ruimte buiten het natuurnetwerk. Maar indachtig de opmerking van de geitenbedrijven, denk ik: om het weer toe te staan nadat je het verboden hebt, is er een veel grotere hobbel. Het amendement zie toe op: ‘nee, tenzij’, als het echt niet kan, kan het niet. Dat is een goede. Ik heb toch ook nog een aantal opmerkingen. We hebben een vrij grote lijst van zienswijzen gezien. Een aantal zienswijzen is gehonoreerd. Die hebben impact op projecten die lopen, die geen zienswijze hebben ingediend, omdat de conceptverordening daar geen reden toe zag. Daar heb ik nog een vraag aan het College over. Hoe wordt daarmee omgegaan? Het zijn eigenlijk gevolgen ten opzichte

van aanpassing van de conceptverordening. Een daarvan is bijvoorbeeld een woningbouwproject in Midden-Limburg, inmiddels vergund vanuit Rijkswaterstaat. Dat project loopt nu aan tegen een wijziging die niet in de ontwerpverordening zat. Een ander punt. We zijn op verschillende onderdelen benaderd door mensen buiten dit huis. Een daarvan betreft windturbines. Een aantal sprekers voor mij noemde het al. Waartoe beperken wij ons als Provincie? Dat is in principe het provinciaal belang. Het zomaar uitbreiden van uitzonderingsgebieden, om welke reden dan ook, moet natuurlijk onderbouwd worden met provinciaal belang. Ik heb ook tegen die mensen gezegd: ik snap uw zorgen en ik snap uw strijd, maar de ruimtelijke procedure moet gevolgd worden. Het niet hebben van een uitsluitingsgebied wil niet zeggen dat er ook direct een windmolen of windturbine komt. De procedure moet nog worden gevolgd. Zo ook bij de arbeidsmigranten. Er is nog een hele set aan bestuursafspraken die gemaakt moeten worden, die mogelijk leiden tot andere inzichten dan het letterlijk toepassen van de verordening. Ik ga ervan uit dat die afspraken en die gesprekken erover in ieder geval binnen de kaders van de verordening gestart worden. Mocht daar aanleiding toe zijn, verwacht ik dat we een wijziging op die verordening krijgen. Ook graag daar een reactie op van GS. Dan wellicht tot slot: ik ga de ambtenaren niet bedanken … Als iedereen de ambtenaren bedankt en nooit een negatief woord mag zeggen, dan krijg je een disbalans. We zijn heel gelukkig met het stuk dat er ligt en we bedanken GS voor het goede stuk.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Nijskens. Dan geef ik het woord aan mevrouw Boven namens de Partij voor de Dieren.

Mevrouw Boven (Partij voor de Dieren): Voorzitter. Wij willen voorkomen dat bodemassen, zoals Beaumix, onder de A2 worden toegepast. Juist in waterwingebieden en grondbeschermingsgebieden kan de Provincie via de vergunningverlening aanvullende eisen stellen. Daarom vragen wij om voor de vergunningsaanvraag voor de A2 de strengst mogelijke eisen toe te passen. Dit lijken de nieuwe regels te zijn. De overgangsregel moet dus geschrapt worden. Uit de beantwoording van onze technische vragen blijkt bovendien dat de eerdere motivering voor specifieke overgangsregel 17.6, namelijk dat deze vanwege andere projecten nodig zou zijn, niet langer van toepassing is. Daarom dienen wij het volgende amendement in. ‘Besluiten dat: In het Gewijzigd Statenvoorstel inzake Vaststellen Wijzigingsverordening 2026 Omgevingsverordening Limburg aan beslispunt 2 wordt toegevoegd, met inachtneming van de volgende wijzigingen: te schrappen, onder vernummering van de artikelen 17.7 tot en met 17.16: artikel 17.6 ‘Overgangsbepaling grondwater bouwstoffen’, inhoudende artikel 4.62 is niet van toepassing op het toepassen van AVI-bodemas of metaalslakken op of in de bodem in een waterwingebied of grondwaterbeschermingsgebied als dat plaatsvindt ten behoeve van het aanleggen of veranderen van infrastructuur als bedoeld in artikel 4.47 en de omgevingsvergunning als bedoeld in artikel 4.48 voor die infrastructuur is aangevraagd voor het tijdstip van inwerkingtreding van artikel 4.62.’ Toch zou ik graag van de Gedeputeerde meer duidelijkheid willen hebben over het antwoord op mijn technische vraag over de effecten van de beschikbaarheid van een reëel alternatief. Betekent dit artikel dat de hoge extra kosten voor een andere ondergrond onder de A2 als niet-reëel gewogen kunnen worden en dat dan alsnog het gebruik van bodemassen onder de A2 wordt vergund? Dan, voorzitter, dienen wij een amendement in, genaamd ‘Behoud de kernkwaliteiten in de groenblauwe zone en de verwevingsgebieden’, samen met GroenLinks, D66 en Horizon. De landschappelijke kernkwaliteiten zijn reliëf, het groene karakter, het visueel-ruimtelijke karakter en het cultuurhistorische erfgoed. Elk van deze kenmerken zou an sich zoveel mogelijk behouden moeten blijven. Door dit expliciet in de toelichting op de instructieregels op te nemen, wordt voorkomen dat willekeurige uitruil tussen kernkwaliteiten kan plaatsvinden. De tekst van het amendement luidt: ‘Besluiten dat: In het gewijzigd ontwerpbesluit G-26-020 Vaststellen Wijzigingsverordening 2026 Omgevingsverordening Limburg aan beslispunt 2 wordt toegevoegd, met inachtneming van de volgende wijzigingen: in de toelichting op artikel 7.3 Wijzigingsverordening aan de zinsneden ‘essentie is dat er op gebiedsniveau per saldo geen verlies van deze landschappelijke kernkwaliteiten mag plaatsvinden, bijvoorbeeld door het treffen van mitigerende of compenserende maatregelen’ toe te voegen: ‘Daarbij vindt mitigatie of compensatie plaats binnen de aangetaste kernkwaliteit. Als dit niet mogelijk is, kan mitigatie of compensatie ook binnen andere kernkwaliteiten plaatsvinden.’ Voorzitter, eerder hebben wij aandacht

gevraagd voor kleine schuil- en schaduwmogelijkheden voor weidedieren. In provinciale en gemeentelijke regelgeving wordt op zich terecht ingezet op het voorkomen van extra stallen in weilanden. Juist dit voorkomen bemoeilijkt waarschijnlijk ook het mogen neerzetten van eenvoudige open schaduwplekken. Kan de Gedeputeerde toezeggen dat hij met gemeenten gaat bespreken welke regels zulke voorzieningen belemmeren en hoe die belemmeringen kunnen worden weggenomen? En zijn er ook belemmeringen in provinciale regelgeving? Kan de Gedeputeerde ons informeren over zijn bevindingen? Voorzitter, de kwaliteit en beschikbaarheid van ons grond- en oppervlaktewater staan onder druk door droogte, hevige regenval en vervuiling. Meer en snelle actie is nodig, ook in onze verordening. Wij overwogen daarom een amendement voor een vergunningsplicht voor alle grote grondwateronttrekkingen. Maar door een recente Europese inbreukprocedure moet Nederland al alle onttrekkingen vergunningsplichtig maken, zonder uitzondering. Het Rijk is dus aan zet. Een provinciaal amendement ligt nu niet voor de hand. Kan het College toezeggen Provinciale Staten actief te zullen informeren over voorstellen en initiatieven van het Rijk hieromtrent, zodat wij de voortgang kunnen volgen? Voorzitter, deze wijzigingsverordening is op onderdelen een verbetering, maar schiet tekort. Zoals wij bij de omgevingsvisie al aangaven, is schoon en voldoende water van levensbelang voor mens, dier en natuur. Toch blijven de maatregelen beperkt tot waterbeschermings- en waterwingebieden. De aanpak van stikstof en pesticiden en de bescherming van Natura 2000-gebieden gaan veel te langzaam. Ook ontbreken maatregelen voor natuurherstel en biodiversiteit binnen het NNL en voor vermindering van het aantal veedieren in Limburg. Daarom kan de Partij voor de Dieren niet instemmen met deze wijzigingsverordening.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Boven. Ik heb een vraag die de Gedeputeerde dadelijk misschien kan bevestigen. Ik heb de indruk dat de strekking van amendement 235 van de heer Wolters Gregório en de strekking van het amendement van mevrouw Boven exact hetzelfde is. Als u dat in uw eerste termijn kunt bevestigen, dan kunnen ze wellicht even kijken hoe daarmee om te gaan. Dan geef ik nu het woord aan de heer Franssen namens Forum voor Democratie.

De heer Franssen (Forum voor Democratie): Voorzitter, dank u. Geachte voorzitter, leden van Provinciale Staten, GS en alle kijkers die aanwezig zijn en mensen thuis. De Omgevingsverordening. De Limburgse landbouw krijgt steeds meer regels, gebiedsdoelen en verplichtingen opgelegd, terwijl de ruimte om daadwerkelijk te ondernemen steeds kleiner en vooral onzekerder wordt. Het probleem zit in de zoneringen, de stapeling, de onwerkbaarheid, de drang om de natuur te beheersen. De ingeslagen koers moet door, koste wat het kost. De nieuwe provinciale koers werkt met verschillende gebiedstypen: primair landbouwgebied, de groenblauwe landbouwzone, verwevingsgebieden. Daarop komen er aanvullende aanduidingen en regels, zoals onder meer de beekdalen, natte laagten, hellingen, droogdalen, zoneringen rond NNL en Natura 2000, inclusief zonering. Het gevolg is dat twee agrarische bedrijven die economisch vrijwel hetzelfde zijn, juridisch met totaal verschillende ontwikkelingsmogelijkheden en beperkingen kunnen worden geconfronteerd. Iets waar wij het gedeeltelijk mee eens kunnen zijn, is het primaire landbouwgebied. Dat is belangrijk. Limburg heeft landbouwgrond nodig. De landbouw is een economische sector die ruimte nodig heeft om te kunnen blijven functioneren. Maar landbouwgrond beschermen is iets anders dan landbouwbedrijven daadwerkelijk de ontwikkelingsruimte geven. Bovendien is die bescherming maar ten dele hard. Uitzonderingsgronden vormen niet altijd een echte drempel. Tevens lijkt het erop dat enkele primaire landbouwgebieden in Zuid-Limburg van de kaart zijn gevallen. Voor de veehouderij wordt dit probleem extra urgent door de provinciale emissienormen voor stallen. Bedrijven moeten in 2030 aan deze eisen voldoen. Ondernemers worden daarmee verplicht om te investeren in emissiearme vloeren in stallen, terwijl de vergunningverlening op dit moment grotendeels stilligt. Onzeker is wanneer die ruimte er ook weer gaat komen. Welke vloer is geschikt? Op dit moment geen enkele. Voorzitter, door vast te houden aan de Stallendeadline dreigt Gedeputeerde Staten bewust een nieuwe groep PAS-melders te creëren. Besef je wat dat betekent. Boeren worden op dit moment bezocht en krijgen te horen dat het niet halen van de Stallendeadline gevolgen kan hebben voor hun NB-vergunning, terwijl vergunningen niet gegeven worden. Dan wordt een ondernemer feitelijk het advies gegeven te investeren zonder vergunningszekerheid of nu te stoppen, nu de grond nog iets waard is. Dat kan niet de bedoeling zijn. Het Limburgse Offensief Stikstof is

juist opgezet om natuurherstel, emissiereductie en vergunningverlening te creëren. Op dit moment is het echter nog onduidelijk hoeveel reductie daadwerkelijk bereikt is en ligt de vergunningverlening nog steeds stil. Ondertussen dendert de stikstoftrein door en worden gezonde bedrijven steeds verder in onzekerheid gebracht. 1 januari 2030 komt dichterbij. Er is sprake van geen normale overgangsperiode om de Stallendeadline te halen, om te voldoen aan de wetgeving. Het behalen van de emissie-eisen, geen vergunningverlening, wettelijke termijnen, praktische uitvoerbaarheid en weigering van financiers maken de Stallendeadline onuitvoerbaar. Als u dit doorzet, maakt u hier de bewuste keuze om de sector voor de bus te gooien. Derhalve hebben we als Forum voor Democratie de volgende motie gemaakt, ‘Realistisch beleid, stel de Stallendeadline uit.’ Daarbij komt dat de huidige landelijke stikstofregels en voorstellen binnen het Limburgs Stikstof Offensief elkaar deels overlappen. Creëert Limburg hier een extra kop op landelijk beleid? Forum voor Democratie kan dit niet accepteren. Daarom dienen wij de motie ‘Landelijk beleid maakt het LOS overbodig’ in. Voorzitter, in navolging van wat wij in de commissievergadering hebben besproken bij de behandeling van de omgevingsvisie, dienen wij twee amendementen in om shortstay mogelijk te blijven maken. Limburg draait voor een groot deel op arbeidsmigranten. Zij verdienen goede woonruimte. Als deze beter en eenvoudiger geborgd kan worden op shortstayplekken ontlasten we daarmee de woningmarkt, beperken we de overlast, helpen we de ondernemers en de economie en zorgen we volgens de geldende normen voor adequate woonruimte in plaats van verkamering. Dank u wel, voorzitter.

De voorzitter: U heeft twee moties en twee amendementen. Het zou fijn zijn als u het dictum kunt voorlezen.

De heer Franssen (Forum voor Democratie): Ja. Dan begin ik met motie 3331. Dat is een motie. Ik doe twee moties eerst. ‘Verzoeken Gedeputeerde Staten: 1. Het LOS niet langer als zelfstandig en aanvullend maatregelenpakket uit te voeren voor zover de daarin opgenomen doelstellingen en maatregelen middels het rijksbeleid worden afgedekt; 2. Voor Provinciale Staten inzichtelijk te maken welke onderdelen van het LOS door het rijksmaatregelenpakket geheel of gedeeltelijk worden overgenomen; 3. Voor de resterende onderdelen van het LOS per maatregel aan te geven waarom provinciale inzet noodzakelijk en wenselijk is ten opzichte van het rijksbeleid; 4. Daar waar sprake is van overlap de eer aan de overheid te laten en de provinciale inzet te beëindigen; 5. Provinciale Staten hierover vóór Q1 – Q2 is dat eigenlijk – 2027 te informeren.’ Dan motie 3332 over de Stallendeadline. ‘Verzoeken Gedeputeerde Staten: 1. Om voor 1 januari 2027 inzichtelijk te maken welke concrete voorwaarden momenteel ontbreken om de deadline van 1 januari 2030 voor stalaanpassingen daadwerkelijk haalbaar te maken; 2. Om daarbij specifiek in beeld te brengen: • wanneer vergunningverlening weer mogelijk is; • de beschikbaarheid van goedgekeurde stalvloeren en andere toepasbare technieken; • de gemiddelde doorlooptijden van vergunningprocedures; • de benodigde tijd voor ontwerp, financiering, bouw en ingebruikname van stalaanpassingen; 3. Indien blijkt dat er geen realistisch tijdsbestek is of de technische mogelijkheid ontbreekt om aan de Stallendeadline te voldoen, deze uit te stellen: • tot er goedgekeurde vloeren zijn; • tot de mogelijkheid geboden kan worden voor het doorlopen van een vergunningstraject; • tot het tijdsbestek voor de aanvraagprocedure conform de wettelijke termijnen daadwerkelijk doorlopen kan worden. En gaan over tot de orde van de dag.’ Dan hebben we twee amendementen. Die moeten ook nog. Amendement 244. ‘Besluiten dat: In het gewijzigd ontwerpbesluit G-26-020 Vaststellen Wijzigingsverordening 2026 Omgevingsverordening Limburg aan beslispunt 2 wordt toegevoegd, met inachtneming van de volgende wijzigingen: artikel 12.13 ‘Instructieregels voor wonen op bedrijventerreinen’ te laten luiden: 1. Een omgevingsplan voorziet niet in het toevoegen van een of meerdere woningen op een bedrijventerrein, met uitzondering van het bepaalde in het tweede en derde lid. 2. Het eerste lid is niet van toepassing op het toevoegen van een of meerdere woningen op een bedrijventerrein op een locatie die grenst aan stedelijk gebied of een landelijke kern, mits: a. het toevoegen van de woningen geen belemmering vormt voor de bedrijfsactiviteiten op het bedrijventerrein; b. de bedrijfsactiviteiten op het bedrijventerrein geen belemmering vormen voor het toevoegen van de woningen; c. de gemeente beschikt over een samenhangende integrale onderbouwing als bedoeld in artikel 12.1, eerste of derde lid, en motiveert hoe de ontwikkeling past binnen deze onderbouwing; d. er een gegronde noodzaak is voor het benutten van de schaarse ruimte op het bedrijventerrein; en e. de ontwikkeling qua

maat, schaal en functie past bij de ruimtelijke situatie en bij de bedrijfscategorie waartoe de omliggende bedrijfsactiviteiten behoren. 3. Een omgevingsplan kan voorzien in huisvesting voor shortstay-arbeidsmigranten op een bedrijventerrein, mits: a. de huisvesting voldoet aan het bepaalde in artikel 12.7, met dien verstande dat artikel 12.7 ook van toepassing is binnen het stedelijk gebied of een landelijke kern; b. de huisvesting professioneel wordt beheerd; c. de huisvesting vanuit het oogpunt van geluid, geur, externe veiligheid en luchtkwaliteit aanvaard is, conform het door de betreffende gemeente opgestelde lokale omgevingsplan; en d. de huisvesting geen onevenredige belemmering vormt voor de bedrijfsactiviteiten op het bedrijventerrein. En Gedeputeerde Staten op te dragen de artikelsgewijze toelichting bij artikel 12.13 dienovereenkomstig aan te passen. En gaan over tot de orde van de dag.' Dan hebben we amendement 245. Het dictum daarvan luidt: 'Besluiten dat: In het gewijzigd ontwerpbesluit G-26-020 Vaststellen Wijzigingsverordening 2026 Omgevingsverordening Limburg aan beslispunt 2 wordt toegevoegd, met inachtneming van de volgende wijzigingen: I. In artikel 12.13 'Instructieregels wonen op bedrijventerreinen' het derde lid aan te passen naar: 3. In afwijking van het tweede lid kan een omgevingsplan voorzien in huisvesting voor shortstay-arbeidsmigranten op een bedrijventerrein op een locatie die niet grenst aan stedelijk gebied of een landelijke kern, mits: a. de locatie is gelegen aan de rand van het bedrijventerrein en de milieuzonering van het betreffende terrein huisvesting ter plaatse toelaat; b. wordt voldaan aan het bepaalde in het tweede lid, onder a, b en c; c. de huisvesting voldoet aan het bepaalde in artikel 12.7 en professioneel wordt beheerd; en d. voorzieningen en hulpdiensten op een redelijke afstand en veilig bereikbaar zijn. 4. De motivering bij een omgevingsplan bevat een verantwoording van de wijze waarop toepassing is gegeven aan het bepaalde in het tweede en derde lid. II. In artikel 17.13 na 'als bedoeld in artikel 12.7' in te voegen 'waaronder huisvesting op een bedrijventerrein als bedoeld in artikel 12.13' en Gedeputeerde Staten op te dragen de artikelsgewijze toelichting bij de artikelen 12.13 en 17.13 dienovereenkomstig aan te passen. En gaan over tot de orde van de dag.'

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Schuuring.

Mevrouw Schuuring (PvdA): Ja, dank u wel, voorzitter. Ik heb een vraag over de twee amendementen. Als ik het goed begrijp dient u twee keer een amendement in op artikel 12.13, lid 3. Bij het ene amendement heeft u lid 1 en 2 wel voorgelezen, maar die zijn volgens mij gelijk aan de tekst zoals die nu wordt voorgesteld in de wijzigingsverordening. Maar dat zijn ook twee verschillende wijzigingen op lid 3. Mijn vraag is eigenlijk: waarom heeft u daar niet één amendement van gemaakt en hoe moeten we nou omgaan met het feit dat u het twee keer verschillend wilt wijzigen? Volgens mij kan dat niet allebei.

De voorzitter: Mijnheer Franssen.

De heer Franssen (Forum voor Democratie): Dit is een onderwerp van mijn gewaardeerde collega. Maar als ik het goed begrijp is het ene een wijziging en het andere een aanvulling op die wijziging, als ik hem zo mag lezen. Dus het zijn twee verschillende delen.

De voorzitter: Mevrouw Schuuring.

Mevrouw Schuuring (PvdA): Ik zie wel dat er verschillende tekst staat, maar zoals het besluit nu geformuleerd is, wijzigen we lid 3 en wijzigen we nog een keer lid 3. Volgens mij is dat niet per definitie aanvullend op elkaar. Misschien dat we daar nog een toelichting op kunnen krijgen. Dan kunnen we ze ook wat beter beoordelen.

De heer Franssen (Forum voor Democratie): Dat laatste heb ik niet verstaan. Sorry.

Mevrouw Schuuring (PvdA): Misschien dat we even goed uit kunnen zoeken of het kan op deze manier. Ik heb altijd begrepen dat het op deze manier niet mogelijk is.

De voorzitter: Wellicht kan de Gedeputeerde er in zijn toelichting even op ingaan en aangeven of er daadwerkelijk iets gewijzigd zou moeten worden of niet. Dan horen we dat vanzelf en dan kunt u daar in de tweede termijn altijd op terugkomen. De heer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Wij zijn natuurlijk ook benieuwd welke van de twee het meest verstrekkend is en als eerste in stemming moet worden gebracht. Ik ben ook benieuwd hoe GS dit beoordeelt. Een andere vraag naar aanleiding van uw amendementen is: ziet u shortstay als een structurele oplossing van arbeidsproblematiek in Limburg of ziet u meer, zoals het ook in onze omgevingsvisie geformuleerd is, dat wij richting de 1,2 miljoen inwoners gaan groeien, waarbij mensen die nu gebruikmaken van shortstay uiteindelijk structurele inwoners van Limburg worden en een plek moeten zien te krijgen in de kernen?

De voorzitter: De heer Franssen.

De heer Franssen (Forum voor Democratie): Het kan zijn dat arbeidsmigranten hier komen op basis van shortstay, maar dan uitgroeien naar een vaste verblijver. Maar in principe duiden we er hier op dat arbeidsmigranten die er komen een seizoen werken en dan weer teruggaan. Dat is het doel hiervan, om daar een structuur voor te geven zodat je dat kan toestaan. Dus niet om permanente bewoning toe te staan, maar echt shortstay. De term zegt het ook.

De voorzitter: Mijnheer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Ik stel die vraag natuurlijk om de volgende reden. Seizoensarbeid is vaak gerelateerd aan land- en tuinbouw en veel minder vaak aan industriële werkprocessen. Toch kiest u ervoor om de shortstaymogelijkheden op bedrijventerreinen in principe te verruimen. Vandaar mijn vraag. We hebben natuurlijk een vrij sterke inkadering van wat wel en wat niet shortstay is. Faciliteert u nu op bedrijventerreinen de seizoensarbeid buiten de bedrijventerreinen of juist de seizoensarbeid op die bedrijventerreinen en welke is dat dan?

De voorzitter: De heer Franssen.

De heer Franssen (Forum voor Democratie): De term ‘bedrijventerrein’ kan twee kanten op gaan. Je kunt een bedrijf hebben op een terrein of een bedrijventerrein zoals een industriegebied. Voor beide geldt deze mogelijkheid. Maar het is ook zo dat niet alleen maar de agrarische sector gebruikmaakt van die arbeidsmigranten. Ook de industriële kan … Dan hoeven het niet per se arbeidsmigranten te zijn, maar wel mensen die shortstayprojecten hebben en daarvan gebruik kunnen maken. Mensen die op projectbasis werken, kunnen hier dan ook gebruik van maken.

De voorzitter: Tot slot, mijnheer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Tot slot. Het wordt bijna welles/nietes. De term ‘bedrijventerrein’ is natuurlijk gedefinieerd in de verordening. Dat iets een terrein is waar een bedrijf ligt, wil niet zeggen dat het een bedrijventerrein is volgens de definitie. We hebben het er in de commissie ook over gehad. Ik heb het er in mijn bijdrage ook over gehad. Er vinden nog gesprekken plaats met gemeenten voor bestuursafspraken. Er is natuurlijk bewust voor gekozen dat ook shortstay-arbeidsmigranten een fatsoenlijke woonomgeving hebben en dat je die dus zeker niet op plekken moet leggen waar negatieve invloeden vanuit het bedrijventerrein op die woonruimte plaatsvindt. Dat verwoordt u ook in uw amendement. Maar het andere punt is natuurlijk dat we ook ruimte voor bedrijventerreinen nodig hebben, die nu opgeslokt wordt door vormen van verblijf of van wonen. Hoe kijkt u daarnaar?

De voorzitter: Mijnheer Franssen.

De heer Franssen (Forum voor Democratie): Wij zien dat er slechts zeer beperkt ruimte opgeslokt gaat worden. Als je naar containerwoningen gaat kijken … Als we hier bijvoorbeeld bij het UMC kijken, dan is er niet veel ruimte gebruikt. Je kunt stapelen. Daardoor blijft de ruimte beperkt. Je kunt toch een hele hoop mensen kwijt. Wat wij hier vooral mee willen weren, is dat de arbeidsmigrant als het ware de kamerverhuur ingaat en dat daar dan ongewenste gevolgen van ontstaan, dus overlast … We weten allemaal: arbeidsmigranten zijn toch een bepaalde soort mensen. ‘Soort mensen’ niet. ‘Slag mensen.’ Zij hebben andere normen en waarden. Dat kan botsen met andere bewoners in een stedelijk gebied, in een dorpskern. Daarnaast krijgen we een punt van verkamering. Kamertjes worden gecreëerd. Huisjesmelkers springen hierin.

De voorzitter: Ik probeer goed te volgen hoe u het zei. Probeer ervoor te waken dat u niet iedereen over één kam scheert. Het kwam erg negatief over en ik ga ervan uit dat dat niet de bedoeling is.

De heer Franssen (Forum voor Democratie): Dat is niet de bedoeling.

De heer Nijskens (VVD): Op zich was het mijn derde punt, maar ik wil een tweede interruptie eraan toevoegen. Met name hoe u kijkt en zich uit richting de mensen die daar het werk doen en hoe u die huisvest, ‘we stapelen ze’, valt niet goed. Ik vind het een verkeerde typering. Vandaar ook dat ik u de gelegenheid gaf: we moeten juist werken aan de mogelijkheid dat die mensen een plek kunnen krijgen in de kernen en dat ze niet slechts voor zes weken of drie maanden hier komen werken, maar dat ze deel gaan uitmaken van de samenleving. Dat is iets heel anders dan dat je hier en daar een uitzondering creëert voor als het even niet kan of een omgeving er nog niet klaar voor is. U legt nou precies de nadruk op: wij willen die mensen alleen hebben om de klus te doen en dan moeten ze maar gauw vertrekken. Hoe ziet u dat?

De voorzitter: Mijnheer Franssen.

De heer Franssen (Forum voor Democratie): Ik ben het er absoluut niet mee eens. Waarom? U vraagt naar het ruimteaspect van shortstay. Daarop zeg ik: we kunnen er net zoals hier bij het UMC containerwoningen neer zetten. Die containerwoningen kunnen we stapelen. Ik heb niet gezegd dat we mensen gaan stapelen. Ik heb gezegd: die containerwoningen kunnen we stapelen. Het is wel vreemd dat u dit bij shortstay c.q. arbeidsmigranten niet wil doen en daar met studenten wel. Daar zitten overigens ook genoeg arbeidsmigranten bij die in het ziekenhuis en elders werken. Daar staat u het wel toe. Daar staat de Provincie het wel toe. Met die vergelijking ben ik het niet eens. Ik heb dat niet zo gezegd.

De voorzitter: De heer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Ja, voorzitter. Het verschil zit hem in het wonen op het bedrijf of het niet wonen op het bedrijf. Dat is natuurlijk het verschil tussen hoe studentenhuisvesting plaatsvindt en hoe huisvesting op het bedrijf plaatsvindt. We hebben strenge regels en er zijn heel goede voorwaarden voor. Ik ben ook nog in afwachting van vragen die ik zelf heb gesteld, hoe het College daarmee omgaat. Het is niet zwart-wit of het wel of niet mag, maar ze verdienen gewoon een fatsoenlijke plek om te wonen. Als je ze niet in de kernen laat wonen, dan zullen ze nooit deel uitmaken van die samenleving en krijg je dus ook nooit de groei richting die 1,2 miljoen, waarvan wij denken dat het die kant op gaat in de visie. U heeft de reactie in de zaal goed gehoord over de zinssnede die u wel heeft gekozen. Het is mooi dat u die nuanceert. Dat siert u.

De voorzitter: Wilt u daarop reageren? Ik heb niet echt een vraag gehoord.

De heer Franssen (Forum voor Democratie): Nee, ik heb niet echt een vraag gehoord. Ik heb gereageerd op het feit dat de heer Nijskens vroeg naar oppervlakte die we kwijt zouden zijn als we gingen wonen op bedrijventerreinen. Nou wordt het omgedraaid. Maar goed, het zij zo.

De voorzitter: Mevrouw Waajen.

Mevrouw Waajen-Crins (CDA): Dank u wel, voorzitter. Ik wil toch even toetsen of ik het goed begrijp. Er ligt hier een stuk voor en dat gaat over ruimtelijke ordening. Ik heb twee vragen nu. Hoor ik u zeggen dat u het inderdaad niet in de kernen wil hebben, maar op de bedrijventerreinen? En op de bedrijventerreinen mag het overal, niet dicht bij de stedelijke kernen of aan de rand, maar op iedere vrije kavel op het bedrijventerrein wilt u ruimte om arbeidsmigranten te huisvesten. Is dat de strekking van uw amendement?

De voorzitter: De heef Franssen.

De heer Franssen (Forum voor Democratie): Dat gaat heel diep. Ik breng dit, maar mijn collega is hier gespecialiseerd in. Wij willen de beste plek voor de arbeidsmigrant. We willen ervoor waken dat huisjesmelkers hier een bepaalde vorm van kamerverhuur in gaan zien, veel kamers in een woning gaan maken en ze daar in gaan zetten. Dat willen wij niet. Wij willen die mensen een gedegen, goede, veilige woning bieden.

De voorzitter: Mevrouw Waajen.

Mevrouw Waajen-Crins (CDA): Dank u wel, voorzitter. U denkt dat dat het beste kan midden op een bedrijventerrein?

De voorzitter: De heer Franssen.

De heer Franssen (Forum voor Democratie): Het hoeft niet per se het beste te zijn, maar het moet wel een mogelijkheid zijn, als er geen andere mogelijkheid is, om het daar te doen, ja.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Franssen. We kregen net nog een derde amendement van u binnen, maar dat heeft u niet benoemd.

De heer Franssen (Forum voor Democratie): Dat is net nog binnengekomen, ja.

De voorzitter: Ik neem aan dat u die ook wilt indienen. Dat is niet voor niets rondgestuurd.

De heer Franssen (Forum voor Democratie): Amendement 246. ‘Besluiten dat: In het gewijzigd ontwerpbesluit G-26-020 Vaststellen Wijzigingsverordening 2026 Omgevingsverordening Limburg aan beslispunt 2 wordt toegevoegd, met inachtneming van de volgende wijzigingen: artikel 10.1, lid 2, sub b, de zin ‘het initiatief in positieve zin bijdraagt aan de beleidsmatige opgave voor de omgeving’ te laten vervallen. En gaan over tot de orde van de dag.’

De voorzitter: Dank u wel. Dan geef ik nog het woord aan de heer Hoks.

De heer Hoks (PVV): Dank u wel, voorzitter. Ik heb even moeten wachten om de vraag te mogen stellen. Het was naar aanleiding van het debatje dat u zojuist met collega’s hebt gehad. Bent u het met ons eens dat een arbeidsmigrant een gevaar vormt voor een Limburger die een woning zoekt?

De voorzitter: Ik denk dat u met uw woordkeuze moet oppassen. ‘Dat het op spanning staat met andere mensen die een woning zoeken.’ Laten we oppassen met hoe we de vraag exact stellen, om te voorkomen dat het verkeerd begrepen wordt.

De heer Hoks (PVV): Dank u wel, voorzitter. Dat bedoel ik. Mijn excuses.

De voorzitter: De heer Franssen.

De heer Franssen (Forum voor Democratie): Er zal zeker een bepaald spanningsveld gaan ontstaan. Ja. Woonruimte is woonruimte. Of je nou student of arbeidsmigrant bent: als de een de woonruimte bezet, niet in de zin van bezetten, maar in de zin van bewonen, dan kan de ander er niet wonen. Ja, er is een mate van spanningsveld dat gecreëerd wordt.

De voorzitter: Dank u wel. U was aan het einde van uw betoog? Ja. Dank u wel, mijnheer Franssen. Dan geef ik tot slot in de eerste termijn het woord aan mevrouw Fischer namens de fractie van 50PLUS.

Mevrouw Fischer (50PLUS): Dank u wel, voorzitter. Voorzitter, vandaag bespreken we de Wijzigingsverordening 2026 van de Omgevingsverordening. Zoals 50PLUS in de commissievergadering al opmerkte, hebben 533 ingediende zienswijzen het licht gezien, die allemaal zijn beoordeeld, voorzien van een antwoord, die eventueel hebben geleid tot een voorstel om de verordening te wijzigen. Een hell of a job. Dank je wel daarvoor. Een mooi spreekwoord – ik was toch in het Engels bezig – zegt: the proof of the pudding is in the eating. Laat ik dat Engelse spreekwoord nu eens vertalen in het Limburgs. We bedoelen dan: of de vlaai lekker is, weet je pas als je hem op hebt. Je vraagt je af hoe al deze zienswijzen en discussies toch geleid hebben tot een wijzigingsvoorstel. Op een leuke opmerking in de commissievergadering of maatwerk mogelijk was, kwam het volgende antwoord van de Gedeputeerde. Ik citeer. ‘In hoeverre er ruimte is voor maatwerk? Er is altijd ruimte voor maatwerk. We moeten elke vergunning op zijn merites beoordelen, dus moet je voor elke individuele vergunning ook zorgen dat er een onderbouwing ligt die voor de vergunning sluitend is.’ Is dat maatwerk? Ja, je maakt een individuele beoordeling en tegelijkertijd heb je gewoon algemeen verbindende kaders waar je je aan moet houden. Maar vergunningen zijn en blijven heel veel individuele onderbouwingen op dit moment. 50PLUS denkt dat deze samenvatting van de Gedeputeerde de gehele geactualiseerde verordening goed samenvat. Deze verordening is niet eeuwigdurend en we moeten alert blijven, zodat we iets snel kunnen aanpassen als snel iets gewijzigd moet worden. 50PLUS heeft kennisgenomen van de amendementen en is benieuwd naar de appreciatie en standpunten van GS hierop. Tot slot, voorzitter. Ik meld u nu al voor de goede orde dat ik na de beantwoording door GS in de eerste termijn een schorsing zou willen hebben van vijftien minuten. Dat was ‘m.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Fischer. Daarmee zijn we aan het einde van de eerste termijn van uw Staten. Ik heb het volgende voorstel. Een schorsing van een minuut of twee voor een sanitaire stop. Er zijn een paar mensen die dat erg op prijs stellen, die niet gemakkelijk konden weglopen. Dan gaan we voor de lunch de eerste termijn van het College doen. De lunch zal dus na de eerste termijn van het College volgen. Ik schors de vergadering voor twee minuten.

[SCHORSING]

De voorzitter: Ik heropen de vergadering en geef het woord aan Gedeputeerde Theuns voor de beantwoording in de eerste termijn namens het College.

Gedeputeerde Theuns: Dank u wel. Even wennen aan de hogere hellingshoek van het spreekgestoelte, voorzitter. Ik moet uitkijken dat niet alles zo meteen hier op de grond ligt, maar dat gaat vooralsnog goed. Dank, voorzitter, voor alle gestelde vragen, en dank ook voor alle welgemeende complimenten die voor de ambtelijke organisatie zijn uitgesproken, ook voor het College, dank, mijnheer Nijskens, maar ik neem ze graag ook voor de ambtelijke organisatie in ontvangst, want het is al vaker gezegd in de aanloop ook naar deze vaststelling, maar er is ongelooflijk hard gewerkt. En ondanks dat we hier nu vandaag beneden in de feestzaal zitten, denk ik toch dat mocht u straks dit voorstel aan willen nemen, u toch een kleine zucht door het gebouw zult horen gaan, en daar kan ik me heel erg veel bij voorstellen. Maar dat geldt natuurlijk ook voor uzelf, want mevrouw Fischer zei heel mooi: het is een heel flinke vlaai die de Staten ook de afgelopen

tijd heeft moeten slikken. En we houden allemaal niet van kleine Hollandse stukjes, sorry voor mijn woorden. We houden van grote Limburgse punten, maar ik kan me voorstellen dat deze vlaai wel een heel grote hap is om in één keer te slikken. En diverse fracties hebben daar ook een reflectie op gevraagd, onder andere mevrouw Mertens, maar ook mevrouw Schuuring. En ik denk dat een compliment ook voor uw Staten in de afgelopen, wat is het, tweeënhalf jaar, het proces van POVI en OVL, op zijn plaats is, want ook u heeft daar veel werk in moeten steken. Ik denk, mevrouw Mertens zei het goed, de meeste Statenleden zijn in ieder geval geen juristen, maar u bent wel allemaal wetgever en dat is een moeilijke taak, zeker als u dat naast een soms meer dan fulltime job en ook nog een gezin of andere zaken moet combineren. En we hebben echt geprobeerd om in ieder geval met de ambtelijke organisatie u daar maximaal in te faciliteren. En het was eigenlijk niet te voorkomen dat door de overgang naar de nieuwe Omgevingswet en het feit dat je voor het eerst met een DSO moet werken, je nu dus deze keer in één klap die hele Omgevingsverordening, en daarvoor ook die hele POVI, hebt moeten vaststellen. En de volgende keren zal dat inderdaad hopelijk ook in kleinere blokjes zijn, en ik denk dat we ook heel veel lessen uit dit proces kunnen trekken. En overigens gaan denk ik een aantal gemeenten tegen hetzelfde oplopen, want ook gemeenten moeten, weliswaar iets later, een totale omgevingsvisie onder de nieuwe Omgevingswet vaststellen. Dus wellicht dat wij lessen op dat vlak ook nog wel kunnen delen met onze collega-overheden. Dus, kortom, ik hoop dat het proces in de toekomst behapbaarder zal zijn voor u of voor uw collega's, maar de lessen daarvan gaan wij zeker, ook samen met gemeenten, nog verzamelen. Voorzitter, er zijn ook een aantal vragen gesteld, ook onder andere door de Partij van de Arbeid en ook de heer Nijskens refereerde eraan, van hoe gaat het College om met fouten die mogelijkerwijs nog hierin zitten? Hoe gaat het College om met zaken? En dat was specifiek de heer Nijskens die ernaar vroeg, van er zijn ook wijzigingen naar aanleiding van het ontwerp, en zienswijzen die daarop zijn ingediend, aangebracht waardoor mensen die in eerste instantie geen zienswijze hebben ingediend, mogelijkerwijs nu geconfronteerd worden met een wijziging. Dat laatste kan natuurlijk altijd het geval zijn. Overigens is dat ook de reden dat wij in onze communicatie altijd zeggen: dien niet alleen een zienswijze in als je het ergens niet mee eens bent, maar dien van harte ook een zienswijze in als je ergens mee bezig bent, het staat er goed in en onderschrijft het nog een keer, want ook zo'n zienswijze kan van belang zijn. Tegelijkertijd, ik snap dat mensen de afweging maken om dat niet te doen. Maar om even terug te komen op de concrete casus waar de heer Nijskens het over had. Ik hoef nog niet op individuele gevallen in te gaan in de Statenvergadering, maar in zijn richting en ook die van mevrouw Schuuring zeg ik: daar waar er sprake is van fouten, van kaartfouten, daar heb ik al eerder ook bij de POVI uw Staten het mandaat om gevraagd, heeft wat mij betreft het College gewoon de gelegenheid om die aan te passen. Daar hebben we het in de commissievergadering over gehad. Ik heb daar toen niemand op horen zeggen dat dat niet het geval zou moeten zijn, maar technische fouten, dus het toepassen van de principes van de POVI en van de OVL op kaarten waar mogelijk een fout in zit, kunnen we altijd ambtshalve herstellen en daar waar dat aan de orde is, zullen we dat dus ook doen. En er zijn een aantal concrete casussen, onder andere de casus van de heer Nijskens, waar we op dit moment met de gemeente ook in gesprek zijn om te kijken of dat aan de orde is en hoe we dat dan herstellen. Dat vooraf gezegd, voorzitter. Dan nog één algemeen ding. Er zijn veel amendementen ingediend en dat is natuurlijk hartstikke goed, maar het zou kunnen dat door een stapeling van aannames van verschillende amendementen er straks toch nog iets niet in de nummering klopt. En de totale nummering van alle artikelen, kunt u begrijpen, die moet natuurlijk wel gewoon helemaal kloppend zijn. Dus ik zou eigenlijk via deze wijze aan uw Staten ook willen vragen: geef ook het College, maar met name de ambtelijke organisatie, het mandaat dat straks bij de verwerking van die amendementen, daar waar het puur aankomt op de nummering daarvan, we die uiteindelijk wel nog technisch kloppend maken. Ik ga er maar van uit dat dat dan een technische aanpassing is, maar ik vind het wel belangrijk om u daar hier even van expliciet op de hoogte te stellen.

De voorzitter: Ik kijk even naar uw zaal. Ik neem aan dat we dit in mandaat kunnen doen, dat we er niet apart voor terug hoeven te komen? Dan is dat hierbij bij dezen vastgelegd.

Gedeputeerde Theuns: Fijn, dank u, voorzitter. Dan naar de inhoud, ook van de gestelde vragen, ook overigens veel reflecties en de amendementen. En ik ga, net zoals bij de POVI, proberen om dat toch

enigszins op onderwerp te rubriceren, al zal dat niet altijd helemaal makkelijk zijn. Maar misschien eerst even een aantal dingen die gaan over de algemene zonering en de keuzes die daarin zijn gemaakt. En dan begin ik ook even met een vraag die de heer Hoks stelde, eigenlijk een oproep die hij deed. Ik heb hem dat in de commissie ook horen zeggen van wij moeten wel keuzes maken. En hij zegt vervolgens: wij zijn voor maximale ruimte voor de landbouw. En hij stelt zichzelf, of in ieder geval ons ook misschien een beetje, de vraag: hoe behouden we die maximale ruimte? Die maximale ruimte kun je dus alleen maar behouden op het moment dat je ook ergens anders duidelijke keuzes maakt voor andere functies die doorgaan, en dat is precies het principe wat we in de POVI hebben beoogd met de zonering. En ik snap dat het misschien vanuit ofwel de ene kant of de andere kant soms zal zijn dat één belang altijd op één moet staan, maar dat is toch niet hoe ruimtelijke ordening werkt. Er is altijd een belangenafweging, en juist ook vanwege die belangen van de landbouw hebben we dat primair landbouwgebied geïntroduceerd, maar dat betekent dus ook dat je op een andere plek ook rekening zou moeten houden met andere functies en daar expliciet over zult moeten zijn. Over die algemene zonering, voorzitter, zijn ook twee amendementen ingediend. En dan begin ik even met het amendement van Partij voor de Dieren en ik ga kijken of het me lukt die erbij te pakken zonder dat dit op de grond valt. Dat is amendement 237, inzake 'Behoud kernkwaliteiten GBL en verwevingsgebied'. En wat het College betreft kan dat amendement oordeel Staten krijgen, omdat dat dat eigenlijk nog duidelijker maakt, en daar hebben we het ook in de commissievergadering over gehad, dat je weliswaar dat soort landschappelijke kwaliteiten kunt compenseren en dat dat ook niet altijd in dezelfde categorie hoeft. Maar wat ons betreft is het goed om op te nemen dat je dat eerst wederom probeert te doen in precies dezelfde categorie, dus wat het College betreft krijgt die een positieve appreciatie. En die maakt ook ruimte voor een getrapte afweging, zonder dat je iets helemaal op slot zet, dus daar kunnen wij positief op reageren met oordeel Staten. Dan kom ik bij het amendement, wat eigenlijk ook een beetje gaat over de zonering, numero 241, die is van mevrouw Wesseling en die heeft de titel: 'Positieve bijdrage aan omgeving'. Er ontspon zich al even een interruptiedebatje tussen volgens mij de heer Nijskens en mevrouw Wesseling. En het College wil dit amendement ontraden, met als reden dat het wat ons betreft in de toelichting, die overigens ook gewoon onderdeel uitmaakt van de procedure op het moment dat je aan dit artikel moet gaan toetsen, voldoende helder staat en dat de toelichting zoals het nu alleen in het juridische artikel staat, namelijk 'een positieve bijdrage aan', minder dubbelzinnig is dan de tekst die vervolgens in de toelichting staat, en als je die in het daadwerkelijke artikel toe gaat voegen, het wat ons betreft de regel ook onduidelijker maakt. Nu is gewoon het kader het moet een positieve bijdrage leveren aan de beleidsmatige opgave in het gebied, en vervolgens staat er in de toelichting hoe je daar mee om kan gaan. Dat was eigenlijk ook, volgens mij, zoals de heer Nijskens reflecteerde op dit amendement. Dus deze is wat ons betreft ontraden. Voorzitter, dan ga ik verder met een blokje wat eigenlijk gaat over stikstof, het LOS en de landbouw, en dan begin ik even met de bijdrage van mevrouw Van der Pol, die in ieder geval aangaf blij te zijn met de toezegging die in de commissie is gedaan. Dus fijn dat dat in ieder geval naar haar wens was, maar zij vroeg ook van hoe reflecteert het College op hoe deze verordening nog aansluit bij alles wat er op dit moment landelijk gebeurt? Ik ga daar zo meteen in de appreciatie van een aantal moties en amendementen ook nog iets over zeggen, maar de landelijke ontwikkelingen gaan op dit moment heel erg hard, maar er is ook nog heel erg veel onduidelijk. En we hebben op dit moment alleen een Kamerbrief en die is niets meer of minder dan een beleidsvoornemen van het Rijk. Dat is nog geen beleid. En de komende maanden heeft het College een aantal bestuurlijke overleggen, ook met het Rijk, en zal duidelijk moeten worden wat er van die beleidsvoornemens daadwerkelijk waar wordt en wat er van die beleidsvoornemens uiteindelijk geen waarheid wordt. Dus, sluit onze verordening nog aan bij die landelijke koers? Wat ons betreft zeker, omdat wij dus niet gaan wachten op allerlei landelijke conclusies, maar onszelf maximaal in positie brengen om te zorgen dat wij straks ook de goede keuzes kunnen maken om in Limburg vergunningverlening wel mogelijk te maken en de natuur te laten herstellen. Dus wat ons betreft sluit dat daarbij zeker nog aan. Mevrouw Van der Pol vroeg ook naar een reflectie op eigenlijk de gedachte die toch in de Omgevingswet zit, namelijk positief vanuit een positieve grondhouding kijken naar ontwikkelingen, zonder dat je alles aan de voorkant helemaal dichtregelt en eigenlijk meer vanuit het systeem denkt, als ik even zo haar betoog mag verwoorden. Laat ik zeggen: het College steunt die gedachte. En ik vind ook dat we eigenlijk op die manier een verordening in zouden moeten steken. Dus u hintte eigenlijk ook op zouden we niet veel meer naar

doelsturing toe moeten gaan, en het College onderschrijft dat. Het staat gelukkig ook goed in de landelijke Kamerbrief, het beleidsvoornemen wat vanuit het kabinet is geuit, om naar doelsturing toe te gaan op het gebied van stikstof. Maar tegelijkertijd zien wij dat op dit moment die doelsturing nog niet juridisch is geborgd en dat wij in onze verordening een aantal maatregelen hebben zitten, waaronder artikel 1014, de stallendeadline, even simpel gezegd, en die stallendeadline zorgt ervoor dat wij in ieder geval als Limburg een heel belangrijke, geborgde maatregel hebben om straks in ons pakket weer vergunningen mee te kunnen verlenen. Wij zien ook dat dat mogelijk een knelpunt op kan leveren op 1 januari 2030, ik kom straks nog even op de appreciatie van de motie voor Forum voor Democratie, en dat is precies de reden dat wij ook de beleidsregel hebben uitgewerkt, zoals die ook bij uw stukken zit van Pels Rijcken. Dat was ook waar mevrouw Mertens naar vroeg. Dus, ja, wij willen die beleidsregel ook op die manier, zoals Pels Rijcken schrijft in de notitie, gaan uitwerken, met daarbij ook de toevoeging die ik in de toezegging aan mevrouw Van der Pol heb gedaan, want wij willen, dat is de inzet van het College, niet zorgen dat er een nieuwe groep PAS-melders kan ontstaan. Dat moet absoluut worden voorkomen. En alle ruimte die er is gewonnen in de afgelopen vijftien jaar met de stallendeadline zoals die er nu is, mag niet verloren gaan en die moeten we uiteindelijk wel in kunnen rekenen in dat geborgde pakket. En als je nu zou toegaan naar een meer 'ja, mits'-houding op het toepassen van bepaalde stallensystemen, wat eigenlijk meer naar doelsturing toe gaat ... We hebben daar ook advies over opgevraagd aan Pels Rijcken, als zijnde de landsadvocaat, en Pels Rijcken geeft ons daarbij heel duidelijk mee dat het daarmee onduidelijk is of het geborgde van de maatregel, zoals die nu in onze verordening zit, nog juridisch houdbaar is. Dus, kortom, ja, wij steunen die gedachtenlijn om vanuit een positieve grondhouding daarnaar te kijken, maar we zien tegelijkertijd dat het op dit moment gewoon juridisch afbreuk zou doen aan het geborgde karakter van de verordening. **Maar ik wil dus in de richting van uw Staten wel toezeggen dat zodra er straks meer duidelijkheid is over wat er landelijk daadwerkelijk wordt geborgd in beleid, op het moment dat het straks ook duidelijk is wat het geborgde pakket van de Provincie gaat zijn, en dat dan ook duidelijk is waar je dus weer meer ruimte kan geven voor vergunningverlening, wij op dit punt expliciet terug zullen komen bij de eerstvolgende actualisatie van de Omgevingsverordening, omdat het College de gedachte achter het verhaal, zoals mevrouw Van der Pol dat hield, namelijk minder uitgaan van sturing op bepaalde instrumenten en meer uitgaan van doelsturing, van harte kan ondersteunen.**

De voorzitter: De heer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Dan raken we natuurlijk toch een punt als er massaal overgestapt wordt op biologische landbouw, bijvoorbeeld, waarbij wij hogere emissie toestaan per dierplaats. Gaan we dat dan doen door minder dierplaatsen, of welk effect heeft dat op die geborgde emissiebeperking?

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Theuns: Ik ben even aan het zoeken of ik de vraag van de heer Nijskens precies begrijp, maar er zit op dit moment, of er zat in de oude verordening meer ruimte voor wat heel specifiek stond omschreven als Livar-bedrijven. Dat zat ook al in onze verordening en zo heeft die ook altijd standgehouden. Daar is aan toegevoegd dat dat nu ook geldt voor bedrijven die niet specifiek van dat betreffende bedrijf zijn, maar wel op een vergelijkbare wijze opereren. Dat is duidelijk en afgekaderd waar dat dan over gaat. Op het moment dat je daar een veel bredere interpretatie aan ten grondslag zou leggen, waarbij je uiteindelijk ook een rechter de gelegenheid geeft om te zeggen het is eigenlijk helemaal niet duidelijk waar je hier precies ruimte voor geeft, of dat straks überhaupt door de Provincie te controleren is, of dat überhaupt te handhaven is, dan verlies je daarmee het geborgde karakter hoe je daar dan precies op toeziet en zorgt dat bepaalde stikstofwinst, die in de verordening zit, wel wordt gehaald. Dat is het risico waar de landsadvocaat ons op heeft gewezen en daarom zeggen wij dus dat het niet verstandig zou zijn om daar naar meer een 'ja, mits'-houding toe te gaan.

De voorzitter: De heer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Dat was niet precies de vraag. Mijn vraag ging erover van via die uitzondering mogen biologisch gehouden dieren meer ammoniak uitstoten per dier dan in de reguliere huisvestingsvormen, waarbij bijvoorbeeld een koe terug moet richting de zeven kilo ammoniak. Dus op het moment dat er meer biologische koeien komen met een hoge uitstoot, dan verlies je ook een stuk borging. Leidt dat tot een grotere opgave bij regulier, of hoe onderbouw je dan de omvang van het geborgde pakket?

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Theuns: Ik snap wat de heer Nijskens bedoelt. Ik denk dat het wat dat betreft ... Uiteindelijk moet regulier voldoen aan de verordening zoals het erin staat en dat gaat tot 85% voor sommige diercategorieën, zoals bijvoorbeeld pluimvee. Het zou zo kunnen zijn dat ... Of nee, daar zitten ook voor biologisch bepaalde andere maatstaven in, maar ik denk dat u probeert te hinten op een situatie waarin iedereen, bij wijze van, straks zal overgaan naar biologisch en hoe zorg je dan dat niet iedereen dan opeens te veel uitstoot. Maar als je nu op dit moment een nieuwvestiging zou willen doen, dan heb je op dat moment geen geldende natuurvergunning en dan zul je dus ook daar voor die natuurvergunning moeten voldoen aan het principe van additionaliteit om die überhaupt te krijgen. Dus ik begrijp in ieder geval uw vraag zodanig als de zorg van ja, maar wat als dan iedereen overgaat naar biologisch en mag dat dan wel? Nee, want ook nieuwe biologische bedrijven, of die vallen onder die categorie, zullen bij hun natuurvergunning moeten kunnen onderbouwen dat ze voldoen aan additionaliteit. Dat verandert niet.

De voorzitter: De heer Nijskens, tot slot.

De heer Nijskens (VVD): Het laatste. Dat is bij nieuwvestiging, maar kijk, de meeste biologische bedrijven zijn ontstaan uit een reguliere bedrijfsvoering. Die omschakeling zou nu denk ik binnen de ammoniakvergunning kunnen, waarbij de uitstoot niet stijgt en waarbij vanuit de verordening geen aanvullende reductie-eisen komen, terwijl wij waarschijnlijk op basis van de dieraantallen een te behalen reductie geborgd inrekenen. Daar was eigenlijk mijn vraag op gestoeld en niet op nieuwvestiging.

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Theuns: Maar als dus iemand omschakelt en per saldo de emissie omlaag gaat, en die ruimte wordt niet ingezet die je haalt voor nieuwe ontwikkelingen, dan voldoet dat dus ook aan de regels zoals we die op dit moment hebben.

Spreker: e*r wordt gereageerd zonder microfoon.*

Gedeputeerde Theuns: Die zal het wel moeten, want anders, als die niet omlaag gaat maar omhoog gaat per saldo, dan heb je dus een toename van stikstof en dat is juist niet mogelijk.

De voorzitter: Mevrouw Van der Pol.

Mevrouw Van der Pol (BBB): Volgens mij zijn het twee casussen. De ene zit in de rechtstreekse instructieregels voor de gemeenten, 10.1 en 10.4, en de andere zit in de rechtstreekse bepaling 10.14. In de rechtstreekse bepaling 10.14 staat uiteindelijk dat biologische varkenshouderijen zijn vrijgesteld van artikel 10.14, en dan kom ik eigenlijk bij waarom alleen de biologische varkenshouderijen? Als ik op dit moment een rundveehouderij heb met dertien kilo ammoniak per ligplaats en ik wil richting biologisch, ik heb <onverstaanbaar>, nodig, dan blijf ik op die dertien, maar dan moet ik volgens mij wel voldoen aan artikel 10.14, dus ik kan niet biologisch. Daar zit voor mij een onduidelijkheid. En als ik ook naar die instructieregels 10.1 tot en met 10.4 kijk, eigenlijk de hele vraag ziet erop toe: we horen vanuit het veld, ondernemers die meedoen met de Lbv, Lbv-plus, die hebben plannen en die willen vooruit, die hebben een hele waslijst,

provinciaal, gemeentelijk, op meerdere niveaus, waar ze allemaal hun vinkjes moeten zetten. En uiteindelijk zien we dat er bijvoorbeeld één vinkje niet gezet kan worden. Daarmee wordt de procedure alleen maar langer en uiteindelijk raken ondernemers gedemotiveerd, nemen afscheid van het plan en gaan weer door met het gangbare geheel waar ze in zaten, want het heeft toch geen zin. En daar zit ook een stuk van mijn zorg. Hoe kan het College ... Of ziet het College mogelijkheden om te kijken hoe je zo'n één vinkje kan omzeilen als het initiatief gewoon goed is?

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Theuns: Hoe graag het College dat ook zou willen, en dat was wat ik ook bedoelde net met mijn betoog, ik zie daar op dit moment juridisch niet de mogelijkheid voor hoe je dat dan kan doen. Dus wij hebben ook casussen in de afgelopen maanden op de Collegetafel gehad van mensen die nu een onherroepelijke vergunning hebben, die vlak bij de Natura 2000 zitten, en die zeggen: ik heb hier de mogelijkheid om enorm veel te kunnen gaan reduceren en ik wil daar graag een nieuwe vergunning voor krijgen. Hoe krom is het dan dat we op dit moment niet anders kunnen zeggen dan: nee, je moet je gewoon houden aan je originele plan en je moet het dus eigenlijk doen met meer emissie dan je eigenlijk zou willen, dan wat je bereid bent te investeren. Ga dan toch maar het oude plan doen, ondanks dat we allemaal weten dat dat eigenlijk slechter is voor de natuur. Maar we hebben op dit moment niks in handen om voor dat nieuwe plan, wat beter is voor de natuur en ook beter is voor de ondernemer, een houdbare vergunning af te kunnen geven. Dus uw vraagt: ziet u daarvoor de mogelijkheden? **Juridisch op dit moment niet, hoe graag ik dat ook zou willen, en daarom wat mij betreft de toezegging dat we dit punt heel hoog op de radar houden en bij de eerstvolgende wijziging van de Omgevingsverordening** ... En ik ga ervan uit dat we dan ook meer weten over wat er daadwerkelijk geborgd is op landelijk niveau, op provinciaal niveau, en dat we dan opnieuw dit punt bij de kop pakken om te kijken of het wel geregeld kan worden, maar op dit moment zien we juridisch niet de mogelijkheid.

De voorzitter: Gaat u verder.

Gedeputeerde Theuns: Een technisch punt, maar ook wel een belangrijk punt denk ik, voorzitter. Dan, ik was nog steeds bij het blokje stikstof, LOS en landbouw, en dan vroeg mevrouw Wesseling naar een toezegging. En ik kan u zo zeggen: GS is best bereid, en dat doen we overigens ook al, om in het kader van alle gebiedsprocessen die we doorlopen, ook de landelijke aanpak waar het net over ging, en ook wederom de voorbereidingen voor een volgende wijziging van de POVI en vervolgens van de OVL, in beeld te brengen waar precies bepaalde kansen en bedreigingen zitten voor bijvoorbeeld bepaalde teelten in specifieke gebieden, maar wat het College betreft wel vanuit een positieve insteek. En ik denk juist dat we de afgelopen jaren met heel veel kennis delen, bijvoorbeeld op het gebied van nitraatuitspoeling, bijvoorbeeld ook nu op het gebied van gewasbeschermingsmiddelen, naar aanleiding van de motie van onder andere mevrouw Van der Pol van de BBB, of was het de heer Nijenhuis, een van de twee, juist ook vanuit dat soort vrijwillige aanpakken samen met ondernemers kennis opdoen. En ik ben het denk ik met mevrouw Van der Pol eens dat soms de kennis hier niet in huis is, maar we zien ook wel in de praktijk soms dat ook bepaalde ondernemers, juist omdat ze altijd op een bepaalde manier hebben ondernomen en gewoon soms niet uit onwil, gewoon ook niet altijd zelf alle kennis in huis hebben hoe je het ook voor jezelf nog beter kan doen. **En die kennis delen kan denk ik heel waardevol zijn, juist in zo'n gebiedsproces, dus ik wil u best toezeggen dat we dat ook expliciet meenemen in het kader van die gebiedsprocessen en een vrijwillige aanpak, en dat we daar ook dan bij een volgende wijziging expliciet even over rapporteren wat er op dat vlak is gebeurd.**

De voorzitter: Mevrouw Wesseling.

Mevrouw Wesseling (D66): Dank, en ook dank aan de Gedeputeerde voor deze toezegging. En die positieve insteek is ook precies wat wij beoogden, dus heel fijn.

De voorzitter: Dank u wel. Gaat u verder.

Gedeputeerde Theuns: Dat is fijn. Ik was gebleven bij de bijdrage van mevrouw Mertens. En ik snap haar reflectie dat zij zegt dat het College op een aantal vlakken wacht met het maken van beleid en dat ze dat spijtig vindt vanuit het perspectief van GroenLinks. En tegelijkertijd zeg ik: volgens mij laat het delegatiebesluit, waar u later vanmiddag hopelijk positief op gaat besluiten, zien hoe dit College in de wedstrijd zit. Namelijk, wij willen niet afwachten. Wij willen juist proactief zijn. Wij willen zorgen dat daar waar er een mogelijkheid is, we zo snel mogelijk geborgd natuurherstel en houdbare vergunningen kunnen verlenen, maar daar hebben we wel eerst op een aantal vlakken duidelijkheid voor nodig en dan heeft het geen zin om op dit moment een aantal dingen in een verordening op te nemen als je nog niet weet hoe het speelveld eruitziet. Dus juist vanuit proactiviteit hebben we dit voorstel ingebracht. En ik heb goed naar uw betogen geluisterd. Ik heb niemand heel duidelijk horen zeggen dat men dit mandaat niet wil geven. Ik hoop dat dat een voorbode is voor de stemming op dit punt straks, want ik denk dat het ongelooflijk moedig is, ook van uw Staten, om het College op deze manier dit mandaat te geven, ondanks dat er nog steeds gebiedsprocessen zijn en openbare inspraak, maar ik denk dat dat een heel grote stap is en die doet geen enkele van de andere elf provincies ons na, en dat doet het College niet vanuit een afwachtende, maar vanuit een proactieve houding. De beleidsregel waar mevrouw Mertens naar vroeg, daar heb ik zojuist al iets over gezegd. **En dat brengt me dan bij de bijdrage van mevrouw Boven, en die vroeg of ik zou kunnen toezeggen dat wij met gemeenten in gesprek gaan over of deze nieuwe Omgevingsverordening, mocht in een latere fase blijken dat daar bepaalde bezwaren in zitten die ervoor zorgen dat bijvoorbeeld schaduwplekken voor dieren niet gecreëerd zouden kunnen worden in het buitengebied. We hebben daar eerder over geantwoord dat dat bij de oude verordening niet het geval is, wat ons betreft, maar ik wil u heel graag toezeggen dat we ook bij de nieuwe verordening dat actief met gemeenten zullen beoordelen. En mocht daar een beletsel zijn wat puur vanuit de Provincie komt en wat niet die bedoeling heeft, dan zullen we daarop terugkomen bij een volgende actualisatie, dus dat zeg ik u graag toe.** Dat brengt me nog bij een aantal moties en één amendement op het vlak van stikstof, voorzitter, te beginnen met de motie numero 3331 van Forum voor Democratie, die zegt landelijk beleid maakt het LOS overbodig en die zegt eigenlijk, dat zijn even mijn woorden, gooi het LOS maar in één keer overboord. Het College gaat dit heel hard ontraden. En waarom? Om de reden die ik u net heb gegeven. We hebben een Kamerbrief waar beleidsvoornemens in staan, maar beleidsvoornemens zijn nog geen beleid. En ik denk dat we wederom als Limburg voorop hebben gelopen, dat uw Staten voorop hebben gelopen met het zorgen dat dit College niet afwacht en dat we zelf nadenken: hoe kunnen wij zorgen dat er zo snel mogelijk perspectief komt voor al die ondernemers die denk ik ook de heer Franssen zo belangrijk vindt. En wat dan wat ons betreft op dit moment het minst slimme zou zijn, is als je dat op voorhand overboord gooit en nog helemaal niet weet wat daar dan ook voor terugkomt. Sterker nog, wij moeten de komende tijd met het Rijk gesprekken gaan voeren over hoe dan bijvoorbeeld zonering in de Limburgse context er precies uit zou moeten zien. Ik heb beleidsvoornemens gezien over 1.000 meter, 500 meter, over generiek beleid en het College onderschrijft niet al die beleidsvoornemens vanuit het Rijk. En juist omdat we een vastgestelde LOS in handen hebben, hebben wij ook mandaat vanuit uw Staten om het gesprek aan te gaan met het Rijk over waarom wij dat anders zien en hoe wij dan wel denken houdbare vergunningen te kunnen verlenen en de natuur te kunnen laten herstellen. Dus om die reden zou ik zeggen: gooi het LOS zeker niet overboord. Ik zou zeggen: draag het vooral met trots uit, want op heel veel vlakken, dat wordt denk ik ook vanuit de sector onderschreven, kan het ook een reddingsboei zijn om juist veel te desastreus rijksbeleid tegen te kunnen houden. Datzelfde geldt eigenlijk ook voor de motie, ook wederom van Forum voor Democratie, numero 3332, 'Realistisch beleid stel de stallendeadline uit!' En ik herhaal, wederom, dit College heeft gezegd: hier wordt niemand aan het onmogelijke gehouden, niemand. En dat zullen we dus ook niet doen, en dat is precies de reden dat we ook advies hebben aangevraagd bij de landsadvocaat over hoe de stallendeadline mogelijk op 1 januari 2030 uit zou kunnen werken, als er dan nog geen houdbare vergunningen voor die grote groep verleend zouden kunnen worden. En daarom hebben we een juridische route gemaakt die houdbaar is en die tegelijkertijd niet de winst, die we al die jaren hebben

gehaald met de stallendeadline, in de prullenbak gooit. En als we nu de stallendeadline eruit halen, zeggen weg met die geborgde maatregel, dan zal er ook in de toekomst niet gerekend kunnen worden met de winst daarvan, hebben tientallen ondernemers, honderden ondernemers, voor niks miljoenen geïnvesteerd en dan zal er ook geen ontwikkelruimte komen voor diezelfde ondernemers en zullen we wellicht ook nog een heel grote groep nieuwe PAS-melders gaan realiseren, en ik denk dat dat ook niet iets is waar de heer Franssen op zit te wachten.

Gedeputeerde: De heer Franssen.

De heer Franssen (Forum voor Democratie): Dank u, voorzitter. Gedeputeerde, op dit moment worden er boeren bezocht, die worden echt bezocht door mensen die wat vergunningen, Hinderwetvergunningen en dergelijke, komen controleren. Die wordt nu op het hart gedrukt: je gaat het gewoon niet halen. Die deadline komt eraan, je gaat het halen. Mijn vraag aan u is, als dat het verhaal is zoals u zegt, van niemand gaat onder de bus komen, draag dan ook uit naar diegene, in welke hoedanigheid dan ook, dat er breed gecommuniceerd gaat worden dat die mensen inderdaad niet onder de bus komen. Dit is het verhaal wat nu wel buiten wordt verteld. En ik nodig u uit om met mij mee te gaan, dan kunnen we er langs een paar rijden, dan hoort u het van hunzelf wat zij te horen krijgen. Dank u, voorzitter.

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Theuns: Dat laatste ga ik overigens heel graag aan, dus ik ga graag met u bij die betreffende ondernemers op bezoek, want ik vertel u nu het verhaal wat de Provincie Limburg uitdraagt en dat is: ja, we hebben een stallendeadline, maar uiteindelijk kun je niemand aan het onmogelijke houden. En er zijn straks een aantal routes waarin je als ondernemer iets zou kunnen doen. Je zou nog kunnen innoveren en kunnen zeggen: het is een passende maatregel. En dan is de vraag: kun je daar een vergunning voor krijgen? Wat het College betreft wel. Of dat uiteindelijk standhoudt bij de rechter weten we ook niet, maar wij gaan niemand dwingen om dat traject te doorlopen. Dat is precies de toezegging die ik aan mevrouw Van der Pol heb gedaan. Dus ook ondernemers die nu de keuze maken: ik kan niks, want ik heb geen 100% perspectief op dat ik een houdbare vergunning krijg, daar hebben we nou net die beleidsregel voor gehad. En iedereen die een ander verhaal vertelt, laat ik zeggen: dat is in ieder geval niet uit naam van het College als dat op die manier wordt verwoord. Dit is het verhaal zoals de Provincie dat vertelt. En ik ga graag met u erbij in gesprek met ondernemers die daar een ander beeld van hebben. Daar mag u me altijd voor uitnodigen en dat weet u, denk ik, maar dit is het verhaal wat de Provincie vertelt. Wij houden hier niemand aan het onmogelijke, maar we willen ook niet dat we de winst die is behaald en dat we de miljoenen, die door andere ondernemers zijn geïnvesteerd, in de prullenbak gooien. En ik ga ervan uit dat u dat ook niet wilt, en daarom ontraad ik u ten sterkste om deze motie op deze manier aan te nemen.

De voorzitter: Gaat u verder.

Gedeputeerde Theuns: Nu is mijn scherm zelfs uitgevallen. Dat betekent dat ik echt lang praat. Dan moet ik zien hoelang ik nog heb. Maar toch ook weer een belangrijk onderwerp. Voorzitter, dan ga ik tot slot op dit onderwerp naar een amendement, dat was ook van Forum voor Democratie, die kwam nog als laatste, nummer 246, die eigenlijk vraagt om de zinsnede, het initiatief 'in positieve zin bijdragen aan beleidsmatige opgaven voor de omgeving' te laten vervallen. Die ontraadt het College, omdat gewoon in de aangenomen POVI staat dat wij alleen een lichte motiveringsplicht willen. En dit is die lichte motiveringsplicht en dat zorgt er nou net voor dat we ook niet nu al allerlei strengere regels aan die zone toevoegen. Dus dit is de motiveringsplicht die in de POVI staat en alleen al om die reden, omdat GS is gehouden aan uw eigen POVI, kan ik niet anders dan dit amendement ontraden. Maar we ontraden dus ook het amendement van mevrouw Wesseling om daar iets aan toe te voegen wat zou kunnen impliceren dat het wel strenger wordt, nog even een keer voor de helderheid. Dan, voorzitter, op het gebied van natuur een aantal amendementen en ook nog gevraagde reflecties, te beginnen met het amendement van de BBB, dat is nummer 240, over de

schaderegeling natuurbeken. En daar kan ik kort over zijn, want wat ons betreft krijgt dat amendement het oordeel Staten, en dat is omdat uw Staten in de vorige coalitieperiode, of misschien zelfs, nee in de vorige coalitieperiode het Waterprogramma hebben aangenomen, met daarbij een amendement van destijds nog de heer Geraats, dat precies dit vraagt. En dit is eigenlijk de uitwerking daarvan, dus kort de appreciatie oordeel Staten. Dan, ook van mevrouw Van der Pol, amendement nummer 239, en dat heet 'Eerst beoordelen dan besluiten' en dat gaat over natuurbegraven. Ik heb daar in de commissie ook een aantal dingen over gezegd en volgens mij was het mevrouw Schuuring die ook nog vroeg naar een reflectie van het College hierop. En ik denk dat er ... Ik heb dat in de commissie denk ik ook al aangegeven. Er zijn argumenten om te zeggen: dit moet je niet doen. En die zijn overigens niet alleen vanuit de natuur. Je zou ook kunnen zeggen: vanuit de landbouw moet je dit niet doen, want alles wat je in het natuurnetwerk aanlegt, daar komt ook een kwaliteitstoeslag op. Die kwaliteitstoeslag moet ergens landen en dat is niet in het bestaande natuurnetwerk, dus dat gaat ook weer ten koste van andere gronden. Dus, kortom, er zijn veel argumenten voor of tegen, maar ik moet zeggen de redenatie over dat je bij een 'nee, tenzij' in ieder geval altijd nog een afweging kunt maken over of dit het juiste is, en dat is denk ik de kern van dit amendement, vindt het College in ieder geval toch houtsnijden en daarom krijgt dit amendement het oordeel Staten. Nee, 239 dus. Mevrouw Mertens die vroeg nog: we hebben daar ook in de commissievergaderingen veel over gedebatteerd, over de saldobenadering bij het Natuurnetwerk, kan ik nu op dit moment toch nog meer comfort daarop geven? Ja, ik ga het nog één keer proberen, in ieder geval een dappere poging wagen in uw richting. Kijk, de Natuur ... De saldobenadering gaat ervan uit dat er dus, het woord zegt het, per saldo altijd een verbetering zou moeten optreden, en daarom hebben we ook een kwaliteitstoeslag opgenomen en die loopt op van 66% tot 200%. En dat doet er natuurlijk niks aan af dat je op individuele plekken dan nog steeds een verslechtering of een ingreep krijgt. Maar ik ben bijvoorbeeld twee weken geleden nog bij een voorbeeld langsgeweest van mensen die juist ook vanuit de natuur ook zeer betrokken waren. Dat ging over dan bijvoorbeeld de golfbaan. Ik hoef het hier niet over individuele casussen te hebben, maar juist ook vanuit de natuurhoek is er daar heel veel enthousiasme over wat er met behulp van de kwaliteitstoeslag gerealiseerd kan worden voor de natuur. En tegelijkertijd kan daarmee ook een ondernemer, die daar bezig is met zijn bedrijf te runnen, worden geholpen. Dus ik denk juist dat het hebben van een saldobenadering uiteindelijk ook een positieve bijdrage levert aan de kwaliteit van de natuur. En ik zeg daarbij ook nog dat de saldobenadering volgens deze Omgevingsverordening niet kan worden toegepast in onze meest waardevolle en oude bossen, zodat we die in ieder geval beschermen en niet die opofferen ten koste van jonge aanplant. Dus, de laatste dappere poging op dit onderwerp, in ieder geval in de richting van mevrouw Mertens. Dan ga ik over, voorzitter, naar het onderwerp wonen en verstedelijking. Ik ben in ieder geval ook blij met de positieve beschouwing van mevrouw Schuuring op dat onderwerp, maar u vroeg, en ook het CDA vroeg eigenlijk naar hoe gaat GS nou de komende tijd het proces van de SIO doorlopen? En daarbij was de vraag van mevrouw Waajen heel specifiek: we hebben nu leefbaarheid in de Omgevingsverordening en de toelichting goed gekregen, dus er is een mogelijkheid binnen de 'nee, tenzij' om dat mee te laten wegen, maar weten de gemeenten dat wel voldoende? Gaat u die handreiking dan ook geven? Ik kan u zeggen: absoluut. Wij zijn de komende tijd, of eigenlijk nu al, met gemeenten in gesprek over hoe zo'n SIO er dan uit zou moeten zien. Daar hebben we zelfs een handreiking voor gemaakt. We zijn met een aantal pilotgemeenten bezig om te kijken of we samen met hun zo'n SIO kunnen maken. En voor het onderwerp leefbaarheid, daar zullen we expliciet aandacht voor hebben. En richting mevrouw Schuuring zeg ik: mochten de goede bedoelingen uiteindelijk toch ook een aantal nieuwe problemen blijken op te leveren, dan nemen we die natuurlijk mee bij een volgende actualisatie. De PVV, de heer Hoks, die vroeg mij ook nog te reflecteren op uitspraken in de krant. Dat vind ik altijd ... Ik weet precies wat ik namelijk heb gezegd, er zijn ook deze week schriftelijke vragen over beantwoord en dat is de lijn van het College. Dus als u me dan toch vraagt om één reflectie, laat ik in ieder geval over de titel van het krantenartikel zeggen, die namelijk zei dat de Provincie vraagt om kleine gemeenten minder te laten bouwen zodat grote steden die 30.000 woningen kunnen bouwen, dat dat oorzakelijk verband, wat het College betreft, absoluut niet aan de orde is. Dat heb ik in de schriftelijke beantwoording gezegd en dat herhaal ik nu nog maar een keer. Het moge beter duidelijk zijn, maar uiteindelijk ga ik natuurlijk niet over wat er precies in de kop van een krantenartikel staat. Ik ga wel over de lijn op dit vlak, zoals het College die uitdraagt, en die heeft u kunnen teruglezen in de schriftelijke

beantwoordingen van de vragen van mevrouw Wesseling en de heer Megens. U vroeg ook nog: krijgen nou per se grotere projecten ook voorrang bij Enexis, bijvoorbeeld, en worden kleine gemeenten daar dan weer het slachtoffer? Nee, dat gaat veel meer op gebiedsniveau dat je ook uiteindelijk moet gaan bekijken waar kun je de stroom daadwerkelijk leveren. En gemeenten kijken natuurlijk zelf ook, zowel binnen grote als kleine gemeenten, met welke projecten kun je nou het snelst zorgen dat je de problematiek verhelpt die er is op de woningmarkt? Maar het is dus niet zo dat we straks alleen nog maar voor stedelijke projecten gaan en dat kleine gemeenten achter het net vissen, ook niet op het gebied van netcongestie, die problematiek is toch iets ingewikkelder. Voorzitter, dan op het gebied van wonen, specifiek van arbeidsmigranten. Ik was blij om te horen dat D66 in ieder geval deze Omgevingsverordening echt een verbetering vindt ten opzichte van de bestaande situatie. Dat vinden wij natuurlijk ook, maar iemand die dat denk ik niet vond, dat is in ieder geval de fractie van Forum voor Democratie, want daar zijn ook twee amendementen op ingediend. Dat zijn nummer 244 en 245. En ik moet u eerlijk bekennen dat zowel ikzelf als ook de ambtelijke organisatie een beetje zoekende zijn naar wat de fractie van Forum voor Democratie precies beoogt te bereiken. Ik ga een dappere poging wagen en ik hoor graag als dat niet zo is. Maar wat mij betreft, voorzitter, is, en dan moet ik het goed zeggen, amendement 244 het meest verstrekkend. En dat was ook de vraag die de heer Nijskens stelde: welke is het meest verstrekkend? Dat is numero 244, omdat eigenlijk numero 244 zegt, door de toevoeging die gedaan wordt, dat er eigenlijk sprake zou moeten zijn van een soort 'ja, mits'-houding ten opzichte van huisvesting van shortstayarbeidsmigranten op bedrijventerreinen, en dat is nou net precies wat het College in ieder geval niet voor elkaar behoort te krijgen. Ik zie aan het duimgebaar van de heer Franssen dat het wel zijn bedoeling is, maar het College gaat in ieder geval niet uit van een 'ja, mits'. Wij gaan juist uit van een 'nee, tenzij', en dat is precies de achtergrond van de bestuursafspraken die we ook maken met gemeenten. Dit moet wat ons betreft geen permanente situatie zijn naar de toekomst, maar wij zien een gigantische huisvestingsopgave en willen daarom in het kader van een 'nee, tenzij' meewerken aan bepaalde huisvestingslocaties. Dus amendement 244, omdat het uitgaat, of eigenlijk een 'ja, mits'-houding introduceert, zou het College willen ontraden. Als ik dan kijk naar amendement 245, die is minder verstrekkend, maar die zegt dan eigenlijk dat huisvesting van shortstay-arbeidsmigranten op alle bedrijventerreinen eigenlijk overal zou moeten kunnen, los van of dat dan dicht bij het stedelijk gebied is. Ook dat wil het College ontraden, omdat, ja, wij willen meewerken, door middel van een 'nee, tenzij', aan bepaalde grootschalige huisvestingslocaties. Maar wij denken dat er meer dan voldoende gelegenheid is om dat dan wel te doen in de buurt van het stedelijk gebied, in de buurt waar dan voorzieningen zijn, en dat je anders het speelveld en de keuzemogelijkheden te groot maakt, en dat is wat ons betreft niet nodig vanuit de opgave, en juist vanuit de gedachte dat dit een tijdelijke maatregel is en niet iets wat je duurzaam zou moeten willen op de lange termijn, dus ook amendement 245 wil het College ontraden. Dan een aantal vragen op het gebied van water en natuurlijk heel specifiek op het gebied van Beaumix. Ik heb daar in de commissie met uw Staten natuurlijk ook al uitvoerig over gedebatteerd. En ik heb u toen ook al gezegd dat er door twee indieners, overigens niet zijnde iemand of een organisatie betrokken bij het project van de verbreding van de A2, zienswijzen zijn ingediend over dat er overgangsrecht zou moeten gelden. En ik heb u ook al gezegd: het College vindt dat ook een redelijke eis, want er kunnen nou eenmaal gewoon bepaalde projecten zijn die anders gerekend hadden op andere regels en die daarom niet meer door zouden kunnen gaan, dus we hebben daarom ook die overgangsbepaling ingevoerd. Tegelijkertijd, ik denk dat het mevrouw Boven was die dat terecht zei, weten we inmiddels ook dat die in ieder geval, nog van die indieners van die zienswijzen, nog van überhaupt andere projecten, onder het overgangsrecht zouden vallen, maar dat dat op dit moment concreet alleen zou gelden voor het project van de A2 en de toepassing van in dit geval Beaumix binnen het grondwaterbeschermingsgebied dat onder dat project ligt. Er zijn een aantal amendementen ingediend op dat vlak, en dat is er een van de SP, namelijk nummer A235, dat is er een van de Partij voor de Dieren, namelijk nummer A238. Wat het College betreft zijn die amendementen identiek. Dus wat ons betreft zit daar geen verschil tussen, dus ik kijk even naar de indieners daarvan. Wellicht dat die zichzelf of elkaar in de schorsing zouden kunnen vinden om daar één amendement van te maken, want anders heeft u twee identieke amendementen. En wat het College betreft kan dat amendement oordeel Staten krijgen. Dus het College reageert daar positief op, en dat heeft dus te maken met de uitleg zoals ik die net heb gegeven. Mevrouw Boven vroeg daarbij ook nog: als het project A2 dan straks zou toekomen aan een toetsing aan de

nieuwe artikelen ... En dan heeft dat inderdaad te maken met in ieder geval een drietal zaken waar straks aan getoetst moet worden. Namelijk, één: is er sprake van een groot project van openbaar belang? Ik durf ook in deze vergadering wel te stellen dat dat bij de A2 het geval is. Een tweede onderdeel waaraan getoetst zal moeten worden, is of er geen reëel alternatief beschikbaar is. En dat kan gaan over allerlei argumenten, en dat kan best dat ook door een initiatiefnemer daar het financiële argument bij wordt ingebracht, namelijk bijvoorbeeld dat als je nu moet wijzigen naar een andere bouwstof, dat veel duurder zou zijn. Dat doet echter niks af aan dat er ook een derde voorwaarde is, en die derde voorwaarde is, en dat staat ook in de technische beantwoording die aan mevrouw Boven is gestuurd, namelijk dat er maatregelen moeten worden genomen om emissies naar bodem en grondwater volledig te voorkomen. En die drie voorwaarden, zoals ik ze net noem, dat is geen of-of-bepaling. Dus je kunt niet alleen omdat er geen reëel alternatief beschikbaar is, beargumenteren dat je niet ook al die maatregelen moet nemen om het volledig te voorkomen. Dus je zult altijd aan alle drie die zaken moeten voldoen. En puur alleen 'er is geen reëel alternatief', en of dat nou een financieel argument is of niet, kan nooit voldoende zijn en zal nooit voldoende zijn om te zeggen: dan hoef ik ook niet alle maatregelen te nemen. Want je moet, en dat was ook wat in de commissievergadering aan bod kwam, zowel onder het huidige artikel zoals dat nu al in uw vigerende Omgevingsverordening staat als onder het nieuwe, al het mogelijke doen om dat risico te verkleinen en het College kan de geringste twijfel aangrijpen om in eerste instantie opheldering daarover te vragen en uiteindelijk ook negatief te beslissen op een vergunningaanvraag. Dat, voorzitter, denk ik over het onderwerp Beaumix en de amendementen op dat vlak. **Mevrouw Boven stelde op het gebied van water ook nog een vraag om een toezegging of het College kan toezeggen PS proactief te informeren bij de uitwerking van een eventuele vergunningplicht op het gebied van grondwateronttrekkingen. Ja, dat kan ik zeker toezeggen. Daar zullen we uw Staten ook over informeren.** U gaat daar denk ik voor het eerst ook alweer meer over horen bij het Statenvoorstel over de grondwaterheffingsverordening die u aan het einde van dit jaar gaat behandelen. Ik heb u al eerder gezegd dat in het kader van het convenant ‘Voldoende Zoetwater’ het College ook werkt aan een uitvoeringsprogramma en dit zijn precies de vragen die erbij op tafel liggen. Daar zijn nog geen keuzes in gemaakt, maar ik zal jullie wel zeggen: als er een rechterlijke uitspraak ligt, waar dan ook, dan zal het College zich daar altijd toe moeten verhouden. En dit College houdt zich altijd aan de wet, houdt zich altijd in ieder geval ook aan uitspraken van de hoogste rechter, dus dat staat wat ons betreft buiten kijf als daar zaken zijn die we zouden moeten aanpassen. Een lang antwoord op de vraag. Ja, u kunt die toezeggingen krijgen. Voorzitter, dan nog even een korte reflectie als het gaat om thema's als water, maar ook leefomgeving, gezondheid en milieu. Ik heb goed gehoord wat de heer Loomans op dat vlak heeft ingebracht en respecteer natuurlijk zijn opvatting, maar tegelijkertijd ben ik het toch niet met hem eens dat deze verordening alleen bij ontwikkelingsgerichte dingen op het gebied van economie of verstedelijking zeer specifiek is waarom iets wel moet kunnen, en tegelijkertijd een veel lossere taal heeft op het gebied van het beschermen van de meer groene en de meer blauwe zaken of gezondheidstechnische dingen. Het is ook het Waterschap Limburg, bijvoorbeeld, u ging in op het onderwerp grondwater, wat gewoon in het openbaar ook, en schriftelijk, richting ons heeft bevestigd dat men zo blij is dat alles op het gebied van water nu voor het eerst ook zo duidelijk in deze verordening staat. En is dat zo verstrekkend als de heer Loomans dat wellicht graag zou zien? Ik zal meteen erkennen dat er vast nog een verschil te maken is en ook nog in zijn ogen winst te behalen is. En tegelijkertijd denk ik, hoop ik in ieder geval, dat u zich aan het einde van deze dag afvraagt van gaan we hiermee een stapje vooruit, hoe klein dat in uw ogen dan ook is, of kunnen we beter blijven bij het oude en daarmee helemaal stilstaan. En ik denk dat het ook beter is om altijd een stapje in de goede richting vooruit te zetten. Ter overweging, maar u mag natuurlijk uw eigen keuze daarin maken en, nogmaals, die respecteer ik. Tot slot, voorzitter, nog een aantal amendementen op het gebied van energie, en dan kom ik eerst bij een energie-infrastructuur, en dan kom ik eerst bij amendement numero 236. En ik zie dat ik de tweede pagina niet heb, maar die was van de heer Hoks, als ik me niet vergis, die gaat over een minimale afstand van windturbines tot vier woningen, namelijk vier keer de tiphoogte.

De voorzitter: De tweede pagina.

Gedeputeerde Theuns: Ja, inderdaad, dit zijn de indieners. Dit is natuurlijk vaker aan bod gekomen. Uw buurman daar, de heer Huizing, heeft het ook al vaker ingebracht. Het College gaat dit amendement ontraden. Overigens is daarbij nieuw, ten opzichte van de discussie die destijds met de heer Huizing in ieder geval in de Staten is gevoerd, dat het Rijk inmiddels bekend heeft gemaakt dat men naar een landelijk beleid gaat van tweemaal de tiphoogte. Dus om daar als Provincie dan ook weer van af te gaan wijken, dat is wat ons betreft een ongewenste ontwikkeling. En nogmaals, omdat vier keer de tiphoogte, het was denk ik de heer Huizing die dat zei, eigenlijk de facto betekent dat je nergens in Limburg meer windmolens kan zetten, zal het College dit amendement ontraden.

De voorzitter: De heer Hoks.

De heer Hoks (PVV): Dank u wel, voorzitter. U geeft het al aan, het Rijk is ermee bezig, zij zijn voornemens om het te doen. We weten allemaal dat het Rijk op dit moment geen meerderheid heeft, het kabinet, zullen we maar zeggen, dus het is maar de vraag of het er doorheen gaat komen. En daarnaast staat er ook ... Ik zie links van mij iemand die heel hard begint te lachen daar. Daarnaast is het ook maar het feit dat er ook staat dat er ook uitzonderingen gemaakt worden op de twee. Dus de vraag is daarin: in hoeverre is het dan haalbaar?

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Theuns: Ik zou zeggen: het staat de heer Hoks altijd vrij om richting zijn collega's in Den Haag voor dit voorstel te pleiten. Dus ik zou zeggen: werk aan de winkel voor de fractie van de PVV.

De voorzitter: De heer Hoks.

De heer Hoks (PVV): Ik denk dat het zelfsprekend is dat wij daar zeker niet voor zullen stemmen, niet hier en zeker niet daar.

Gedeputeerde Theuns: Dat was me duidelijk, voorzitter, maar het College zal het amendement in ieder geval ontraden.

De voorzitter: Gaat u verder.

Gedeputeerde Theuns: Dan heb ik tot slot, denk ik, nog twee amendementen van de heer Huizing.

De voorzitter: Ja.

Gedeputeerde Theuns: Numero 242, namelijk de aanpassing van uitsluitingsgebieden en maximum bouwhoogtes. We hebben het daar in de commissie natuurlijk ook al even kort over gehad. Wat het College betreft ontraden wij dit amendement, en dat is niet omdat de beperkingen die de heer Huizing aangeeft niet geldend zouden zijn, maar het is uiteindelijk aan het Rijk en de luchtvaartautoriteit om daarop te handhaven. Dus die kaarten gelden, en uiteindelijk op het moment dat zich dat voordoet, is het aan het Rijk om daar ook daadwerkelijk op te handhaven. En om die reden zullen wij dit amendement ontraden, want je kunt bijvoorbeeld een situatie krijgen dat het Rijk de kaarten aanpast en dat die dan wel in de POVI en verordening op die wijze zijn aangenomen. En er ontstaat een discrepantie over een onderwerp waar de Provincie namelijk niet het bevoegde gezag voor is en de luchtvaartautoriteit wel.

De voorzitter: De heer Huizing.

De heer Huizing (RVL): Dank u, voorzitter, en dank ook voor uw appreciatie. Ik denk dat ik dat voor 95% kan volgen. Ook dank voor de appreciatie van de heer Nijskens, want die zijn in feite met elkaar in lijn. Mijn

punt is eigenlijk, en u heeft waarschijnlijk ook wel een punt als er een wijziging in het kader zal plaatsvinden, maar er zijn denk ik ... Dit begint uiteindelijk bij de Europese richtlijn. Hij is heel gedetailleerd, te gedetailleerd om hier exact te citeren, maar hij is wel duidelijk. Waarom is het dan niet gewoon duidelijk naar initiatiefnemers en naar omwonenden toe om dit aan de voorkant gewoon in de kaarten op te nemen? En u heeft een punt, als er iets wijzigt van rijkswege, oké, dan moeten we kijken hoe we daar weer mee omgaan, maar als dat niet zo is, dan is mijn vraag eigenlijk: waarom niet gewoon voor de duidelijkheid opnemen, net zoals wij ook andere Europese richtlijnen doorvoeren in provinciale verordeningen en regelgeving?

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Theuns: En het is ook niet dat die regelgeving in Nederland niet is doorgevoerd, alleen het is een andere autoriteit en een andere overheid die erover gaat, en dat is niet de Provincie. En op het moment dat een initiatiefnemer begint met een plan en tot ontwikkeling overgaat, dan zal die dus ook langs die autoriteiten moeten, en dat is op dit onderdeel niet de Provincie. En juist ook om te zorgen dat er in de toekomst niet allerlei dubbelzinnigheden gaan bestaan tussen verschillende overheden die elkaars kaarten quoten, ontraden wij dus om dit op deze wijze in uw POVI en uw verordening op te nemen.

De voorzitter: De heer Huizing.

De heer Huizing (RVL): Dat is op zich duidelijk. Op zich gaan wij hier denk ik niet uitkomen, maar ik zou het logisch vinden, ook duidelijk vinden naar iedereen wanneer het wel -een-op-een zou worden overgenomen. Nogmaals, behoudens eventuele wijzigingen, maar goed, dat is mijn mening. Dank u.

De voorzitter: Ik hoorde niet echt een vraag. Gaat u verder.

Gedeputeerde Theuns: Tot slot, voorzitter, dat is de laatste, die is ook van de heer Huizing. Dat is amendement nummer 243 en die heet ‘Gewijzigd Amendement 243 Huizing c.s. inzake Lomm en 't Hanik ook Uitsluitingsgebied Windturbines’. Ook daar hebben we het in de commissievergadering al even over gehad. En de titel van dit amendement impliceert dat je consequent moet zijn, maar dat is nou precies wat dit amendement niet vraagt en wat dit amendement niet doet, want dit amendement vraagt namelijk om een afweging die we overal in Limburg hebben gemaakt, namelijk welke kaartlagen nemen we om te komen tot het uitsluitingsgebied .... Dat is bijvoorbeeld het beschermingsgebied Nationaal Landschap Zuid-Limburg, dat zijn bijvoorbeeld de uiterwaarden van de Maas, al die kaartlagen over elkaar gelegd, en dan kom je tot dit uitsluitingsgebied. Als je dat nou net in het ene geval van het gebied bij 't Hanik zegt en daar maken we het nog net een beetje groter, dat is nou net niet consequent, en ik zou dan eigenlijk willen zeggen dat dat bijna een gelegenheidsargument is, omdat daar dan mensen, en om begrijpelijke redenen, dat hoort u mij niet zeggen, bezwaar maken tegen de komst van windmolens. Maar dan zou ik niet willen zeggen dat we op basis daarvan in één enkel geval gaan afwijken van de principes die u zelf in uw POVI heeft vastgesteld, of in ieder geval, die een meerderheid van de Staten heeft vastgesteld, zeg ik tegen mijnheer Huizing, en daarom zal het College dit amendement ontraden. Voorzitter, ik denk dat ik dan volgens mij alle vragen heb beantwoord en ook alle moties en amendementen heb geapprecieerd, maar als ik er één vergeten ben, dan hoor ik het graag.

De voorzitter: En anders is er nog altijd een tweede termijn. Hiermee zijn we aan het einde van de eerste termijn van Provinciale Staten van de GS. We gaan over tot de lunchpauze en dat is gelijk inclusief eventuele overleggen over gelijkluidende amendementen en dat soort dingen. Ik schors de vergadering tot 14.00 uur. De vergadering is geschorst.

[SCHORSING]

De voorzitter: Ik heropen de vergadering. Aan de orde is de tweede termijn van uw Staten bij het agendapunt Vaststellen Wijzigingsverordening 2026 Omgevingsverordening Limburg. En ik geef het woord aan mevrouw Van der Pol.

Mevrouw Van der Pol (BBB): Voorzitter, in de eerste termijn hebben wij vooral punten benoemd die we graag veranderd willen hebben. En nu zou ik eigenlijk toch nog even willen terugkijken naar het hele proces POVI-verordening, en waarom wij als BBB zeggen: nou, hier zijn we toch wel echt in het geheel blij mee. En dat is het primaire landbouwgebied: voor het eerst duidelijk gebieden worden aangewezen waar de landbouw echt op 1 staat. Boeren die door willen moeten ruimte houden om hun bedrijf voort te zetten en te ontwikkelen. Maar ook in groenblauwe landbouwzones en in het verwevingsgebied blijft de agrarische sector de hoofdfunctie en komen er geen nieuwe regels voor bedrijven bij die nu op dit moment in de oude vergunning ook al er zijn. Dat is voor ons super belangrijk. Daarnaast zien wij ook de onrust rondom de vele kaartlagen in de groenblauwe landbouwzone, groenblauwe mantel voorheen. Maar die waren er al. Waar voorheen de groenblauwe mantel als één geheel werd aangekondigd zijn nu alle kaartlagen werkelijk opgeknipt en is de motiveringsplicht smaller geworden per kaartlaag, waardoor er dus ook weer meer mogelijkheden kunnen plaatsvinden. Ook voor de overgangsgebieden worden geen regels ingesteld, op dit moment. Pas als er gebiedsprocessen plaatsvinden, zijn afgerond, gedragen van onderop, vrijwillig, haalbaar en betaalbaar. En dit wordt allemaal verankerd in deze verordening. Eerst onderzoeken wat dus nodig is en wat haalbaar en effectief. En daarna pas kan er worden gesproken over maatregelen. Wat dat betreft zou het rijksbeleid meer, wat ons betreft, in lijn mogen zijn met het LOS, met de uitgangspunten: haalbaar, betaalbaar, van onderop en vrijwillig. En ik was ook eigenlijk best wel blij om te horen dat de Gedeputeerde daar in ieder geval zijn zorgen over uitte, en ook eigenlijk aangaf dat hij die uitgangspunten van het LOS ook heel belangrijk vond en eigenlijk miste bij het rijksbeleid. En ik zou bijna zeggen: breng dat duidelijk over naar Den Haag, alstublieft. Heel kort nog over de Beaumix-moties, -amendementen van Partij voor de Dieren of van de SP, ik weet niet welke het wordt: die steunen wij, graag zelfs. En ik was nog blij met de beantwoording van de Gedeputeerde omtrent artikel 10.14, de stallendeadline. En ik ben blij dat de beleidsregel plus de beantwoording het comfort geven dat we met een gerust hart mee kunnen stemmen. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Van der Pol. Ik geef het woord aan de heer Huizing, namens de RVL. Niet nodig? Mevrouw Wesseling, namens D66.

Mevrouw Wesseling (D66): Dank, voorzitter. Graag wil D66 ook nog iets zeggen over het huisvesten van arbeidsmigranten op bedrijventerreinen. En laat me vooropstellen: mensen die voor onze provincie werken, en dag in dag uit voor ons op het land staan of voor onze voedselproductie of voor ons in de zorg werken of meehelpen met het bouwen van onze woningen, die verdienen het om fatsoenlijk gehuisvest te worden. En die mensen hebben we ook echt keihard nodig. En D66 wil dan ook afstand nemen van alle kwalificaties die FvD en PVV over zogenaamde ‘ander soort mensen met andere normen en waarden’ hebben gegeven. Dat delen wij absoluut niet. En idealiter huisvesten we alle arbeidsmigranten op een fatsoenlijke manier, midden in de kernen. Maar wel erkennen we dat dit een heel moeilijke opgave is voor sommige gemeenten, en willen we absoluut voorkomen dat dit erin resulteert dat we een slechte huisvesting op illegale wijze zouden aanmoedigen.

De voorzitter: De heer Hoks.

De heer Hoks (PVV): Dank u wel, voorzitter. Volgens mij worden er woorden in mijn mond gelegd, dat ik iets heb gezegd over ‘ander soort mensen’. Het enige wat ik heb aangegeven is, dat is de vraag die ik heb gesteld aan de collega’s van Forum voor Democratie, want dat zij net als wij problemen zien met betrekking tot huisvesting met betrekking tot onze eigen Limburgse inwoners. Dat is wat ik gezegd heb, niet wat mevrouw Wesseling zegt.

De voorzitter: Mevrouw Wesseling.

Mevrouw Wesseling (D66): Ik verwees naar de woorden van FvD én PVV, en ook de woorden die de PVV heeft uitgesproken over dat deze mensen een gevaar zouden zijn voor onze samenleving. Daar werpen wij ons echt verre van. Ik zie dat dat weer een vraag oproept.

De heer Hoks (PVV): Ja voorzitter, ik heb niet gezegd dat deze mensen een probleem zijn voor de samenleving. Ik heb alleen gezegd, en ik herhaal mijn woorden nogmaals, dat deze mensen een probleem veroorzaken voor de Limburgse woningzoeker. Niet wat mevrouw Wesseling zegt. Ik wil graag dat u daarop ingrijpt als dat nog een keer gebeurt, voorzitter.

De voorzitter: Ik denk dat mevrouw Wesseling ook vooral reflecteert aan woorden zoals de heer Franssen het in eerste instantie zei en daarna ook duidelijk heeft gemaakt dat het anders bedoeld was dan dat hij het gezegd heeft. En dat ook weer voor een deel heeft teruggenomen. Laat helder zijn dat het van die kant kwam die opmerkingen, en niet van de heer Hoks. Gaat u verder.

Mevrouw Wesseling (D66): Ja. Want we willen voorkomen dat het averechts gaat werken, omdat wij hier met onze verordening juist het goede voortouw proberen te nemen, met fatsoenlijke huisvesting in de kernen. En dan zouden wij liever fatsoenlijke huisvesting hebben buiten de kernen om dan dat we rare situaties veroorzaken. En om die reden stonden wij in eerste instantie ook sympathiek tegenover het amendement van FvD om een werkbare uitzondering te maken. Maar eigenlijk gezien alle lelijke woorden die hierover nog zijn gezegd gaan we hier niet meer in mee. En wel vragen wij het College om de gevolgen van deze verordening in de gaten te blijven houden, en zodra we ook zien dat de verordening averechts werkt, om dan in te grijpen. En kan het College toezeggen om PS op de hoogte te houden van de gevolgen van deze verordening op huisvesting van arbeidsmigranten? En ook of dit de gewenste resultaten oplevert. En dan willen we nog iets zeggen over natuurbegraafplaatsen. Want in de commissie hebben we hier natuurlijk ook al iets over gezegd. En D66 vindt het ook gewoon heel erg belangrijk dat de natuur toegankelijk blijft voor mensen om van te genieten, en wij geloven dat natuurbegraafplaatsen niet per se altijd strijdig hoeven te zijn met onze natuurdoelen. En ook wanneer we voedselbossen en de natuurbegraafplaatsen er nu uit zouden amenderen blijft er altijd ook de toets bestaan of dit niet ten koste gaat van onze natuurdoelen. Dus D66 steunt dit amendement ook. En dan tot slot over ons eigen amendement. D66 is van mening dat expliciete kwetsbaarheden van een gebied meewegen wel anders is dan enkel de positieve bijdrage toetsen. En juridisch kan dit wel in de toelichting staan, maar ik heb altijd van juristen geleerd dat als je wilt dat ergens juridisch op wordt getoetst, kwetsbaarheden in dit geval, dat je het dan maar beter juridisch kunt verankeren. Tot zover.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Wesseling. Dan geef ik het woord aan mevrouw Mertens. Niet? Mevrouw Schuuring? Aan u het woord, namens de Partij van de Arbeid.

Mevrouw Schuuring (PvdA): Ja dank u wel, voorzitter. Mijn eerste termijn ging wat sneller voorbij dan ik had gepland vooraf, dus ik heb best nog wel een aantal vragen overgeslagen. Maar ik denk dat het goed is om dat voor nu even te laten. Ik heb nog een aanvullende vraag over het Delegatiebesluit rondom de overgangsgebieden in de Natura 2000. Wij begrijpen heel goed, en we vinden het ook positief, dat het College zegt: wij laten het niet alleen afhangen van het Rijk, wij zetten zelf stappen en die willen we ook zo goed mogelijk verankeren. En wij begrijpen ook heel goed dat toekomstige wijzigingen ook volgens het LOS en de gebiedsprocessen en dergelijke verder vorm zullen krijgen. Waar we nog steeds wel een vraag over hebben betreft de maatregelen die nodig zijn voor Natura 2000 gebieden die nog geen gebiedsproces hebben. Want dat kunnen we niet allemaal tegelijk doen. Dat gaat ook veel tijd kosten. Dus hoe voorkomen wij nu dat zowel de natuur als de ondernemers bij deze andere gebieden nog jarenlang moeten wachten op helderheid, en of er dan wel of geen maatregelen nodig zijn. Als laatste, de natuurbegraafplaatsen. Ook voor ons blijft dat echt wel wikken en wegen. En uiteindelijk zijn we erop uitgekomen dat wij wel meegaan in het

amendement wat is ingediend, omdat inderdaad de toets blijft staan. En de lijst van voorbeelden die nu in de toelichting staan natuurlijk niet volledig is. Dus op zich, het weghalen van de specifieke voorbeelden zorgt er niet voor dat je niet meer streng controleert. Dus die zullen wij ook steunen. Alles bij elkaar, wij zien positieve stappen in deze wijzigingsverordening, als het gaat om de regie op de woningbouw, de aandacht voor natuurbescherming en waterbeheer, lokaal eigendom en nog een heel aantal andere zaken. Maar wij constateren ook wel dat op cruciale punten nog heel veel afhankelijk blijft van uitzonderingen, compensatie, uitgestelde maatregelen. En de grote uitdagingen van deze tijd vragen uiteindelijk ook gewoon om meer dan alleen nieuwe regels. In het vervolg, de toepassing en de uitvoering, zullen we misschien ook nog wel kleur moeten bekennen uiteindelijk als Provincie. Hoe kiezen we voor publieke belangen, gezondheid. En blijven we kritisch op wat er gebeurt. Dus alles bij elkaar, wij zijn positief-kritisch. Wij zullen voor deze verordening stemmen. Maar ik wil ook alvast onze volgende Staten heel veel succes wensen met het realiseren van alle volgende verbeterstapjes, want er liggen nog genoeg kansen.

De voorzitter: Dank u wel. Ja. Nee oké, ik keek even of u een interruptie wilde plaatsen. Nee. Het woord is aan mevrouw Waajen, namens het CDA.

Mevrouw Waajen-Crins (CDA): Dank u wel, voorzitter. We hebben in de eerste termijn ook een aantal collega-fracties horen zeggen dat het een hele klus was, dat het breed was, dat het lastig was om het te behandelen. Dat is de ene kant van het verhaal. Aan de andere kant hebben we wel met z'n allen, zowel ambtelijk als bestuurlijk als wij hier in de Staten, deze klus hopelijk zo meteen geklaard. Want het zegt ook iets over lef en over tempo, en zeker de manier waarop we op een nieuwe manier naar de Omgevingswet met dat DVO zijn moeten gaan werken. Ja, dat wilde ik toch ook even kwijt. Dat het breed en veel is, maar dat we het wel doen en hopelijk dadelijk gedaan hebben. Naar aanleiding van de beantwoording van het College zou ik namens de CDA-fractie nog willen benadrukken en eigenlijk willen aansluiten bij de woordvoering van de BBB op de doelsturing, waar we eigenlijk met z'n allen wel naartoe willen. En we zijn blij met de toezegging van het College. Op die manier willen we en moeten we echt gaan werken. Jammer dat het nu nog niet kan, dat het juridisch nog niet voldoende geborgd is. De toezegging die er ligt is dat, zodra er meer duidelijkheid is komen we op dit punt terug, zei de Gedeputeerde, bij de eerstvolgende wijziging. Ik zou die nog wat scherper willen maken. U heeft van ons, u krijgt van ons het mandaat om zodra er landelijk meer bekend is als GS daar voorspoedig mee aan de slag te gaan. Ik zou ook deze daar, in die spoed en in die haast mee willen nemen. Zodra u iets kunt, verwacht ik dat u bij ons terugkomt als Staten, en niet wacht op een eerstvolgende wijziging, maar die wijziging dan proactief snel aan ons gaat voorleggen. Wellicht kunt u daar dadelijk nog op reflecteren. En we zijn ook heel blij met uw toezegging naar aanleiding van het <onverstaanbaar>, dat u ook in de instructies en in de gesprekken naar gemeenten leefbaarheid zwaar gaat meenemen in die afwegingen op die hele woningbouwprogrammering. Dus dank daarvoor.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Waajen. Dan geef ik het woord aan de heer Wolters Gregório, namens de SP.

De heer Wolters Gregório (SP): Dank, voorzitter. Duidelijkheid verschaffen is waar onze vrije dagen tenslotte voor zijn. En omdat mevrouw Boven en ik hetzelfde doel voor ogen hebben wat betreft het gebruik van secundaire bouwstoffen zoals Beaumix in onze provincie, en een gelijk amendement hadden opgesteld, hebben we zojuist overlegd en van twee goede één heel goed amendement gemaakt. Vanwege deze constructieve samenwerking trek ik amendement 235 in, en zal mevrouw Boven zo meteen de gewijzigde 238 aan u voordragen met daaronder een ruime meerderheid van deze zaal, waarvoor dank aan iedereen, om artikel 17.6 te schrappen. Ik hoop dat de verbeteringen in onze OVL er ook voor de Partij voor de Dieren reden toe zijn om toch voor de wijzigingsverordening te gaan stemmen, straks. En de twee minuten in de eerste termijn waren wat kort ingeschat, waardoor ik niet aan mijn deel over migratie toekwam. Dus bij deze alsnog, voorzitter. In de commissie grapte ik met een voorbeeld over hoe de studententijd van de kinderen van de Gedeputeerde Theuns er ooit uit zouden kunnen zien. Maar wel met een duidelijke serieuze ondertoon. Want te lang zijn arbeidsmigranten slecht behandeld in onze Provincie. En hoewel de nieuwe

regels het absolute minimum zijn naar aanleiding van het rapport Geen tweederangsburgers, uit het vorige leven van onze Gouverneur, is dat beter dan het systeem te laten voor wat het is. Niet langer hoeven arbeidsmigranten in onmenselijke omstandigheden in onze provincie te verblijven maar worden ze onderdeel van onze gemeenschap, en zorgen we ervoor dat de overlast die onze samenleving daarvan ervaart echt tot het verleden gaat behoren. Ook vandaag krijgen we belachelijke voorstellen onder onze neus geschoven, om mensen toch wel op bedrijventerreinen te parkeren, als pleister tegen pandjesbazen en huisjesmelkers. Maar als we een betere samenleving willen bouwen waar alle mensen in Limburg naast elkaar leven, dan moeten er gewoon meerdere systeemwijzigingen tegelijkertijd uitgevoerd worden. Dus met onze gemeenten huisjesmelkers hun werkwijze onmogelijk maken, én geen minimale containerwoninkjes op bedrijventerreinen. Goed dat de meerderheid van deze zaal zich daar wel hard voor maakt. Mijn vraag uit de eerste termijn die niet beantwoord is was nog: op welke wijze geeft u, GS dus, of geven GS en PS samen tips aan de volgende generatie Statenleden door om een soepel proces voor doorlopende verbetering van onze Omgevingsverordening te kunnen gebruiken? Ik hoorde dat net mevrouw Waajen en anderen ook al zeggen. Dus ik hoop dat het College daar tijdens de lunch een mooie reflectie of debat over heeft gehouden. En dan dank ik iedereen voor het debat dat we vanmorgen hebben gehad. En straks komt er vast nog meer aan. En succes met de stemmingen, zo meteen.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Wolters Gregório. Dan geef ik nu het woord aan de heer Hoks, namens de … Niet nodig? De heer Loomans? Niet? De heer Nijskens, namens de VVD, aan u het woord.

De heer Nijskens (VVD): Ja dank u wel, voorzitter. Kijk, politiek kenmerkt zich vaak door in de regelgeving te duiken op het moment dat misstanden zich voordoen. Je lost natuurlijk misstanden bij de huisvesting van arbeidsmigranten niet op door goede projecten te dwarsbomen. Dat staat los van het feit dat, zoals het nu verwoord zit in de Omgevingsverordening, dat het prima geregeld is. Het mag niet zo zijn dat het beeld gaat ontstaan dat mensen die pleiten voor hun eigen project in de nabijheid van bedrijventerreinen, dat die gelijkgesteld worden met misstanden die eigenlijk buiten het hele zicht van de politiek en van de samenleving plaatsvindt. Dat zijn echt twee heel verschillende dingen. Daarmee moet je evengoed het ook voor diegenen die het goed willen toch goed regelen. Dus dat meer als aanvulling op het debat van vanmorgen. Dank ook aan het College voor de beantwoording en de beoordeling van de amendementen. En ik proef eigenlijk dat met name het amendement over Beaumix in feite alleen de overgangsregeling schrapt, tenzij dat dadelijk Partij voor de Dieren met een heel ander amendement komt, dat weet ik niet. Dus, weten we nog niet. Is het zo dat GS dan in feite een inschattingsfout heeft gemaakt om ons toch een overgangsregeling voor te leggen? Want wat is dan de feitelijke redenering geweest om toch die overgangsregeling voor te leggen? En er komt een amendement van een grote meerderheid van PS, en u geeft direct oordeel Staten. Ik vond dat een bijzondere move. In het verleden heeft mijn fractie, ik dacht alleen met de PVV samen, weet ik niet zeker, tegen het verbod op Beaumix gestemd. En ónze motivering daarbij was vrij principieel. Het is een goedgekeurde bouwstof. Onder voorwaarden die streng zijn en die ook streng opgelegd worden door preventie kan het toegepast worden. Als je eenzijdig zegt – en dan verwijs ik weer naar het geitenverhaal: het verbod erop kun je zo instellen, het toestaan vervolgens is zeer moeilijk. Dat speelt ook hier. En dat zou dus betekenen dat je iedere bouwstof opnieuw tegen het licht moet gaan houden. En is het dan de taak van PS om dat te gaan doen? Of wordt hier gewoon gebruik gemaakt van een, zeg maar een sentiment in de samenleving – wat natuurlijk heel goed te begrijpen is – om dat eigenlijk op de schouder van de Provincie te pakken? Voorzitter, mijn tijd tikt weg. Met betrekking tot wonen misschien een laatste punt. Ik heb het in de eerste termijn ook al aangehaald, van de ambities van de Provincie met eigenlijk een plus van 400.000 vaste inwoners zou ik ze wel willen benoemen. Die vragen nogal wat plaats. De nieuwe huisvestingsvormen, die laten juist kleine samenstellingen van een huishouden zien, dus er zijn heel veel eenheden voor nodig. Kun je die inderdaad allemaal kwijt in een stedelijke omgeving? Ik denk het niet. Dus ik denk ook dat we in de komende tijd daar nog regelmatig over te spreken komen, hoe wij ook in landelijke kernen voldoende woonruimte kunnen creëren. En daarbij nog een laatste puntje, als het mag voorzitter. Uit verhuisbewegingen die ik in het verleden wel vaker bij onze gemeenten heb gezien, zie je dat er heel veel tussen gemeenten verhuisd wordt. Het is niet zo dat mensen per se in hun

eigen gemeente willen blijven wonen. Het gebeurt wel veel, maar het is echt niet zo dat het overgrote deel van de verhuizingen binnen de eigen gemeente plaatsvindt of binnen de eigen kern. Mensen kijken gewoon veel breder dan echt hun eigen straat. Voorzitter, tot zover.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Nijskens. Dan geef ik nu het woord aan mevrouw Boven, namens de Partij voor de Dieren.

Mevrouw Boven (Partij voor de Dieren): Dank u, voorzitter. Ik wil zeggen dat wij hebben afgesproken met de SP om een gezamenlijk amendement in te dienen. En we hebben de basis van het amendement 238 overeind gehouden. Dus ik hoef in feite, volgens mij, niet opnieuw het besluit voor te lezen. Of wel? Het is gewijzigd, maar het besluit is niet gewijzigd.

De voorzitter: Als het besluit niet is gewijzigd, dan hoeft dat niet voorgelezen te worden.

Mevrouw Boven (Partij voor de Dieren): Oké, dan lees ik het niet voor. Want we hebben de twee amendementen in elkaar geschoven. En ik zal voorlezen wie allemaal medeondertekend hebben. Dat is dus de SP, mevrouw Schuuring van de Partij van de Arbeid, Dré Peters van LOKAAL-LIMBURG, de heer Driessen van Forum voor Democratie, mevrouw Fischer van 50PLUS, Anne Wesseling van D66, mevrouw Mertens van GroenLinks, en mevrouw Waajen van het CDA. En mijnheer Loomans. Sorry, mijnheer Loomans. Dat klopt, dat stond niet goed. Het waren er heel veel. Wie? O, dat is dan niet helemaal goed gegaan. Mijnheer Huizing ondertekent ook. U zei dat u hem nog wilde zien voordat u wilde ondertekenen.

De voorzitter: De heer Wetemans.

Mevrouw Boven (Partij voor de Dieren): Dus mocht dat de input zijn van…

De voorzitter: We gaan het horen. De heer Weterings.

De heer Wetemans (oos limburg): Dank u wel, voorzitter. Ja, wat is er wezenlijk gewijzigd in dit amendement? Het amendement van de SP vond ik vrij duidelijk. En dit is een stuk langer, en wat mij betreft een stuk minder duidelijk. Wat is er dus wezenlijk anders?

De voorzitter: Mevrouw Boven.

Mevrouw Boven (Partij voor de Dieren): Nou, wezenlijk anders is er niks, want het besluit is hetzelfde. Ik zal zeggen wat er gewijzigd is. De titel is gewijzigd – die is overgenomen van het amendement van de SP. En ook de eerste zin van “constaterende dat”. En dat <onverstaanbaar> motie 3122 heeft aangenomen, en daarmee een zeer duidelijk besluit over het gebruik van bodemassen in Limburg. Dat is toegevoegd.

De voorzitter: De heer Wetemans.

De heer Wetemans (oos limburg): Ja, maar volgens mij is dit besluit een stuk langer dan dat besluit dat de SP had staan. En de Gedeputeerde zei dat ze overeen kwamen. Dus ik moet er dan maar vanuit gaan dat dat hetzelfde is, ook al wordt het in veel meer woorden besloten.

De voorzitter: Mevrouw Boven

Mevrouw Boven (Partij voor de Dieren): Dank u, voorzitter. Wat wij gedaan hebben in het besluit is ook ingaan op de nummering. Dat zou je normaal gesproken moeten doen. Daar is ook, zeg maar, dispensatie voor gevraagd of dat gewoon gedaan kan worden. En dat is de reden waarom die van ons langer was.

De voorzitter: Ik hoorde de heer Wetemans – even voor de verslaglegging – zeggen dat hij dan ook mee ondertekent. Heb ik dat goed gezegd zo, mijnheer Wetemans? Ja. Mevrouw Boven.

Mevrouw Boven (Partij voor de Dieren): Ja dank u, voorzitter. Ik wil nog heel even reageren op de inbreng van de heer Nijskens net, over dat een grondstof goedgekeurd is. Maar ik denk dat in deze situatie een weg waarbij de grondstof daar toch op zijn minst voor 30 jaar ligt, dat je dan wel extra maatregelen mag nemen, ook al is de grondstof goedgekeurd. En bovendien, het zou voor enorme kosten zorgen op het moment dat je het toch zou moeten weghalen omdat blijkt dat het heel erg slecht voor ons was. Dus ik denk dat het voorzorgsprincipe in deze van toepassing zou moeten zijn.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Boven. Ik geef het woord aan de heer Franssen, namens Forum voor Democratie.

De heer Franssen (Forum voor Democratie): Dank u, voorzitter. Beginnende met de amendementen. Amendement 244 is verstrekkender dan amendement 245. Wat inhoudt dat, stel voor, amendement 244 gaat aangenomen worden, dat amendement 245 komt te vervallen. Mocht amendement 244 niet aangenomen worden, dan gaat 245 alsnog in stemming. Dat was de huishoudelijke mededeling. Voorzitter, in Zuid-Limburg, daar gaat van alles gebeuren met de gebieden, met de zones. En daar is een extra dimensie in. Een agrarisch bedrijf dat wil investeren kan tegelijkertijd te maken krijgen met regels voor stikstof, Natura 2000, water, erosie, landschap, bouwmogelijkheden en landschappelijke inpassing. Daar moet de Provincie veel nadrukkelijker kijken naar de opeenstapeling van regels. Wat betekenen al deze regels voor één gezamenlijk bedrijf op één perceel in één gebied. De ondernemer krijgt een totaalpakket, en daar moet de beoordeling plaatsvinden. De ondernemers hebben behoefte aan rechtszekerheid. Ik noem het perspectief. De Omgevingsvisie, die als kapstok steeds nieuwe regels en beperkingen mogelijk maakt, biedt geen betrouwbaar toekomstperspectief of vergunningbehoud. Dat betekent niet dat iedere uitbreiding zomaar automatisch moet worden toegestaan, maar het betekent ook niet dat we bestaande bedrijven stap voor stap de nek mogen omdraaien, spreekwoordelijk gezegd, met een opeenstapeling van steeds nieuwe beperkingen en nieuwe regels. Dat raakt niet alleen de toekomst van Limburgse landbouw, maar van vele sectoren, bedrijven en verenigingen die daarvan afhankelijk zijn. Uiteindelijk raakt het ook de leefbaarheid van onze kleine kernen en dorpen. Zelfs het concept natuurbegraafplaats moet wijken voor de drang naar meer natuur. Wat wij zien is een fundamentele verschuiving van een buitengebied waarin de landbouwfunctie centraal staat naar een gebiedsfunctie die steeds vaker ingericht wordt voor natuurherstel. Tegelijkertijd staat, bijvoorbeeld in Voerendaal, in Kunrade daar weer haaks op enkele delen van die groenblauwe mantel nu in een <onverstaanbaar> natuur worden opgeofferd voor een verwevingsgebied. Geforceerd natuur creëren enerzijds, en afbreken, zoals in Kunrade dadelijk, anderzijds elders weer. Forum voor Democratie ziet dit als kapitaalvernietiging en een nieuwe blauwdruk voor drang en dwang bij natuurcompensatie, wanneer het gebied vervolgens op de schop gaat. Voorzitter, beleid moet vooral uitvoerbaar en begrijpelijk zijn. Het moet kaders bieden én ruimte laten voor toekomstige economisch levensvatbare bedrijven. Forum voor Democratie mist dit. Geen toekomst op papier voor de Limburgse ondernemers, maar daadwerkelijke ruimte. Natuurdoelen kunnen en mogen worden gesteld, maar niet op een manier waarop het belang van de Limburgse burgers structureel ondergeschikt gemaakt wordt. Elke Limburger Telt, was deze Statenperiode het adagium. Het zijn van een betrouwbare overheid was het streven. Komen we deze woorden na, en maken we hier echt werk van? Of telt dat allemaal niet meer? Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Franssen. Dan geef ik tot slot deze tweede termijn het woord aan mevrouw Fischer. Niet nodig? Dan kijk ik even naar Gedeputeerde Theuns of die direct kan antwoorden. Dat is het geval. Aan u het woord.

Gedeputeerde Theuns: Goed voorzitter, dank. Ook voor de gemaakte opmerkingen nog, en vragen, en nog een enkel gewijzigd amendement. Ik zal daar zo meteen nog even op reflecteren. Maar misschien eerst

even, de heer Wolters Gregório vroeg mij daar nog naar, om te reflecteren hoe wij de lessen ook meenemen naar de toekomst, naar volgende PS-leden. Ik dacht dat ik daar iets over had gezegd in de eerste termijn, maar ik zal dat herhalen. We hebben natuurlijk heel veel geleerd als GS. Ik heb zelf persoonlijk, zal ik zeggen, ook heel veel van dit proces geleerd. En ook de ambtelijke organisatie heeft denk ik heel veel lessen geleerd. En er is ook veel werk te doen de komende tijd, met gemeenten, waar toch een heel forse inspanning is gevraagd. En dat heeft niet alleen veel werk gekost, maar dat heeft op vlakken ook gewoon soms energie van alle relaties gevraagd. Ik heb al gezegd, ook bij de behandeling van de POVI: de komende tijd gaan wij ook veel met gemeenten daarover in gesprek. En ik stel ook voor dat wij, zonder dat dat nou een heel nieuwe POVI hoeft te worden qua dikheid, maar dat we ook al die lessen wel bundelen. En dat we die ook in het kader van zo meteen de coalitieonderhandelingen die er weer voor een nieuwe periode aan zitten te komen, dat we wel de ambtelijke organisatie ook aan onze opvolgers, wie dat dan ook moge zijn, een aantal lessen mee laten geven over hoe in volgende periodes om te gaan met momenten van een actualisatie van een POVI, van een verordening, zodat in ieder geval de kennis en ervaringen die we, soms ook tegen wil en dank, hebben opgedaan in ieder geval niet verloren gaan. Dus dat neem ik graag ter harte. Nog een aantal vragen die gesteld zijn, voorzitter. Beginnen we even met een aantal dingen op het gebied van stikstof, LOS en het landbouw. Mevrouw Van der Pol die nog een keer de oproep deed, van: breng uw zorgen die zijn geuit in die eerste termijn, breng die ook over in Den Haag. Ik zou willen zeggen: wij doen bijna niet anders. En zeker natuurlijk collega Faassen is zeer druk, en ongeveer bijna dagelijks met het ministerie hierover in contact. En dat doen wij allemaal vanuit onze eigen portefeuille. En u mag erop vertrouwen dat, zoals ik dat in de eerste termijn heb overgebracht, dat is de inzet van het College. En daar staan wij ook voor. Mevrouw Wesseling, die kwam nog even terug op haar amendement, nummer 241 is dat volgens mij. Ja, de appreciatie blijft: ontraden. Ik snap haar uitleg erbij, maar het College blijft in ieder geval bij die appreciatie. Mevrouw Schuuring vroeg nog naar het Delegatiebesluit, en hoe zich dat nu rijmt met gebieden waarvoor straks geen gebiedsproces is. Laat ik ook daarover zeggen: het is ook de vraag of je voor alle individuele Natura 2000 gebieden, 24 gebieden, straks ook een heel uitgebreid gebiedsproces moet doorlopen van jaren, of dat je heel snel met elkaar in een gebied tot de conclusie komt dat er andere opgaven zijn. Ik zal u daar een voorbeeld van geven. Wij zijn op dit moment met het ministerie in gesprek over welke gebieden überhaupt een zone moeten krijgen. Dus wij moeten richting het ministerie aangeven – zij hebben een beleidsbrief gestuurd, of een Kamerbrief, daar staan beleidsvoornemens in over 500 tot 1.000 meter: “Beste Provincie, (los van de discussie over meters), wat vindt u daar eigenlijk van?” En ik hoorde de heer Franssen bijvoorbeeld in zijn betoog het hebben over het gebied rondom Kunrade. Ja, dat is nou net zo’n gebied waar wat de Provincie betreft een stikstofzone op het gebied van landbouw totaal onzinnig is. Omdat dat gebied op het gebied van stikstof gewoon vanzelf op orde komt. Een ander voorbeeld is bijvoorbeeld de Brunssummerheide, waar wel degelijk een stikstofprobleem is, maar waar in de wijde omtrek nog geen handvol landbouwbedrijven meer te vinden is. Dus waarom zou je in godsnaam, hoe groot dan ook, een zone daarvoor neerleggen terwijl je uiteindelijk de maatregelen die dan gekoppeld zijn aan die zone überhaupt niet kan nemen, omdat die ruimte er helemaal niet is. En juist omdat je als Provincie Limburg – en dat zeg ik toch ook wederom een beetje in de richting van Forum voor Democratie – juist omdat wij een LOS hebben, waarin we hebben opgenomen dat beleid uiteindelijk haalbaar, betaalbaar en ook logisch moet zijn vanuit de inhoud, omdat er een amendement is aangenomen bij de POVI van mevrouw Van der Pol waar juist ook dat in staat, omdat we al dat beleid hebben, hebben wij als College iets in handen om tegen Den Haag op dit soort vragen die eerst ambtelijk en daarna bestuurlijk worden gesteld, dit soort antwoorden te geven. Dus in de richting van mevrouw Schuuring zeg ik ook: het zal niet zo zijn dat we voor al die gebieden waar nu geen groot gebiedsproces loopt, dat daar de komende jaren nog heel veel onduidelijkheid zal zijn. Het tegendeel is ook niet waar. Dus het zal ook niet zijn dat we morgen in alle 24 gebieden meteen een oplossing hebben. En ja, er bestaan gebieden die helemaal geen gebiedsproces hebben nu nog, maar dat misschien wel nodig hebben. Daar duurt het net iets langer dan bijvoorbeeld een gebied als De Peel, waar wel nu een heel intensief gebiedsproces is. Maar dat is de manier zoals het College werkt, en dat is ook zoals we met dat Delegatiebesluit zo meteen kunnen gaan werken. Ook voor gebieden bijvoorbeeld in Zuid-Limburg, waar de opgave heel anders is en een zonering dus helemaal niet aan de orde is, wat betreft dit College. Mevrouw Waajen vroeg eigenlijk nog in de toezegging die ik richting

mevrouw Van der Pol had gedaan om daar eigenlijk nog sneller op terug te komen. Ja, ik kan daar sneller op terugkomen, maar uiteindelijk kun je iets niet sneller wijzigen dan bij de eerstvolgende wijziging. Dus laat ik zeggen, het College komt daar zo snel op terug als dat mogelijk is. Maar eerder dan bij de eerste wijziging iets wijzigen, dat wordt natuurlijk ingewikkeld. Maar zodra de mogelijkheid er is mag u erop vertrouwen, in ieder geval zolang dit College er zit, zullen wij dat aan de Staten voorleggen. Want ook wij willen heel snel vaart maken. Ik zie dat dat een interruptie oproept, dus ik zal even wachten, voorzitter.

De voorzitter: Mevrouw Waajen.

Mevrouw Waajen-Crins (CDA): Dank u wel, voorzitter. U koppelt vanzelf het terugkomen bij de Staten aan een mogelijk geplande wijziging in de nieuwe periode – tenminste, dat is hoe ik het interpreteer. Maar wat mijn vraag is: om proactief al een wijziging voor te gaan leggen zodra u dat kunt.

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Theuns: Ja, dat is ook precies wat ik bedoel. Dus ik bedoel, maar dan nog, je kunt het pas wijzigen als die wijziging voorligt. En daar gewoon in alle realiteit … Dat heb ik eerder ook bij de commissie gezegd: er komen in maart Provinciale Statenverkiezingen aan. Dat zal betekenen dat welk College er dan ook zit, dat er niet eerder dan na de zomer 2027 überhaupt een keer een dergelijk proces in gang zal worden gezet. De heer Wolters Gregório vroeg te reflecteren op een aantal lessen. We hebben geleerd dat je dat dan niet in drie maanden moet doen, als je alle gemeenten daar enigszins in mee wilt nemen. Dus wat ik wil zeggen, om de verwachtingen goed helder te krijgen: het zal niet voor ergens begin 2028 zijn voordat een dergelijke wijziging, ook al willen we hem heel snel in procedure brengen, dat die daadwerkelijk voorligt. Dus ik onderschrijf wat u zegt: zo snel als mogelijk. Maar het zal niet over twee maanden zijn – dat is alleen maar wat ik in alle realiteit even mee wil geven aan uw Staten, via de voorzitter.

De voorzitter: Mevrouw Waajen.

Mevrouw Waajen-Crins (CDA): Dank u wel, voorzitter. Maar er zit toch nog een verschil met over twee maanden dan 2028. En gezien de urgentie en de zwaarte van het onderwerp heb ik juist gepoogd in tweede termijn te vragen om daar zo zorgvuldig mogelijk maar ook zo snel mogelijk en proactief vervolg aan te geven. En ik snap dat dat wellicht uw opvolger is, mogelijk – wat ik niet hoop overigens, ik hoop dat u daar zelf staat. Maar ik snap wat ik hier vraag, maar ik wil echt nog een keer met klem die proactiviteit en dat tempo bij u neerleggen.

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Theuns: Ja, dat neem ik graag aan. En fijn in ieder geval, om te horen dat de eigen fractie mij nog steeds steunt, voorzitter. Daar ben ik erg gelukkig mee. Voorzitter, ik ga verder. Wonen. En de heer Nijskens vroeg ook nog even een reflectie op wonen in een stedelijke omgeving versus landelijke kernen. En ik onderschrijf van harte wat hij zegt. Ik heb dat ook in de beantwoording op de schriftelijke vragen gezegd, met het College: woningbouw in stedelijke omgeving en in landelijke kernen is keihard nodig. En de Provincie wil niks afdoen aan ambities die gelden in al die gemeenten. En tegelijkertijd zien we wel dat de optelsom van alle individuele ambities, dat die op dit moment het kader dat de randvoorwaarden nu eenmaal scheppen, die bepalen de randen van het zwembad waarbinnen gezwommen kan worden, en dat dat op sommige punten meer zal vragen dan wat we nu kunnen leveren. Dus moeten we het hebben over de randvoorwaarden om dat te kunnen doen. Want ik ben het volledig met u eens: je kunt niet al die woningen, je moet ook al die woningen juist niet alleen maar in het stedelijk gebied bouwen. We hebben juist ook vanwege de leefbaarheid woningbouw in de landelijke kernen nodig. En de Provincie gaat die ambities absoluut niet afremmen, maar we moeten het wel hebben over de randvoorwaarden die daarvoor nodig zijn. Duidelijker kan ik het niet zeggen. Mevrouw Wesseling vroeg nog naar of wij PS actief op de hoogte willen

houden van alle vorderingen op het gebied van arbeidsmigratie, en ook het maken van de bestuursafspraken. Ja, daar kan ik volmondig ja op zeggen. Dus dat mag u wat mij betreft noteren als een toezegging, dat wij PS proactief informeren over eventuele stappen die we zetten, besluitvormende stappen in het kader van de bestuursafspraken. Dan voorzitter, het onderwerp Beaumix. Misschien eerst even de vraag van de heer Nijskens. Die vroeg: heeft het College nou een inschattingsfout gemaakt? En daarop kan ik zeggen: nee, zeker niet. Dus wij hebben zienswijze gekregen van een aantal collega-overheden, die zich zorgen maakten over: wat betekent dit artikel precies voor mij? En is het niet noodzakelijk om een overgangsrechtbepaling daaraan te koppelen? En dat is precies wat het College vanuit het oogpunt van goed bestuur uiteindelijk ook heeft gedaan. En die argumenten, die heeft u kunnen lezen ook in eerdere beantwoording van vragen daarover. De praktijk echter, wijst nu uit dat noch van de indieners van die zienswijze noch van andere partijen dan het voorbeeld van de A2, in aanmerking zouden komen voor dat overgangsrecht. En dat het artikel waartoe is opgeroepen in de zienswijzeperiode vanuit een veel bredere oproep dan alleen de casus A2, dat dat alleen betrekking heeft op de casus van de A2. En dan heb ik heel goed gehoord de afgelopen tijd, wat hier in deze zaal is gezegd, maar ook wat de gevolgen zijn van ofwel het een ofwel het ander. Dus ofwel het overgangsrecht in stand laten of niet, of gaan voor een absoluut verbod – maar dat is niet wat hier nu voorligt. En dan alles afwegende kan het College met een gerust hart zeggen: het gaat alleen over deze ene casus. En dan kunnen wij oordeel Staten geven aan ook het gewijzigde amendement zoals dat, nummer 238, net door mevrouw Boven is aangekondigd. En dan vind ik het alleen maar te prijzen, zou ik zeggen voorzitter, ook richting de heer Wolters Gregório, dat het toch hier lukt in deze zaal, los van coalitie/oppositie, om op belangrijke thema's de handen ineen te slaan. En dat u als Staten elkaar daarin ook iets gunt. En ik vind dat een groots gebaar, ook van de heer Wolters Gregório als indiener van de andere amendementen. En ik denk dat dat te prijzen valt, hoe u dat gezamenlijk heeft opgepakt. Daar mag Den Haag denk ik af en toe een puntje aan zuigen, zeg ik even op persoonlijke titel. Voorzitter, ik ben volgens mij eigenlijk wel door alle vragen heen. Ja, mevrouw Waajen, die had het nog ook wel even over deze grote klus die u zo meteen dan hopelijk na de stemming toch met elkaar heeft geklaard. En zij had het in haar betoog over het DVO. Ik denk dat zij het DSO bedoelde: het Digitaal Stelsel Omgevingswet. Maar zover ik weet betekent DVO: Door Vrienden Opgericht. Dat is in ieder geval een voetbalclub uit Sittard. En misschien is die titel wel een veel passendere voor alles wat u hier met elkaar gedaan heeft. Dank u wel, voorzitter.

De voorzitter: Er is nog een vraag van de heer Franssen.

De heer Franssen (Forum voor Democratie): Voorzitter, ik wil motie 3331 voor nu aanhouden.

De voorzitter: De motie 3331 Franssen inzake Landelijk beleid maakt het LOS overbodig, is aangehouden. En voor uw aller administratie was amendement 235 Wolters Gregório ingetrokken, en heeft plaatsgemaakt voor een gezamenlijk amendement met mevrouw Boven. Ik zou aan de fracties even willen vragen, als de fractieleden nog niet in de zaal zijn om ze heel rap deze kant op te sturen, en op hun eigen plek te gaan zitten. Want … Er is behoefte aan een schorsing, begrijp ik? Een minuut of vijf voldoende? Of tien minuutjes? Om 14:55 uur gaan wij stemmen. Vergadering geschorst.

[SCHORSING]

De voorzitter: Ik heropen de vergadering. Aan de orde zijn de stemmingen over het Statenvoorstel inzake het Vaststellen van de Wijzigingsverordening 2026 van de Omgevingsverordening Limburg. We zijn – als mijnheer IJpelaar tenminste in de zaal blijft, en dat is het geval – met 42 Statenleden aanwezig. Nog eenmaal, want het was al gezegd: het amendement 235 is komen te vervallen, en motie 3331 is aangehouden. We gaan allereerst stemmen over de amendementen. Dan stemmen we over het Statenvoorstel. En dan stemmen we over de motie die nog overblijft. Klaar ervoor? Wij zijn er klaar voor. Aan de orde is Gewijzigd amendement 236, Hoks c.s. inzake Minimale afstand windturbines tot woningen. Er is een stemverklaring van mevrouw Van der Pol.

Mevrouw Van der Pol (BBB): BBB maakt zich heel grote zorgen ook voor de gezondheidseffecten van windturbines. Alleen, wij zijn wel van mening dat er gemonitord moet worden wat precies de gezondheidseffecten zijn, en er een juridische onderbouwing moet zijn of het nou twee, drie of vier keer de tiphoogte moet zijn. Vanuit dit perspectief zullen we wel tegenstemmen.

De voorzitter: Dank u wel. Gewijzigd amendement 236. Stemming is geopend. Ik mis nog een aantal stemmen. O, ik schors de vergadering, in verband met een technische storing.

[SCHORSING]

De voorzitter: De stemming was nog steeds geopend. Dus als ze het doen, kunt u de knopjes indrukken. Wel vanaf de eigen plek, uiteraard. Ik mis nog één… Ja. De stemming is gesloten. Het amendement is verworpen, met 9 voor en 33 tegen. Aan de orde is amendement 237, Boven, inzake Behoud kernkwaliteiten GBL en verwevingsgebied. Stemming is geopend. Nog één stem. Stemming is gesloten. Amendement is aangenomen, met 32 voor en 10 stemmen tegen. Tweede Gewijzigd amendement 238, Boven c.s. inzake Overgangsbepaling grondwater bouwstoffen. Er is een stemverklaring van de heer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Ja voorzitter, wij gaan voor het amendement stemmen, omdat het een overbodig artikel is. niemand kan daarvan gebruikmaken en het heeft geen effect op artikel 4.62.

De voorzitter: Dank u wel. De stemming is geopend. Nog één stem. Stemming is gesloten. Het amendement is aangenomen, met 37 voor en 5 tegen. Amendement 239, Van der Pol c.s. inzake Eerst beoordelen dan besluiten. Stemming is geopend. Stemming is gesloten. Amendement is aangenomen, met 29 stemmen voor en 13 stemmen tegen. Aan de orde: Gewijzigd amendement 240, Van der Pol c.s. inzake Schaderegeling bij herinrichting natuurbeken. Stemming is geopend. Stemming is gesloten. Het amendement is aangenomen, met 24 voor en 18 tegen. Aan de orde: Gewijzigd amendement 241, Wesseling c.s., inzake Positieve bijdrage aan omgeving. Stemming is geopend. Stemming is gesloten. Amendement is verworpen, 10 voor en 32 tegen. Aan de orde: Gewijzigd amendement 242, Huizing c.s. inzake Aanpassen uitsluitingsgebieden windturbines aan maximum bouwhoogtes. Stemming is geopend. Nog één stem. Stemming is gesloten. Het amendement is verworpen, met 10 voor en 32 tegen. Aan de orde: Gewijzigd amendement 243, Huizing c.s. inzake Lomm en ‘t Hanik ook uitsluitingsgebied windturbines. Er is een stemverklaring van de heer Hoks.

De heer Hoks (PVV): Dank u wel. Wij zullen voorstemmen, maar wel met de kanttekening dat we dit eigenlijk voor heel de provincie Limburg willen.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Hoks. Stemming is geopend. Nog één stem. Ja. Stemming is gesloten. Amendement is verworpen, met 10 voor en 32 tegen. Aan de orde: Gewijzigd amendement 244, Franssen inzake Short-stay huisvesting op bedrijventerreinen ruimte voor professionele locaties. Stemming is geopend. Nog één stem. Ja. Stemming is gesloten. Het is verworpen dit amendement, met 9 voor en 33 tegen. Aan de orde: Gewijzigd amendement 245, Franssen inzake Werkbare uitzondering voor short-stay huisvesting op bedrijventerreinen. Een stemverklaring van mevrouw Van der Pol.

Mevrouw Van der Pol (BBB): Wij vinden dit op zich wel een heel interessant amendement, maar we kunnen niet de hele reikwijdte op dit moment overzien. Dus wij zullen op dit moment tegenstemmen, maar we zien zeker wel een mogelijkheid als dit op een fatsoenlijk Statenvoorstel wordt meegenomen.

De voorzitter: Dank u wel. Stemming is geopend. [Stilte.] Ik begrijp dat we verder kunnen stemmen. De stemming is nog steeds geopend, dus als u nog geen stem had uitgebracht kunt u nu stemmen. Dan nog één stem, als het goed is. Stemming is gesloten. Dit amendement is verworpen, met 10 voor en 32 tegen.

Amendement 246, Franssen inzake Positieve ruimte voor nieuwe veehouders. Stemverklaring van mevrouw Van der Pol.

Mevrouw Van der Pol (BBB): Wij vinden het op zich een heel sympathiek amendement. Alleen, we zien dat dit voornamelijk gaat over het verwevingsgebied. En daarvoor moeten we tegenstemmen.

De voorzitter: Dank u wel. De stemming is geopend. Stemming is gesloten. Amendement is verworpen, met 5 voor en 37 tegen. <onverstaanbaar> Wijzigingsverordening 2026 Omgevingsverordening Limburg en de brief van GS van 10 september 2026. Er zijn stemverklaringen. De heer Hoks.

De heer Hoks (PVV): Dank u wel, voorzitter. Wij zijn voor de ontwikkeling van Limburg, maar in dit voorstel staan zoveel stukken waar wij het niet eens zijn dat wij helaas tegen moeten stemmen.

De voorzitter: Mevrouw Mertens.

Mevrouw Mertens (GroenLinks): Voorzitter, gezien de kleine stapjes vooruitgang die deze Omgevingsverordening boekt en geen achteruitgang met zich meebrengt, kunnen wij voorstemmen.

De voorzitter: Mevrouw Wesseling.

Mevrouw Wesseling (D66): Voorzitter, zoals ik tijdens mijn bijdrage al benoemde: voor D66 is het niet de ideale verordening, maar ook wij zien de stapjes vooruit, en zullen dus voor de verordening stemmen.

De voorzitter: Dank u wel. Aan de orde is dus het Geamendeerd Gewijzigd Statenvoorstel G-26-020. Stemming is geopend. Stemming is gesloten. Het voorstel is aangenomen, met 31 stemmen voor en 11 tegen. Aan de orde: motie 3332 Franssen, inzake Realistisch beleid stel de stallendeadline uit. Stemming is geopend. Stemming is gesloten. Deze motie is verworpen, met 10 voor en 32 tegen.

Toezegging nr. 9903
Gedeputeerde Theuns zegt toe PS mee te nemen in ontwikkelingen met betrekking tot bestuursafspraken huisvesting arbeidsmigranten.

8.2 GEWIJZIGD G-26-018 Statenvoorstel Beëindiging status ‘Groot Project’ Gebiedsontwikkeling uitbreiding VDL Nedcar, brief GS van 15-9-2026 (GS DOC-00981654)

De voorzitter: Komen wij bij agendapunt 8.2, Gewijzigd G-26-018 Statenvoorstel Beëindiging status ‘Groot Project’ Gebiedsontwikkeling uitbreiding VDL Nedcar, en de brief van GS van 15 september 2026 (GS DOC-00981654).

De heer Zeedzen (BBB): Voorzitter, vandaag zetten we formeel een punt achter de status Groot Project voor de gebiedsontwikkeling rond VDL Nedcar. We hebben hier inmiddels in twee commissievergaderingen uitvoerig over gesproken. Veel van wat er vandaag voorligt hebben we dus al behandeld. In die zin is dit voor een deel herhaling van zetten. Maar toch denken wij dat vandaag een zeer belangrijk moment is, want goed bestuur gaat niet alleen over <onverstaanbaar>. We wilden perspectief bieden aan de locatie, de werkgelegenheid behouden, en voorwaarden scheppen voor verdere ontwikkeling. Uiteindelijk is het anders gelopen. Dat gegeven kunnen we vandaag niet veranderen. Wat we wel kunnen beïnvloeden is wat we daarvan meenemen naar toekomstige projecten. Voorzitter, in de commissie hebben we daarom nadrukkelijk gesproken over de lessons learned. Daarbij gebruikten we eerder het begrip exitstrategie. Maar bij nader inzien moeten we concluderen dat deze term eigenlijk te beperkend is. Een exitstrategie suggereert doorgaan of stoppen. De werkelijkheid bij grote, langdurige projecten is ingewikkelder. Als omstandigheden veranderen moet je verschillende mogelijkheden hebben. Je kunt doorgaan, je kunt de strategie aanpassen,

je kunt faseren of temporiseren, je kunt afschalen, en soms moet je inderdaad uiteindelijk besluiten te stoppen. De echte les is daarom wat mij betreft dat we vooraf beter moeten nadenken over scenario's, toetsmomenten en handelingsmogelijkheden. Daar zien wij in Sturing in Samenwerking 4.0 het belangrijkste aanknopingspunt. Daarin krijgen risico's en scenario's, evaluatiemomenten, beheersmaatregelen, tussentijdse bijsturing en mogelijkheden tot beëindiging nadrukkelijker een plaats. Dat laat wat ons betreft zien dat er uit dit dossier wordt geleerd. Maar dan komt de volgende stap: hoe zorgen we ervoor dat die les ook daadwerkelijk geborgd is. Mijn vraag aan het College is daarom: betekent SiS 4.0 dat we bij toekomstige Grote Projecten vooraf meerdere scenario's en duidelijke beslismomenten vastleggen? Zodat we niet alleen helder hebben wanneer we doorgaan of stoppen, maar ook wanneer we moeten bijsturen, afschalen, temporiseren of een andere strategie kiezen. En leggen we daarbij ook vast wie op welk moment aan zet is, en wanneer PS betrokken moet worden? Voorzitter, dan de financiële kant. Bij dit project ging het om grote bedragen publiek geld. Er is uiteindelijk een aanzienlijk deel van de oorspronkelijk beschikbare middelen niet tot besteding gekomen, maar er zijn wel voorbereidingskosten gemaakt en er resteren nog financiële inhoudelijke verplichtingen. Daarom vinden wij het belangrijk dat de beëindiging van de Groot Project-status niet betekent dat ook onze aandacht ophoudt. De vraag daarom: krijgen Provinciale Staten uiteindelijk één definitieve financiële eindafrekening, waarin duidelijk staat wat dit project uiteindelijk heeft gekost, welke middelen zijn vrijgevallen, en welke verplichtingen nog resteren? En daarnaast, hoe houden wij als Staten zicht op de resterende verplichtingen, totdat ook die daadwerkelijk als laatste onderdeel zijn afgehandeld? Voorzitter, achter de cijfers en de overeenkomsten van dit dossier zat uiteindelijk een veel grotere ambitie: perspectief voor een belangrijke Limburgse industrielocatie en voor mensen die daar hun inkomen verdienden. Dat perspectief heeft zich anders ontwikkeld dan jaren geleden werd verwacht. Juist daarom is het belangrijk hoe we vandaag afsluiten. Niet door achteraf te zeggen dat alles anders had gemoeten, en ook niet door simpelweg de boeken dicht te slaan. Maar door te zeggen: dit hebben we gedaan, dit is anders gelopen dan verwacht, dit hebben we ervan geleerd, en dit gaan we de volgende keer beter organiseren. Dat is wat BBB betreft waar bestuurlijk lerend vermogen zich onderscheidt. Dus ja, we sluiten vandaag een Groot Project af, maar als de lessen uit dit dossier via SiS 4.0 daadwerkelijk leiden tot betere scenario's, heldere beslissingsmomenten en tijdige bijsturing bij toekomstige projecten, dan sluiten we vandaag niet alleen iets af, nee, dan nemen we er ook iets uit mee. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Zeedzen. Dan geef ik het woord aan de heer Sol, namens de fractie van GroenLinks.

De heer Sol (GroenLinks): Voorzitter, dank. Ja, we sluiten vandaag een Groot Project af. We sluiten ook een heel pijnlijk Project af. Pijnlijk in de eerste plaats voor de werknemers van VDL Nedcar, die niet alleen soms een andere baan maar in sommige gevallen ook een heel andere invulling van hun leven voor de boeg hadden. Waar overigens wel de kanttekening bij hoort dat het omschakelen van een productiestraat voor fossiele auto's naar elektrische auto's sowieso een heel andere opgave zou zijn geweest. Het is pijnlijk voor de ambities die Nederland had op het gebied van automotive en wat de grootste contract factory in de wereld voor automobielindustrie had moeten worden. Twee keer zo groot als Magna Steyr in Oostenrijk. Het is ook pijnlijk voor de overheden, waaronder wij die ons hebben laten overtuigen door het geloof, het optimisme van de directie van VDL dat die nieuwe opdrachtgever er echt wel zou komen als we de rode loper maar zouden uitrollen. "VDL maximaal in positie brengen", zo staat het in de zelfevaluatie van Gedeputeerde Staten. Maar de nuchtere realiteit is natuurlijk een heel andere: het is anders gelopen. Het is ook heel anders gelopen met bijvoorbeeld die gedoodverfde opvolger van BMW: Rivian. Even voor de mensen die daar wat weinig zicht op hebben: Rivian heeft vorig jaar in totaal 40.000 auto's geproduceerd, een tiende van wat het productiedoel van VDL Nedcar was. En tenslotte natuurlijk ook pijnlijk voor de natuur, in het bijzonder het Sterrebos, dat moest wijken voor wat in onze ogen toch wel een beetje een tunnelvisie op economische groei en werkgelegenheid is geweest. Gedane zaken nemen geen keer. We kunnen wat is gebeurd niet veranderen, maar het leidt wel tot twee vragen aan GS. De eerste is ook al door collega Duncan, door collega Zeedzen gesteld. Die gaat over de evaluatie: wat hebben we er nu van geleerd. En de afdronk die GroenLinks heeft van die zelfevaluatie is toch vooral van: we hebben allerlei ontwikkelingen niet

kunnen voorzien, er is van alles gebeurd. En wat ons betreft is dat toch maar een beperkt deel van het verhaal. Want we hebben ook ontwikkelingen voor een deel niet *willen* zien. Ik breng in herinnering dat in 2015 sprake was van een spoorontsluiting van de VDL Nedcar-fabriek, en die was volgens de toen ingehuurde consultants echt een absolute must om een autofabriek te kunnen draaien op dat volume. Twee jaar later was dat verdwenen. Daar hebben we ook heel veel energie in ieder geval in gestoken en ook voorbereidingskosten, om dat te doen. Bleek achteraf in ieder geval niet meer aan de orde. Dus mijn vraag aan GS is eigenlijk of we niet eerder al lessen hadden kunnen trekken van de ontwikkelingen rond VDL, en of we wel voldoende kritisch zijn geweest op de ambities van de onderneming. De tweede vraag gaat uiteraard over de natuurcompensatie. Want de pijn is nog niet voorbij. Is dat natuurlijk hooguit nog maar de start van de realisatie, want uiteindelijk moet er daarna nog heel veel gebeuren. En ook de locatie en de kwaliteit van wat er reeds is gedaan – de Statenonderzoeker heeft daar vorig jaar natuurlijk ook al heel veel over verteld – laten nog veel, ook nu nog, te wensen over. Dus mijn vraag aan GS is: gaat u inderdaad die eindsprint trekken om alles op alles te zetten om die natuurcompensatie, zowel kwantitatief als ruimtelijk als qua timing, ook daadwerkelijk te halen? Want dat zijn we toch met z'n allen wel verplicht. Vandaag gaan we een einde maken, althans in ieder geval in politiek-bestuurlijk opzicht, aan de pijn in dit dossier. Maar wat GroenLinks betreft verwachten we dat met de focus op de neoliberale groei die we kennelijk hebben met z'n allen, dat het ook niet onze laatste pijngolf zal zijn. Daar laat ik het bij, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Sol. Ik geef het woord aan mevrouw Smeets, namens de fractie van de SP.

Mevrouw Smeets (SP): Voorzitter, de SP kan instemmen met de afronding van de regeling Groot Project van VDL. Maar afsluiten betekent voor ons niet: zand erover. Juist bij een project dat zijn oorspronkelijke doelstellingen niet heeft gehaald moeten we een stuk scherper zijn op wat hier is misgegaan, en daar ook van leren. Want het oorspronkelijke doel was helder: VDL Nedcar minder kwetsbaar maken, meerdere opdrachtgevers aantrekken, de productie laten groeien, en uiteindelijk 6.000 tot 6.500 arbeidsplaatsen realiseren. En dat is niet gebeurd. De autoproductie stopte, werknemers verloren hun baan, en publieke middelen zijn besteed aan voorbereidingen voor een uitbreiding die er nooit kwam. En de SP vindt het daarom goed dat de eindrapportage ook na de behandeling in de commissie kritischer is geworden. Vooral de toevoeging over het Sterrebos is belangrijk. Het College erkent nu dat een deel van het Sterrebos onnodig verloren is gegaan. En dat, net zoals bij de infrastructuur, ook voor de kap een duidelijk go/no-go-moment had moeten bestaan. De SP wil haar excuses aanbieden voor het onnodige verlies van deze natuur in het gebied, maar ook van de werkgelegenheid. We zullen er samen met de voormalig medewerkers voor blijven strijden dat alle medewerkers worden gezien en ook erkend. Dat is wat ons betreft een belangrijke les: onomkeerbare besluiten neem je pas wanneer voldoende zekerheid bestaat dat het publieke doel waarvoor je ze neemt ook daadwerkelijk wordt gerealiseerd. En laat dat ook een waarschuwing zijn voor toekomstige projecten. De overheid moet niet alleen risico's naar zich toe trekken om één bedrijf maximaal in positie te brengen. De nieuwe evaluatie benoemt terecht dat toekomstige overeenkomsten explicieter moeten zijn over risico's, ook scenario's, toetsmomenten, bijsturing en exitmogelijkheden. En dat is precies ook waarom wij bij SiS 4.0 hebben aangedrongen op die sterkere publieke voorwaarden. En dat zullen we ook blijven doen, in projecten, in fondsen en deelnemingen, ook in de toekomst. En voorzitter, dan de toekomst van Born. Want daar zit voor de SP misschien wel de belangrijkste politieke les. Wij willen absoluut dat deze locatie opnieuw een toekomst krijgt – laat daar geen misverstand over ontstaan. Het is een unieke industriële locatie, met infrastructuur, kennis, vakmanschap en een lange geschiedenis van maakindustrie. Die capaciteit moeten we gebruiken voor goede, duurzame en langjarige werkgelegenheid. Maar voor ons, voor de SP is die toekomst niet militair. In de commissie hebben wij al gezegd dat wij niet hebben ingestemd met het herbestemmen van de Provinciale middelen richting het Def technologiecluster. De sluiting van de autofabriek mag niet betekenen dat wij van Born vervolgens een fundament voor oorlogsindustrie maken. En we willen dan ook dat de publieke middelen worden ingezet voor de maakindustrie, bijvoorbeeld duurzame mobiliteit, energie, circulaire productie. Innovatieve industrie waarmee Limburg ook op lange termijn economische waarde toevoegt en ook banen creëert. En daarom vraag ik aan het College: welke ruimte ziet

het College nu nog binnen die herontwikkeling van de VDL-site voor een volwaardige civiel-economisch scenario, naast de nu gekozen nadruk op DefTech? Want de belangrijkste les van VDL Nedcar zou wat de SP betreft moeten zijn: niet opnieuw de toekomst van zo'n belangrijke locatie afhankelijk maken van één bedrijf of één industrie, één opdrachtgever of één sector. Bouw aan een brede Limburgse maakindustrie, waarin publieke investeringen ook publieke doelen dienen. En afrondend voorzitter: Born verdient een nieuwe toekomst. Maar voor wat de SP betreft is die toekomst industrieel, innovatief en sociaal. En niet militair. Dank u.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Smeets. Ik geef het woord aan mevrouw Boven, namens de Partij voor de Dieren.

Mevrouw Boven (Partij voor de Dieren): Dank u, voorzitter. Wij zijn blij dat er in het gewijzigde Statenvoorstel wordt erkend dat kap van het Sterrebos voorbarig en onnodig was. We hopen dat de afspraken die we met elkaar gemaakt hebben binnen SiS 4.0 ervoor zorgen dat vergelijkbare scenario's in de toekomst zijn uitgesloten. Maar dat gezegd hebbende zullen we uiteraard altijd de vinger aan de pols houden wanneer het de bescherming van onze Limburgse natuur betreft. En dan voorzitter, nu de bouw van de aan De Groene Sporenwolf beloofde brug op losse schroeven lijkt te staan, vraagt onze fractie zich af wat de status is van de voor VDL verplichte realisatie van de hop-over-voorziening voor vleermuizen. Moet deze gepaard gaan met de beoogde brug? Of zijn er andere mogelijkheden voor VDL om de hop-over los van de brug te verwezenlijken? Kan de Gedeputeerde ons zicht geven op een deadline voor de vleermuizenvoorziening? En is het mogelijk om de hop-over op te nemen in de IPML, zodat we als PS kunnen toezien op de voortgang? Dank u wel, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Boven. Dan geef ik tot slot in de eerste termijn van uw Staten het woord aan mevrouw Fischer, namens de fractie van 50PLUS.

Mevrouw Fischer (50PLUS): Dank u wel. Voorzitter, omdat de autofabriek in Born definitief de deuren heeft gesloten en de eerdere grootschalige uitbreidingsplannen voor autoproductie van de baan zijn, ligt gebiedsontwikkeling, uitbreiding VDL Nedcar te beëindigen. 50PLUS heeft aangegeven dat er best meer ruchtbaarheid gegeven kan worden aan de nieuwe initiatieven in dit VDL-gebied. Na de informatiesessie is het weer wat stil gebleven. De vraag is of er niets nieuws te melden is. Of hebben we als 50PLUS berichten gemist? Dat zou natuurlijk kunnen. De Gedeputeerde heeft toegezegd dat hij het bestuur van de stichting De Groene Sporenwolf op korte termijn uitnodigt voor een gesprek. En op de website groenesporenwolf.nl lezen we dat deze stichting op 9 september jongstleden opnieuw drie brieven aan GS heeft verzonden. Is de afspraak met de stichting nu al gepland? En als het zo is, wil dan de Gedeputeerde PS over de uitkomst hiervan informeren? En zijn deze brieven openbaar? Tot slot voorzitter, het is een politieke keuze om de status Groot Project VDL te beëindigen. En 50PLUS staat achter deze beslissing. Tot zover.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Fischer. Dan geef ik het woord aan Gedeputeerde Satijn.

Gedeputeerde Satijn: Dank u wel, mijnheer de voorzitter. Dank ook aan de Staten voor hun reflectie op een goede commissievergadering die we hebben gehad over dit onderwerp, waarin eigenlijk alle onderwerpen zoals die zojuist ook zijn gememoreerd door de fracties uitgebreid zijn besproken. En ik denk dat de grootste opbrengst met elkaar is geweest dat we elkaar, zowel als College als Staten, in de ogen hebben kunnen kijken en hebben gezegd van: dit is een proces waar we met z'n allen veel van geleerd hebben. We hebben geprobeerd – en dat hebben uw fracties in de commissie, maar ook hier vandaag in de Staten heel duidelijk aangegeven – om een wenkend perspectief voor Limburg mogelijk te maken, langs de lijn waarin er realisme zat en soms ook heel veel hoop zat. En die hoop is niet op alle momenten gerealiseerd, waardoor je overblijft met de situatie waar je nu in staat. En daar kun je natuurlijk vanuit verschillende ideologieën, en die heb ik hier ook gehoord, van alles over vinden. Maar het blijft zonde voor de Limburgse economie dat die banen verloren zijn in eerste instantie, dat wenkend perspectief, zoals de heer Sol dat terecht zegt, op een

heel mooie grote automobielfabriek verdwenen is, maar net zo goed de natuur die verdwenen is. Dus alle elementen die hier aan de orde zijn geweest zijn zonder meer juist. En ik vond het ook enorm waardevol voorzitter, dat we in de commissievergadering met elkaar hebben afgesproken dat het stuk zoals GS dat had gepresenteerd gebalanceerder moest of aangepast moest worden. En dat is ook gebeurd. En ik denk dat het College daarin goed geluisterd heeft naar uw Staten, en dat ook recht doet aan datgene wat er in het gebied heeft plaatsgevonden, langs alle lijnen en langs alle ideologieën die er zijn. Laat ik daarmee beginnen, voorzitter. En dan nu de beantwoording van de vragen. Begin ik bij de heer Zeedzen. Ja, SiS 4.0 is er zeker voor bedoeld dat de scenario's die we aan u gaan voorleggen bij alle projecten die gaan komen, ook nog eens scherp tegen het licht worden gehouden. Daar hebben we heel uitgebreid over gesproken in drie rondes, waarom SiS 4.0 datgene moest worden wat het nu is. En ook daar een heel belangrijke bijdrage is geweest van uw Staten om ervoor te zorgen – en mevrouw Smeets zei dat ook – dat we daar goed stevig met elkaar het gesprek over kunnen voeren. Maar laten we ook één vorm van realisme aan de dag leggen. En dat zien we natuurlijk langs heel veel kanten op ons afkomen. Dat heeft ook te maken met geopolitiek, wat ook van invloed is geweest op dit dossier. We kunnen met elkaar natuurlijk nog zoveel scenario's bedenken, maar soms gebeurt gewoon datgene wat je niet met elkaar gezien hebt. En dan heb je daar gewoon met elkaar naar te handelen. Dat is geen enkel excuus voor datgene wat hier gebeurd is, maar we moeten ons ook niet blindstaren op een stapel papieren en denken dat daarmee alle problemen zijn opgelost in de wereld. En dat zijn ze zeker niet. Maar ik denk wel, en dat is zeker de constatering van het College, dat we met SiS 4.0 een heel stevig stuk beleid in handen hebben, en ook een controlemechanisme voor de Staten maar ook voor GS om met elkaar het gesprek aan te gaan, om in ieder geval, zonder dat we spreken van *hindsight bias*, een heleboel zaken aan de voorkant met elkaar kunnen bespreken op zijn minst, zodat we elkaar daar ook goed scherp op kunnen houden. Dus een uitgebreid antwoord op de vraag van de heer Zeedzen, waarbij ik eigenlijk bekrachtig datgene wat hij daarin stelt. We hebben u en we proberen u ook zo goed mogelijk op de hoogte te houden van datgene wat er speelt bij VDL nu, zowel in de afwikkeling van het project hoe nu wordt besloten vandaag, maar ook in de toekomst daar waar het gaat om de defensiesite. We hebben daar <onverstaanbaar> debatten daarvoor, daar waar het ging over natuurcompensatie, maar ook als het ging over de besteding van de middelen, waar mevrouw Smeets het ook over had, waarin zij terecht constateerde dat haar partij in ieder geval niet heeft ingestemd met de middelen in te zetten voor de DefTech. Maar we hebben ook heel nadrukkelijk in dat debat met elkaar vastgesteld dat wat de Provincie betreft er ook geen euro naar DefTech in die zin zelf gaat. Wij gaan niet investeren zelf in warme industrie, zoals we dat ook wel noemen, daar waar het gaat om defensie. Maar vooral willen aanhaken op een stukje civiele technologie die daar mogelijk wordt ontwikkeld, ook weer in samenspraak met de campussen in Limburg. Dus we proberen en we sturen daar ook nadrukkelijk op, dat de middelen die we besteden in ieder geval niet direct naar de warme industrie gaan, zoals mevrouw Smeets dat ook beoogt. Maar ik snap heel goed haar opmerking die ze gemaakt heeft. En ook daar hebben we het uitgebreid over gehad destijds, toen we dit met elkaar aan het bespreken waren, en dat Statenvoorstel ook voorlag. Terug naar de heer Zeedzen, want die stelde ook de vraag van: krijgen wij nog een definitieve financiële eindafrekening? Die hebben we vastgesteld. Die is eind 2025 naar uw Staten gestuurd. In de mededeling portefeuillehouder van 15 september 2026 zijn PS op verzoek van de commissie ESA over de nog resterende verplichtingen en nog openstaande zaken op de hoogte gesteld. Daar staat nog wel wat open – dat is ook helder, hè. Dat hebben we ook met elkaar besproken, met name op de verrekening met de ministeries. Zodra dat bekend is, dan is alles bekend en dan zullen we dat nogmaals – dat kunt u noteren als een toezegging – nog een keer allemaal netjes op een rijtje zetten, dat u een totaaloverzicht heeft. Feitelijk is het een aanvulling op het verzoek wat volgens mij de heer Bloi heeft gedaan in de Statencommissie. Ik wil wel nog één keer het totale perspectief voor u in beeld brengen, zodat u dan kennis kunt nemen van de finale afwikkeling van dit hele Project. Dan kom ik bij de heer Sol uit, en die had ik al gecomplimenteerd, althans dat was mijn poging, over zijn analyse over wat daar had kunnen gebeuren maar wat er uiteindelijk niet gebeurd is in Born. Hij stelde ook de reflectieve vraag: hadden we niet eerder lessen kunnen trekken? Ja, ik denk dat we altijd met elkaar kritisch moeten blijven. We hebben ook altijd met elkaar dat gesprek gevoerd in de Staten en in de commissies, <onverstaanbaar> die periode ook toen u dat, volgens mij was het 2015, toen <onverstaanbaar> waren. Toen was ik in ieder geval nog niet in dit huis. Dat doet niks af aan de vraag. Maar

ik denk dat we natuurlijk ook in de rapportagemomenten buiten de P&C-cyclus altijd de gelegenheid hebben om elkaar kritisch te bevragen, zoals we dat heel vaak met elkaar doen. En ik ervaar dat in ieder geval in de periode dat ik hier zit, een onderdeel mag zijn van de beraadslaging met u en de verantwoording die we afleggen nu in het stelsel zoals we dat hier kennen, als altijd goede kritische bevragingen. Dus ik denk dat we altijd kritisch zijn. Ga je nu helemaal terugkijken, met een soort van een bril, dan denk ik dat er zeker momenten waren geweest waar we misschien scherper hadden kunnen zijn met elkaar, scherper hadden kunnen doorvragen. En al datgene heeft volgens mij geresulteerd ook, nogmaals, in het goede gesprek wat we in de Statencommissie ESA hebben gehad een aantal weken geleden, in aanloop naar dit voorstel hier vandaag. En daar zaten ook een aantal verscherpingen in, die we zo goed en zo kwaad als het kan voorzitter, hebben vastgelegd in het document wat nu voorligt. En volgens mij is dat goed gelukt. Zijn vraag of wij nog een eindsprint gaan inzetten, antwoord: er staat hier ja met een uitroepteken. Dus dat lijkt mij voldoende. Ik wil wel zeggen dat wij natuurlijk altijd aan de lat staan ook als het gaat om de navolging van de afspraken die gemaakt zijn. Dus dat doen we ook. Maar wij zullen ons in ieder geval inzetten om ervoor te zorgen dat we nog voor het eind van het jaar die sprint gaan inzetten. Ik zie dat de heer Sol ook gaat sprinten, voorzitter.

De voorzitter: Ik vermoed dat dat voor een interruptie is. Aan u het woord.

De heer Sol (GroenLinks): Ja, dank u. Misschien is de term ‘eindsprint’ ook niet helemaal gelukkig, want het gaat niet alleen over timing maar het gaat ook over de kwaliteit van de uitvoering van de natuurcompensatie. Waar we natuurlijk ook nog heel veel zorg over hebben. Dus misschien kunt u het antwoord daar nog even op uitbreiden.

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Satijn: Ja, het antwoord daarop is: ja. Dat had ik goed gehoord. Dat was ik ook al beginnen te beantwoorden toen u die sprint aantrok. Daarvoor geldt, en dat is geen jij-bak hoor: daar waar het gaat om de inzet bij Echt-Susteren staan wij ook echt aan de lat om dat deel van die compensatie te laten realiseren en daar ook op toe te zien. Ik moet daar wel bij zeggen: daar waar het gaat over het deel in Sittard-Geleen – het wordt een beetje technisch – is de gemeente daar zelf verantwoordelijk voor. Maar u kunt op ons rekenen, zoals ik al zojuist zei: ja, met een uitroepteken.

De voorzitter: Gaat u verder.

Gedeputeerde Satijn: De vragen van mevrouw Smeets had ik feitelijk al beantwoord daar waar het ging over of we ook willen toezien of dat we ruimte zien om de gelden die zijn beschikbaar gesteld, of de ontwikkelingen die <onverstaanbaar> van VDL zoveel mogelijk op het civiel-technische te laten plaatsvinden, de brede maakindustrie. Antwoord daarop is: ja, daar zullen we zeker op inzetten. Natuurlijk is het ook de bedoeling dat we daar niet alleen de maakindustrie op betrekken, maar zoals ik al zojuist zei in de beantwoording: ook de campussen. Dus ook dat we gaan kijken naar nieuwe technologieën, en niet alleen naar bestaande technologie. Dus het antwoord daarop is: ja. Dan kom ik bij mevrouw Boven uit, van de Partij voor de Dieren. De status voor de hop-over-voorziening van vleermuizen. Daar wil ik heel scherp zeggen: VDL staat echt aan de lat om die te gaan realiseren. En dat staat eigenlijk los van het feit of die voetgangersbrug wel of niet wordt gerealiseerd. Dus VDL staat daar honderd procent voor aan de lat. U had ook een vraag gesteld over: kunnen we zicht geven op een deadline voor de realisatie, en deze mogelijk toe te voegen aan de IPML-rapportage? Op zich kan dat. Die hop-over kan als werk derden worden opgenomen in de IPML, zodra het ook komt tot de realisatiefase. Het is geen project dat ook door de Provincie zelf zal worden uitgevoerd. Zoals ik zojuist al zei: daar staat echt VDL aan de lat. Ik kom uit bij mevrouw Fischer. Is er niets nieuws te melden rondom VDL? Op dit moment niet. Er zijn een aantal zaken die we met elkaar hebben afgesproken rondom de gelden die zijn vastgesteld in het Statenvoorstel om de doorontwikkeling van VDL <onverstaanbaar> uitvoeren. Zodra daar nieuws over is, dan zullen we u uiteraard daarover

informeren. Ik heb het idee dat dat niet heel lang meer gaat duren op een aantal elementen. U had ook nog een vraag gesteld of de afspraak al gepland was met de Stichting. Dat is inderdaad gebeurd: die is uitgenodigd voor een overleg. Alleen – en ik denk dat ik dat hier in de openbaarheid kan zeggen, voorzitter – het bestuur wenste daar nog niet op in te gaan, omdat ze het verloop van deze Statenvergadering wilden afwachten. Dus ja, we hebben gevolg gegeven aan de toezegging: we hebben het bestuur uitgenodigd. Alleen, het bestuur zelf heeft de keuze gemaakt om daar nog niet op in te gaan en de uitkomst van deze Statenvergadering af te wachten. Daar laten we het niet bij, kan ik u vertellen. Dus we gaan ook volgende week weer contact met ze opnemen. Want dan is deze Statenvergadering, als het goed is, achter de rug. En dan kijken we dan of ze in de gelegenheid zijn om een afspraak met ons te willen aangaan. Dat was het, voorzitter. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, Gedeputeerde. Ik kijk even of er behoefte is aan een tweede termijn, vanuit uw Staten. De heer Zeedzen. Niet? De heer Sol? Niet? Mevrouw Smeets? Nee? Mevrouw Boven, is er behoefte aan een tweede termijn? Ja. Aan u het woord. U was even afgeleid.

Mevrouw Boven (Partij voor de Dieren): Ja dank u, voorzitter. Ik werd door mijn collega's erop gewezen dat een hop-over voor vleermuizen natuurlijk niet uit beton hoeft te bestaan, en allicht niet de meest logische plek de IPML is. Maar mijn vraag daarover is: zijn er afspraken over gemaakt hoe dat eruit moet komen te zien? Is dat, zeg maar, een soort natuurcompensatie? Of is dat een fysiek ding? En als het natuurcompensatie is, dan vind ik het ook prima als het bij de natuurcompensatie op de een of andere manier komt te staan. Het gaat me er vooral om dat we niet vergeten dat het is afgesproken.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Boven. Dan kijk ik nu even naar mevrouw Fischer. Tweede termijn? Niet? Gedeputeerde is in staat te beantwoorden? Aan u het woord.

Gedeputeerde Satijn: Ja voorzitter, dank u wel mevrouw Boven. Nogmaals, de afspraken staan met VDL. Zij zullen die moeten realiseren. En het is gewoon een fysiek gebouw. Dus dat zal gerealiseerd moeten worden. Dank u wel, voorzitter.

De voorzitter: Daarmee zijn we aan het einde van de beraadslaging, en ga ik even een moment schorsen zodat al uw fractiegenoten de zaal weer kunnen betreden. En dan gaan we over een minuutje stemmen.

[SCHORSING]

De voorzitter: Dames en heren, mag ik u verzoeken uw plaatsen in te nemen. We gaan over tot stemming en als we goed gekeken hebben zijn we nog steeds met 42 Statenleden aanwezig.
Aan de orde het GEWIJZIGD G-26-018 Statenvoorstel Beëindiging 'Groot Project' Gebiedsontwikkeling uitbreiding VDL Nedcar en de brief van GS van 15 september 2026. De stemming is geopend. Hij loopt weer even... Laat maar... Hij loopt even vast. Graag weer even technische ondersteuning. Blijf even zitten. De stemming blijft gewoon geopend.
Dames en heren als het goed is doen de laatste zeven kastjes het ook weer. Als die mensen, want de stemming is nog steeds geopend, hun stem willen uitbrengen. Nog één. Mijnheer Van Bijnen, ja. De stemming is gesloten. Het voorstel in unaniem met 42 stemmen aangenomen.

9 Moties vreemd aan de orde van de dag

De voorzitter: Dames en heren, dan zijn we bij agendapunt 9. En dat zijn de moties vreemd. Allereerst aan de orde de motie vreemd 3333. Verstandig investeren in de warmtetransitie. En ik geef daarvoor het woord aan de heer Hendrikx van de VVD.

De heer Hendrikx (VVD): Dank u wel, voorzitter. Op het gebied van energie en warmte lopen we nog

steeds vast. We zien goede initiatieven, onder andere vanuit de Provincie Limburg, om verduurzaming aan te jagen en netcongestie aan te pakken. En toch blijven we het er met z'n allen over eens dat we meer tempo moeten maken met netcongestie en verduurzaming. Maar dat moeten we wel verstandig doen. Want er gaat nu eenmaal veel gemeenschapsgeld naar toe. In de vorm van subsidies, leningen, adviezen. Soms vanuit het Rijk, soms vanuit de Provincie. En ik vind het hartstikke goed dat de Provincie deze rol pakt. Maar stapeling ligt op de loer en mogelijk zelfs tegenstrijdig beleid. Gas geven onder de noemer no regret om uiteindelijk op de langere termijn te moeten remmen. De VVD juicht de aanschaf van warmtepompen toe. Laat daar geen misverstand over bestaan. Maar niet blindelings overal. Daarom is deze motie alleen gericht op de gebieden waar warmtenetten gepland zijn. Bijvoorbeeld Venlo-zuid, Zuid-Geleen, Heerlen, Maastricht en zo nog een aantal andere gebieden. Voorzitter, wat deze motie niet is, is een rem op verduurzamingsopgaven. Maar wel de voorkeur voor duurzame lange termijn oplossingen. En ja, de VVD ziet dat warmtenetten dat kunnen zijn in de gebieden waar daar de keuze voor is gemaakt, ten opzichte van warmtepompen op de zeer korte termijn. Belemmeringen van keuzevrijheid voor de Limburgers. Dat is deze motie ook zeker niet. Na het aannemen van deze motie kunnen Limburgers nog precies hetzelfde doen, alleen met een betere informatiepositie. En niet ten koste van gemeenschapsgeld. Want wat is deze motie dan wel? Dan kom ik bij het dictum, voorzitter. Het gesprek aan te gaan met de regionale warmtecoördinatoren met als doel ervoor te zorgen dat inwoners en andere vastgoedeigenaren goed worden geïnformeerd over bestaande en voorgenomen gemeentelijke plannen voor collectieve warmte-oplossingen, in relatie tot individuele investeringskeuzes. Daarnaast de lobby richting het Rijk voort te zetten om te komen tot een gelijk speelveld ten aanzien van collectieve en individuele warmte-oplossingen. En tevens te bepleiten dat de ISDE-regeling voor warmtepompen wordt aangescherpt. Zodat subsidie voor warmtepompen wordt uitgesloten of afgebouwd voor woningen en gebouwen, met bestaande of geplande aansluitingen. Dat betekent officieel aangewezen gemeentelijke warmtekavels dan wel in een daartoe vastgesteld warmteprogramma. Of in collectieve warmtevoorziening om dubbele subsidiëring en ondermijning van de businesscase van warmtenetten te voorkomen. En voor de zekerheid, dat is ook een gewijzigde motie.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Hendrikx. Het is inderdaad een gewijzigde motie en die ligt nu in de printer. Dus u krijgt de gewijzigde motie zo dadelijk uitgereikt. Ik geef nu het woord aan de Gedeputeerde voor een reactie.

Gedeputeerde Van Caldenberg: Voorzitter, de appreciatie is met een beetje armslag omdat ik wel een digitale versie heb gezien en ik ga er een beetje vanuit dat de versie die ik heb gezien de laatste versie is die dan ook zal worden rondgedeeld.

De voorzitter: Dan stel ik toch voor dat we even een halve minuut wachten zodat u als eerste de gewijzigde motie krijgt. Dan kunt u direct de definitieve appreciatie geven.

Gedeputeerde Van Caldenberg: Dat is prima, voorzitter.

De voorzitter: Wij hervatten de vergadering.

Gedeputeerde Van Caldenberg: Ja, voorzitter. Laat ik beginnen met te zeggen dat het College de inspanningen van de VVD waardeert om te kijken hoe wij de collectieve warmtenetten en de realisatie daarvan dichterbij kunnen brengen. Ik denk dat dat te waarderen is omdat dit de zoektocht is waar wij in het hele land mee bezig zijn. Maar het is ontegenzeggelijk waar dat ja, hoe meer individuele warmtepompen er komen hoe lastiger de businesscase van het collectief warmtenet ook wordt. En daarom ga ik ook even naar het dictum en kom ik dan ook daarna bij de appreciatie. Want, zeg maar, inwoners informeren, wat punt 1 van het dictum beoogt, waar in de toekomst warmtenetten, collectieve warmtenetten, worden voorzien, is denk ik heel goed. Dus dat juicht het College toe. En ook om een lobby te voeren naar het Rijk voor het creëren van een gelijk speelveld voor warmtenetten is iets dat het College toejuicht en ook eigenlijk al mee

bezig is. Dus dit is een aanvulling op wat wij doen. Maar het laatste onderdeel van het tweede dictum, ja, dat gaat ook over het bepleiten van het afschaffen van die ISDE-subsidies zodra er, en dat staat hier, een officieel gemeentelijk warmtekader dan wel warmteprogramma is vastgesteld. En dat is wat het College betreft eigenlijk, ja, te vroeg in het proces. Kijk, op het moment dat er sprake zou zijn van een onomkeerbare beslissing dat er ook een warmtenet gerealiseerd wordt, dan snappen wij dat we dan niet de businesscase daarop nog ingewikkelder moeten maken. Maar op dit moment, ja, zijn warmtenetten heel lange trajecten waardoor ook een investering op dit moment, als bijvoorbeeld in Zuid-Geleen, of er nog maar over een jaar of tien een collectief warmtenet wordt aangesloten, ook dan is het nu nog rendabel als individuele inwoner een individuele warmtepomp aan te schaffen. Want anders zou dat eigenlijk betekenen dat de inwoners van dat gebied waar over een aantal jaren mogelijk een warmtenet wordt gerealiseerd, ja, dat die inwoners in de tussentijd niet hun energierekening kunnen verlagen. En dat gaat het College wat te ver. Om die reden moeten we hem ontraden. Want ik mag niet interpreteren, dus ik moet naar de letter van die motie kijken, voorzitter, dus moeten we hem ontraden.

De voorzitter: Dank u wel. En er is nu gelegenheid voor het stellen van een vervolgvraag. De heer Hendrikx. Jij mag die kant vanaf de interruptiemicrofoon.

De heer Hendrikx (VVD): Voorzitter, ja, ik hoor ook de oproep van de Gedeputeerde. Dat hij zegt van ja maar, dat het toch heel belangrijk is dat we op korte termijn huishoudens kunnen helpen met het betaalbaar houden van hun energierekening. Maar eerlijk gezegd, datgene wat deze motie... Het ontraden van deze motie zorgt er eigenlijk voor dat je deze huishoudens een beetje blij maakt... het klinkt een beetje oneerbieding, maar met een dooie mus. Want ze krijgen nu lagere energielasten, als ze nu die warmtepomp aanschaffen hebben ze volgend jaar lagere energielasten. Maar als er over vijf jaar dat warmtenet in Venlo-Zuid ligt, en dat is een heel interessante dan hopen we volgens mij met z'n allen, hè, dat die warmtenetten veel interessanter zijn dan individuele warmtepompen. En dan is het dus zo dat zo'n huishouden, wat dus op de korte termijn een energielast heeft weten te managen, er op de langere termijn bekaaid afkomt. Ik ben benieuwd hoe de Gedeputeerde daarnaar kijkt. Ik ben daarnaast ook benieuwd hoe hij kijkt naar het punt onder netcongestie. Want alles wat we de komende jaren kunnen beperken aan zwaardere elektriciteitsaansluitingen ... En we weten met z'n allen dat als er grote warmtepompen moeten komen dat dit ook zwaardere elektriciteitsaansluitingen betekent. Nou, die capaciteit hebben we niet. Warmtenetten kunnen dat ondervangen. Dus ik ben ook benieuwd, rondom het netcongestievraagstuk, hoe de Gedeputeerde daar in relatie met deze motie naar kijkt.

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Caldenberg: Ja, voorzitter, daarom is het voor het College ook zo ingewikkeld dat we niet naar de geest van deze motie kunnen interpreteren, maar echt naar de letterlijke tekst. Want de heer Hendrikx zegt een heleboel zinnige dingen. Namelijk dat warmtenetten uiteindelijk op lange termijn maatschappelijk gezien de laagste kosten met zich meebrengen. En dus is het heel erg zaak, en daarvoor pleit ook een belangrijk deel van deze motie, om zo snel mogelijk een gelijk speelveld voor warmtenetten te creëren. En dat is hartstikke positief. Als dat er louter zou staan dan zouden wij direct oordeel Staten geven als College en tegen u zeggen van dien hem in en hopen wij ook op een ruime meerderheid. Maar dat staat er niet. Wat hier staat is dat wij ook daarvoor, zolang ze er niet zijn, uiteindelijk de subsidie voor de individuele warmtepompen op een eerdere termijn, ja, moeten gaan stopzetten. En dat is een... Ja, dat zou bijna principieel een ongelijkheid tussen inwoners in onze provincie gaan creëren. En dat zou ik u echt niet willen aanbevelen. Bovendien is er op de korte termijn echt wel iets te doen voor inwoners met een hoge energierekening. En zij die kunnen verduurzamen, bevelen wij ook van harte aan om dat ook te doen. Zodra, ja, bekend is dat er een onomkeerbare beslissing is, in realisatie van een warmtenet, dan kunnen we ons dat voorstellen. Maar dat is niet wat hier staat beschreven.

De voorzitter: De heer Wetemans.

De heer Wetemans (oos limburg): Ja, het is eigenlijk een vraag voor zowel de Gedeputeerde als de indiener van de motie. U zegt dat waarschijnlijk de warmtenetten goedkoper gaan worden als individuele verwarming. En ik kom zelf uit een stad waar ze ooit een warmtenet hebben aangelegd. In 1980 in Breda. En dat warmtenet was echt niet goedkoper als individuele verwarming.

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Caldenberg: Ja, wat ik zei is dat het maatschappelijk gezien uiteindelijk de laagste kosten met zich meebrengt. En dat is omdat u dat allemaal bij elkaar optelt.

De voorzitter: Er is maar één vraag. Sorry. Maar u stelde hem aan beiden. Dus misschien dat de heer Hendrikx hierop zou willen reflecteren. De heer Sol wil ook een vraag stellen?

De heer Sol (GroenLinks): Ik doe het wel vanuit hier, voorzitter. Dit onderschrijft volgens mij volledig de intentie van de motie en juist het tweede dictum. Want waarom is het zo dat bijvoorbeeld warmtenetten in het verleden en misschien zelfs ook in het heden in Nederland niet altijd solide businesscases waren. Nou ja, voor minstens een solide businesscase heb je ontzettend veel deelnemers nodig. En op het moment dat je net je warmtepomp hebt aangeschaft, of in een scoutinggebouw of een school een aantal warmtepompen hebt geïnstalleerd dan sta je niet te popelen om mee te doen met een warmtenet. En dat draagt dus ook niet bij aan een gelijk speelveld. En dus ook niet aan de betaalbaarheid van zo'n warmtenet.

De voorzitter: De heer Sol. Het is geen debat. Het spijt me voor de heer Hendrikx. Dan mag jij gaan zitten. Mijnheer Hendrikx mag dan naar deze kant komen.

De heer Sol (GroenLinks): Ja, voorzitter, dank. Ik ben wat verrast en in twijfel over deze motie. Om te beginnen is volgens mij, en ik hoop dat u dat met mij eens bent, de snelheid waarmee warmtenetten worden gerealiseerd nou niet het grootste probleem wat we hebben in de... Ja, hooguit dat het te langzaam gaat, maar niet dat het te snel zou gaan. Dus ik kan me niet goed voorstellen dat inwoners daar verrast over zijn. U geeft zelf in uw overwegingen aan dat er al rekening wordt gehouden in de advisering. En toch komt u met een dictum, waar notabene dan een volgens mij weinig liberale inperking in zit van keuzevrijheid voor inwoners. Dus ik snap de VVD niet meer, dat zou ook goed kunnen. Maar ik snap het niet, welk probeert bent u nu aan het oplossen?

De voorzitter: De heer Hendrikx.

De heer Hendrikx (VVD): Ja, dank u voor deze vragen. En ook ontzettend fijn dat de heer Sol mij een mogelijkheid geeft om dat toe te lichten wat hier nou zo liberaal aan is. Nou ja, een liberaal vindt het ook ontzettend belangrijk. Zeker deze liberaal die denkt aan het beleid, aan oplossingen die op de lange termijn werken, niet op de korte termijn. Dus dat enerzijds. Deze liberaal vindt het ontzettend belangrijk dat we zuinig omgaan met het gemeenschapsgeld. En ik zie gewoon het risico van het dubbele subsidiëren. Dus vanuit ISDE-subsidies betaalt de Rijksoverheid geld aan warmtepompen en vier jaar later mogen wij met Mijnwater, of met een andere constructie, misschien gaan bijlappen om dan het warmtenet solide en een goede businesscase te krijgen. Nou, daar zie ik ook risico's voor onze portemonnee. Ik noem u nu maar zo twee punten die een VVD’er in hart en nieren hier ontzettend belangrijk vindt. En daarnaast, en die begrijp ik, hè, ik zei het ook een beetje tussen de zinnen in, ja, u hoort het goed... De VVD is misschien niet altijd een megagroot voorstander van die warmtenetten geweest. We vinden het ook belangrijk dat mensen die keuze zelf moeten kunnen maken. Als u goed leest dan staat gewoon in de motie dat uiteindelijk die inwoner die dan alsnog gewoon die warmtepomp... Die krijgt dan wel geen subsidie meer, maar die staat het altijd vrij om een warmtepomp aan te schaffen als je bijvoorbeeld om principiële redenen volledig zelfvoorzienend wil zijn. Dat is helemaal prima voor ons. Dus die ruimte die laten we ook gewoon volledig.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Hendrikx. Dan komen wij bij de stemming over deze motie. Een stemverklaring van mevrouw Wesseling. Begrijp ik dat goed?

Mevrouw Wesseling (D66): Voorzitter, D66 staat heel sympathiek tegenover het idee van de VVD om dubbelingen in overheidsfinanciering tegen te gaan. Maar wij horen ook heel erg goed wat de Gedeputeerde hier zegt. En volgens mij nodigt dat uit tot een vergelijkbaar initiatief een aantal jaren later dan op dit moment.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Wolters Gregório.

De heer Wolters Gregório (SP): Ja, voorzitter. Fijn dat de VVD ook voor het collectief wil gaan in plaats voor het individu. Maar voor de zekerheid is er een aanstaand alternatief. Moeten we verduurzamen en kostenbesparing voor huishoudens niet beperken. En daarom zullen we tegen stemmen.

De voorzitter: Dank u wel. De heer IJpelaar.

De heer IJpelaar (CDA): Ja, de CDA-fractie stemt ook helaas tegen deze motie. Nou, helaas... Wij zien heel veel mooie aanknopingspunten. Alleen om het systeem nog verder op slot te zetten door nog meer regels en door te kiezen voor de aandeelhouders van de warmtenetten ten faveure van alle particulieren die eigenlijk al initiatief tonen in het verduurzamen in die periode, vindt het CDA niet verstandig. En dan komt er ook nog een argument bij, de periode waarin warmtenetten worden afgeschreven, namelijk vijftig, veertig jaar. Op het moment dat de warmtepomp na tien jaar mogelijk vervangen moet worden, hebben al deze particulieren ook nog steeds de keuze om vervolgens te zeggen, weet u wat, dat vond ik zo'n goed idee dat warmtenet, daar ga ik op aansluiten. Dus het CDA is helaas tegen.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Wolters.

Mevrouw Wolters (PvdA): Dank u wel, voorzitter. Ook wij herkennen de dilemma's die de VVD-fractie hierin schetst**.** En wij vinden het ook een sympathiek idee om hierover na te denken. Maar gezien de tijd, en mevrouw Wesseling had het daar ook al over, moeten wij toch op deze manier tegenstemmen.

De voorzitter: Dank u wel. Dan zijn we nu gekomen bij de gewijzigde motie vreemd 3333. Verstandig investeren in de warmtetransitie. De stemming is geopend. Snel stemmen. Als het goed is nog één. De stemming is gesloten. Deze motie is verworpen, met 5 voor en 37 tegen.
Aan de orde Gewijzigde motie vreemd 3334. Limburg als meest toegankelijke provincie van Nederland. Dan geef ik het woord aan mevrouw Koopman, namens de VVD.

Mevrouw Koopman (VVD): Voorzitter, zelf kunnen bepalen waar je naar toe gaat, naar je werk, naar een sportwedstrijd of een voorstelling. Voor veel mensen is dat vanzelfsprekend. Maar voor mensen met een beperking kan zo'n bezoek behoorlijk wat voorbereiding vragen. Kan ik het gebouw wel in? Is er een toegankelijk toilet? Kan ik dichtbij parkeren? En welke regels gelden daar eigenlijk? Die vragen raken aan iets fundamenteels, namelijk de vrijheid om zelfstandig mee te kunnen doen. En voor de VVD is die zelfstandigheid belangrijk. Want mensen moeten de ruimte krijgen om hun eigen leven vorm te geven en daar hoort bij dat we oog hebben voor de praktische belemmeringen die hen daarin beperken. Voorzitter, met deze motie spreken we de ambitie uit dat Limburg wil uitgroeien tot de meest toegankelijke provincie van Nederland. Een stevige ambitie die vraagt om samenwerking en haalbare stappen. Een concreet voorbeeld is parkeren met een gehandicaptenparkeerkaart. Er zijn landelijke regels, maar daarnaast verschillen de gemeentelijke voorwaarden. Bijvoorbeeld over betalen op gewone parkeerplaatsen of het gebruik van aanvullende vergunningen en digitale registratie. En voor iemand die een andere gemeente bezoekt betekent dat opnieuw uitzoeken wat er nodig is. Meer duidelijkheid en afstemming kunnen het

dagelijks leven gemakkelijker maken. Toegankelijkheid gaat uiteraard veel verder dan parkeren. Het gaat ook om vervoer, openbare voorzieningen en de mogelijkheid om te sporten of van cultuur en recreatie te genieten. En daarbij verdienen ook minder zichtbare beperkingen aandacht. Onze motie sluit aan bij de conferentie die wordt georganiseerd naar aanleiding van de eerdere motie van mevrouw Fischer-Otten com suis over het VN-verdrag handicap. Dat is een gelegenheid om met gemeenten, belangenorganisaties en ondernemers te bespreken waar verbeteringen mogelijk zijn. En mensen met een beperking moeten daarbij zelf een duidelijke stem hebben. Hun ervaringen helpen ons om te bepalen welke knelpunten als eerste aandacht verdienen. Wij vragen GS om toegankelijkheid nadrukkelijk te agenderen en te bespreken welke samenwerkingsafspraken mee kunnen dragen aan onze ambitie. Gemeenten houden daarbij hun eigen bevoegdheden. En de Provincie kan partijen verbinden en helpen om goede voorbeelden breder toe te passen. Uiterlijk in het tweede kwartaal van 2027 willen we de uitkomst ontvangen, maar als dat eerder kan graag. Inclusief gemaakte afspraken en eventuele aanbevelingen voor vervolgafspraken. Ik vraag Gedeputeerde daarbij of u zo concreet mogelijk in die terugkoppeling kunt aangeven welke partners welke vervolgstappen willen zetten. Voorzitter, ons coalitieakkoord heet: 'Elke Limburger telt.' En met deze motie geven we daar verder invulling aan. Zodat meer mensen zelfstandig op pad kunnen en gemakkelijker kunnen deelnemen aan het leven in onze provincie. En ik vraag om uw steun voor deze motie, Statencollega's. Ja, ik zal het dictum voorlezen. Even kijken ... ‘Verzoeken het College van Gedeputeerde Staten om de toegankelijkheid van Limburg te agenderen op de conferentie die wordt georganiseerd naar aanleiding van de motie com suis inzake het VN-verdrag Handicap. En daarbij met Limburgse gemeenten, belangenorganisaties, ondernemers en andere relevante partners te bespreken hoe Limburg kan uitgroeien tot de meest toegankelijke provincie van Nederland en welke samenwerkingsafspraken hieraan kunnen bijdragen. Daarbij nadrukkelijk aandacht te besteden aan de toegankelijkheid van mobiliteit, recreatie, toerisme, cultuur, sport en openbare voorzieningen waaronder de mogelijkheid voor meer uniformiteit in het parkeerbeleid voor houders van een gehandicaptenparkeerkaart. En uiterlijk in het tweede kwartaal van 2027 de uitkomsten van deze conferentie met de Provinciale Staten te delen. Waaronder de gemaakte samenwerkingsafspraken en eventuele aanbevelingen voor vervolgstappen. En gaan over tot de orde van de dag.’ En de mede-indieners zijn mevrouw Fischer van 50PLUS, fractie Megens van Megens, Huizing van RVL, Absil van CDA, Wolters van PvdA, Wetemans van oos-limburg en Wesseling van D66.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Koopman. Dan geef ik als eerste het woord aan de Gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Caldenberg: Voorzitter, dank u wel. Het College kan hier kort over zijn, want mevrouw Koopman vraagt om het te agenderen voor de reeds geplande conferentie. Het onderwerp 'Toegankelijkheid' past daar bij de aard van de conferentie. Al moet ik zeggen dat de motie van mevrouw Fischer natuurlijk nog wel verder ging dan alleen het onderwerp toegankelijkheid. Maar het past daar prima bij. **Dus wij gaan dat organiseren, wij gaan dit onderwerp daar ook bij op de agenda zetten. En u bent daarbij ook van harte welkom, maar als u daar nou niet bent dan zijn wij in de gelegenheid om u daar ook een terugkoppeling van te geven, dus dat zullen we dan ook doen. Oordeel Staten.**

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Smeets. O, een stemverklaring. De heer Hoks De heer Hoks had een vraag? Stelt u allereerst de vraag.

De heer Hoks (PVV): Ja, dank u wel, voorzitter. In de motie worden een aantal opsommingen gemaakt, zoals mobiliteit komt er in voor, maar ook cultuur en recreatie. In hoeverre praten we hier ook niet over gemeentebeleid? Want een gehandicapten-parkeerplaats is bijvoorbeeld iets waar een gemeenteraad over gaat en niet een Provincie.

De voorzitter: Gedeputeerde en dan mevrouw Koopman.

Gedeputeerde Van Caldenberg: Ja, deels is dat zo. Maar het College vindt het niet een bezwaar om het onderwerp op een conferentie te bespreken.

De voorzitter: Mevrouw Koopman.

Mevrouw Koopman (VVD): Dat gemeenten hun eigen bevoegdheden houden staat voor mij niet ter discussie. En daarom vraagt deze motie de Provincie ook om niet om gemeentelijk beleid over te nemen. Wij vragen om een verbindende en stimulerende rol om partijen daar bij elkaar te brengen, kennis te delen en te bekijken waar gezamenlijk optrekken meerwaarde heeft. En dat onderscheid is bewust in de motie gemaakt. Limburg als de meest toegankelijke provincie van Nederland.

De voorzitter: Dank u wel. Er zijn geen andere vragen meer. Voordat we gaan stemmen, in de hoop dat dat goed gaat, is er eerst een stemverklaring van mevrouw Smeets.

Mevrouw Smeets (SP): Ja, voorzitter, dank. Wij ondersteunen de gedachte van deze motie natuurlijk zeer. En in de gemeenteraad hadden wij ook deze motie, zeker weten, mee ingediend, maar het ging er net al even over, het gaat over de gemeentelijke verantwoordelijkheden. En wij willen toch wel heel erg graag, we gaan voor deze motie stemmen, aan GS vragen om recht te doen aan verwachtingenmanagement over de uitkomst van deze motie. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Hoks had ook een stemverklaring?

De heer Hoks (PVV): Ja, dank u wel, voorzitter. Wij vinden dit een heel sympathieke motie. Alleen, wat u ook al aangeeft, het wordt al besproken tijdens het overleg dat daar gaat plaatsvinden. Dus wij vinden hem eigenlijk een beetje overbodig en daarom zullen wij tegen stemmen. Maar dat heeft niks te maken met de gedachte die daar achter zit.

De voorzitter: Aan de orde is de gewijzigde motie Limburg als meest toegankelijke provincie van Nederland, motie vreemd 3334. De stemming is geopend. Ik mis nog één stem. De stemming is gesloten. De motie is aangenomen met 35 voor en 7 tegen.
Aan de orde de motie vreemd 3335. AI is geen volksvertegenwoordiger. En ik geef de heer Driessen het woord, namens Forum voor Democratie.

De heer Driessen (Forum voor Democratie): Dank u wel, voorzitter. Ja, onze motie vreemd. En het werd eerlijk gezegd ook hoog tijd. U ziet het allemaal om zich heen, u werkt er waarschijnlijk zelf mee in uw eigen werk. En op verschillende plekken en op verschillende werkplekken vervangt het zelfs al medewerkers. Artificial Intelligence of AI zoals genoemd in de motie en u kent vast ook allemaal de verschillende programma's, uitgevers en dat soort zaken. Maar u leest ook waarschijnlijk allemaal het nieuws omtrent dit soort dingen. Steeds vaker komt de veiligheid #07:00:17-9# in het gedrang, vinden er hacks plaats, zijn er problemen met AI-systemen. Er komen juridische consequenties om de hoek kijken waar mensen nog niet aan gedacht hebben en waar nog geen wetgeving voor is. En dat allemaal tezamen brengt me eigenlijk bij een punt waar we in onze democratie nog niet tegen gewaarborgd zijn. Namelijk het gebruik van AI in moties, spreekteksten en dergelijke in deze zaal, of die op andere parlementaire plekken gebezigd worden. Dat hebben we namelijk ook gezien in de Tweede Kamer waar dat al gebruikt werd en daar is gelukkig een publiek debat over ontstaan. Want ... mijn tijd loopt niet, dus ik ga gewoon rustig door... Want ik wil met u de filosofische wisseling voeren van wie komt het idee als we in welke mate een prom sturen en wie is op dat moment gekozen. En wie maakt uiteindelijk een ethische afweging? Want politieke keuzes zijn inherent keuzes die we maken omtrent belangen. Dat zijn geen persé rationele keuzes. Dat zijn keuzes wat wij vinden, dat is een mening. Wisselsystemen zijn daar niet persé op gebouwd. Zulke systemen zijn niet gebouwd om een mening te geven. Dat zou misschien niet moeten zijn. Een mening is namelijk voorbehouden aan mensen. En deze mensen zitten hier met 47 in deze zaal. En deze mensen hebben met 47 afgesproken dat wij de belangen van onze inwoners vertegenwoordigen. En als wij die belangen van onze inwoners zelf willen vertegenwoordigen moeten we dat niet overlaten aan het systeem, aan een

algoritme dat elders is geschreven. En als we dat dan toch doen, en daar wil ik met u de gedachtewisseling over voeren, dan is het misschien wel zo eerlijk en zo transparant dat we aangeven voor welke aspecten we dat dan toch doen en waar we het voor gebruiken. Want ook wij hebben de dialoog gevoerd. De één gebruikt het om zijn tekst te controleren, de ander gebruikt het voor de taal- en schrijffouten. En nog een ander maakt een hele spreektekst en verandert er dan wat aan. En de grote vraag van onze tijd is waar ligt deze grens? Waar ligt dan de grens waar we met z'n allen afspreken dat is een idee van één van onze volksvertegenwoordigers, gestoeld op een electoraat en wat is nou het idee van een algoritme? Ik wil het daar met u over hebben. En we wilden in een motie in eerste aanhef namelijk een gesprek voeren in onder andere het Presidium. En mocht uw Staten een ander voorstel hebben, op een andere plek, om te kijken hoe we daarmee kunnen omgaan, en op z'n minst ons zelf een zelfdeclaratie opleggen, wat wil zeggen dat we aangeven waarvoor we AI gebruikt hebben en waarom. Ik zal dan ook het dictum voorlezen: 'Verzoeken Provinciale Staten te onderzoeken op welke wijze het gebruik van AI bij het opstellen van moties, spreekteksten en andere politieke bijdragen binnen Provinciale Staten inzichtelijk kan worden gemaakt waarbij het uitgangspunt is dat volksvertegenwoordigers hun politieke bijdragen zelf opstellen. In overleg met het Presidium te verkennen of een vorm van zelfdeclaratie kan worden geïntroduceerd, waarbij Statenleden en fracties aangeven of en in welke mate zij bij het opstellen van hun politieke bijdragen, of moties, gebruik hebben gemaakt van AI. En de mogelijkheid voor een dergelijke werkwijze, inclusief eventuele aandachtspunten en praktische uitvoerbaarheid, aan Provinciale Staten voor te leggen.' Tot zover, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Het is een motie gericht aan Provinciale Staten. Dus het is ook aan Provinciale Staten om hierin te stemmen. Maar niet nadat er de mogelijkheid is gegeven een toelichtende vraag te stellen. De heer Wetemans.

De heer Wetemans (oos limburg): Ja, ik ken de heer Driessen als een klassieke persoon, voorzitter. Misschien 19e-eeuws of 18e-eeuws gekleed. Maar ik heb altijd gedacht dat hij wel een progressieve inborst had, een 21e eeuw inborst. En hij geeft nu aan dat wij als Statenleden zouden moeten vermelden welke hulpmiddelen wij allemaal zouden moeten... of welke hulpmiddelen we gebruiken. En dat aan te geven ...

De voorzitter: Het is geen debat, maar een vraag, hè?

De heer Wetemans (oos limburg): Ja, de inleiding is wat langer. Ik heb zonet geleerd dat je maar één vraag mag stellen. Dus ik wil in die inleiding een heleboel ...

De voorzitter: Komt u snel tot een vraag.

De heer Wetemans (oos limburg): Ja. Voorzitter, is daar een termijn voor, hoelang je mag ...

De voorzitter: Nee, maar ik wil, even voor alle helderheid… Ik snap uw vraag. En dit onderwerp is ook zeker het debat waard. Alleen bij een motie vreemd is dat dan een verkeerde plek als je een debat wilt voeren. Dus vandaar dat ik probeer een beetje streng te blijven, ook op uw eigen reglement van orde. En dat is een toelichtende vraag. En daarvoor heb ik u ruimte gegeven, dus ik hoop dat u snel met uw vraag komt.

De heer Wetemans (oos limburg): Maar dan wil ik nu tot de kern komen, voorzitter. Ik heb straks nog een gesprek gevoerd met de heer Driessen en hij heeft mij verteld dat hij in een zelfsturende auto zou stappen als hij hier aanwezig zou zijn hier. En zo'n zelfsturende auto die beredeneert niet alleen van hoe hij moet rijden, maar hij maakt ook de beslissing. Hij beslist over leven en dood van de heer Driessen. Is dat niet in tegenstelling met wat de heer Driessen wil?

De voorzitter: De heer Driessen.

De heer Driessen (Forum voor Democratie): Ja, dank u wel, voorzitter. Goede vraag. Maar daar zit een wezenlijk verschil in zeg ik via u, voorzitter. Want ik wil de heer Wetemans ... Ik maak zelf die keuze om in die auto te stappen. En met het in die auto stappen vertegenwoordig ik niet 1,1 miljoen Limburgers. En die 1,1 miljoen Limburgers hebben het recht om te weten hoe ik tot de samenstelling van mijn ideeën kom. En hoe ik vervolgens tot mijn bijdrage kom en hoe ik tot mijn motie kom. En dat zij dan op de juiste manier geïnformeerd zijn. Dus er zit een verschil tussen een persoonlijke afweging en een maatschappelijke afweging.

De voorzitter: De heer Wolters Gregório.

De heer Wolters Gregório (SP): Dank u wel, voorzitter. Mijn vraag aan de heer Driessen is eigenlijk waarom u dit niet in het Presidium heeft gedropt om door te geleiden naar de commissie VPPS om het daar te laten uitwerken? Want als ik de motie lees dan komt er bij mij een gevoel van verамerikanisering op, waarbij u eigenlijk de zaal schuldig verklaart tot onschuld is bewezen. En ja, laat dat stukje controle van ons dan over aan de pers, die vinden dat vast ook heel erg leuk om te doen en uit te zoeken.

De voorzitter: De heer Driessen.

De heer Driessen (Forum voor Democratie): Ja, ik heb niet persé een vraag gehoord. Maar als de vraag is, voorzitter, of ik Provinciale Staten ergens van beschuldig? Nee, dat is het absoluut niet. En waarom ik het niet in het Presidium heb gevraagd op die manier, dat is ook niet de reden dat ik het niet in het Presidium heb gevraagd. Maar ik vind het ook een publiek debat waardig. En ik vind ook dat we met... Daarom is de vraag ook wel om het vervolgens in het Presidium te behandelen. Ik vind het namelijk ook belangrijk om er met z'n allen naar te kijken. Want zoals ik met mijn bijdrage al aangaf denk ik dat verschillende mensen er op verschillende manieren mee omgaan. En ik denk dat het goed is om met elkaar het gesprek te voeren. Wellicht in eerste instantie in het besloten deel van het Presidium om te kijken hoe gebruikt iedereen het en wat kunnen we ermee? Dus aan de ene kant vind ik het een debat waardig en aan de andere kant vind ik de discussie belangrijk om die samen te voeren.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Hanegraaff.

De heer Hanegraaff (CDA): Ja, voorzitter. Ten eerste wil ik even een compliment geven om dit debat te starten, want ik denk dat dit een zeer waardevol debat is. We hebben gezien wat er allemaal met AI gebeurt. En ik ben het helemaal eens met de heer Roemer, dit is een debat waardig en hier moeten we debatten gaan voeren. Maar waar ik dan een beetje in teleurgesteld ben is de manier waarop de motie is opgesteld. Want wat u zegt is compleet anders dan wat er in deze motie staat. Eerst een klein foutje, dat trouwens met AI heel makkelijk gecorrigeerd kan worden, 'ruggespraak' staat al lang niet meer in de wet, dus dat is al lang weggevallen. Maar belangrijker is, er zit een ambiguïteit in. En er staat al een keuze in die gemaakt is en vervolgens ook al een oplossing die gemaakt is, voordat we het eens zijn. En de oproep aan u wat eigenlijk het probleem is en wat eigenlijk het standpunt rondom deze problemen zijn? U geeft heel specifiek aan dat het uitgangspunt moet zijn dat politieke bijdragen zelf opgesteld moeten worden. Dat is al een heel principiële keuze, want er zijn namelijk verschillende routes. Uiteindelijk is het de verantwoordelijkheid van de politicus om achter de woorden te staan die hij spreekt. Er zijn heel veel politici waarvan eigenlijk de assistenten de bijdragen opstellen. Ja, sorry, ik pak toch even mijn tijd, het enige wat ik vandaag heb. En toch even de tekst. Nee, maar waar het om gaat is dat de politicus verantwoordelijk is voor hetgeen ero̶p staat. Dat is een heel andere fundamentele visie op hoe je AI kunt gebruiken dan dat er in deze motie staat. Het zou een uitkomst van een debat kunnen zijn. Hetzelfde als het gaat om een oplossing. U weet al een oplossing, namelijk, er moet... Ik ben bijna klaar... Er moet een zelfdeclaratie komen**.** Dat is een oplossing van een gesprek wat we nog niet eens hebben gehad. Dus kan de heer Driessen nog eens even reflecteren en misschien tot de conclusie komen dat dit niet de juiste motie is. Maar dat de oproep die hij hier doet eigenlijk heel verstandig is en dat we die vooral moeten volgen.

De voorzitter: De heer Driessen.

De heer Driessen (Forum voor Democratie): Ja, voorzitter, via u naar de heer Hanegraaff. Ik ben het deels met de heer Hanegraaff eens. Maar alvorens we die discussie hebben denk ik dat zelfdeclaratie een goed beginpunt daarin is. Want u zegt inderdaad van u neemt een standpunt in en dat is dat volksvertegenwoordigers hun politieke bijdragen zelf opstellen. Of dat het in ieder geval een eigen mening is. Dat zit hem eigenlijk al in het woord 'volksvertegenwoordiger'. U vertegenwoordigt het volk. En niet iets of iemand anders. En dat is wat inherent in dit stuk zit. En ik denk dat we van volksvertegenwoordigers mogen verwachten... Ik hoop ook dat dat het startpunt is van iedereen die hier in deze zaal plaats neemt. Of iedereen hierboven die straks hier boven weer in de zaal plaatsneemt, dat de persoon die daar zit daadwerkelijk zelf dat volk vertegenwoordigt. En dat die mening of dat stuk niet ergens anders vandaan komt. Mocht dat een natuurlijk persoon zijn of niet in dit geval. De nieuwe situatie doet zich voor dat dat dan ook niet zo is. Waar ik u wel kan vinden is het punt dat we misschien ook tot andere oplossingen kunnen komen. Jazeker. Wij hebben eigenlijk wel een dermate complex en open onderwerp verwacht, dat we nu een schot voor de boeg wilden doen. Maar u heeft een punt. We kunnen in het Presidium daar zeker nog over sparren. Graag zelfs.

De voorzitter: Mevrouw Wesseling.

Mevrouw Wesseling (D66): Dank, voorzitter. Leuk onderwerp, leuke discussie. D66 gelooft inderdaad dat het heel erg belangrijk is dat ideeën altijd authentiek zijn. Dat je vervolgens in de uitvoering daarbij hulpmiddelen gebruikt voor het onderzoeken, zoals AI, is volgens mij niet per definitie iets slechts. Maar dat is leuk om het daar met elkaar over te hebben. Ik wil de heer Driessen misschien ook een handreiking doen. Want dit leek mij ook een heel leuke voor de commissie Integriteitbevordering om met elkaar daar te gaan bespreken hoe wij vinden dat we verantwoord omgaan met het gebruik van AI. Bijvoorbeeld geen vertrouwelijke stukken daarin uploaden en dergelijk. Is dat iets waar de heer Driessen ook iets voor zou voelen in plaats van alleen maar het een en ander in kaart brengen?

De voorzitter: De heer Driessen.

De heer Driessen (Forum voor Democratie): Zeker. En, voorzitter, ik wil voorop stellen dat de motie niet suggereert, en als u dat wel zo interpreteert dan wil ik zeggen dat het niet zo is, dat het iets slechts is. Zeker ben ik het daarmee eens. Ik denk dat het ook een stuk breder getrokken moet worden. Maar ik denk, en daarom ligt de motie er ook echt zo, dat het echt begint met zelfdeclaratie. Dat we tegen onze kiezers kunnen zeggen, tegen degenen die ons gekozen hebben, luister dit doen we ermee. En het is niet alleen meer het checken van spellingen. We kunnen wel doen alsof het alleen het checken van de spelling is, maar dat stadium zijn we ver gepasseerd. Waar we in Word 98 nog een keer wat spellingchecks deden en een rood streepje kregen, dat is het al bij lange na niet meer. We krijgen half gegenereerde ideeën, suggesties voor moties, suggesties voor vragen. Volgens mij stond er gisteren nog in de krant dat gemeenten overladen worden met vragen die door AI zijn opgesteld. Dus zeker, ik vind ook dat dit in de Commissie Integriteit echt een heel goede plek kan krijgen. Zeker.

De voorzitter: De heer Huizing.

De heer Huizing (RVL): Ook ik ken de heer Driessen een beetje en ik zal dit niet gebruiken om iets over zijn kledingkeuze te zeggen. Maar wel dat ik hem ook ken als iemand met originele vragen en soms ook originele antwoorden. Maar dat is wel een vraag die ik over deze motie heb. En dat is niet iets negatiefs. Maar deze vragen zullen ongetwijfeld ook elders aan de orde zijn geweest, andere parlementen, noem maar op. Is het een idee om de vraagstelling in uw motie ook uit te breiden met een onderzoek te doen hoe men daar elders mee is omgegaan? Dat is mijn suggestie.

De voorzitter: De heer Driessen.

De heer Driessen (Forum voor Democratie): Dat lijkt mij ook een prima voorstel, voorzitter. Ja, zeker.

De voorzitter: Mevrouw Berghorst.

Mevrouw Berghorst (PvdA): Ja, voorzitter. We hebben al een aantal suggesties gehoord waar de heer Driessen zich van zou kunnen bedienen als hij dit thema heel graag zou willen agenderen voor een politiek debat. Er is er eentje nog niet genoemd. En dat is... De heer Driessen zou er ook een initiatiefvoorstel van kunnen maken. En dat gewoon in Provinciale Staten kunnen inbrengen, zodat we daar met elkaar een debat over kunnen voeren in twee termijnen. Staat de heer Driessen voor dat idee open?

De voorzitter: De heer Driessen.

De heer Driessen (Forum voor Democratie): Voorzitter, daar sta ik absoluut voor open. De motie zegt trouwens ook niet dat we al iets gaan doen, hè. Dus dat moeten we bespreken in het Presidium en zeggen dat de motie vraagt om te onderzoeken op welke wijze iets kan. In overleg met het Presidium te verkennen wat we zouden kunnen doen aan zelfdeclaratie. En de mogelijkheden voor een dergelijke werkwijze, inclusief eventuele aandachtspunten en praktische uitvoerbaarheid aan Provinciale Staten voor te leggen. Dus het is allemaal een proces dat we willen starten met het Presidium. Maar ik denk, als ik er zo over nadenk, over alle vragen, voorzitter, is misschien de vraag van mevrouw Berghorst wel de meest prangende en misschien wel één van de beste wat goed is, ook om het voeren van een debat. Maar ik denk dat er wel, in navolging van de vorige sprekers, misschien nog wat commissiewerk aan vooraf gaat.

De voorzitter: De heer Van Bijnen.

De heer Van Bijnen (PVV): Ja, dank, voorzitter. Ik zal de inleiding kort houden want we zijn al lang genoeg bezig. Ik heb natuurlijk de motie gelezen. En ik deel ook wel de mening dat AI een gevaarlijke situatie kan opleveren in sommige gevallen. Natuurlijk op het moment dat men niet meer zelf gaat nadenken en alles aan AI overlaat. Maar ik ben even in de motie op zoek naar wat u echte doel is, vanuit die zelfdeclaratie, straks bij het opgeven van AI. En vindt u dan dat we ook andere zaken op moeten geven aan zelfdeclaratie als we gebruik maken van andere hulpmiddelen? Oftewel AI is natuurlijk niet het enige hulpmiddel dat ingezet kan worden voor het opzetten van zo'n stuk.

De voorzitter: De heer Driessen.

De heer Driessen (Forum voor Democratie): Ja, voorzitter. Goede vraag nog. Daar hebben wij ook over nagedacht. En op zich is zelfdeclaratie niks vreemds, hè. Wij vragen het ook aan GS. Wij vragen om te kijken in hun agenda met wie ze afspraken hebben, met wie ze gaan lobbyen. Wij vragen ook om mensen te laten opgeven waar ze nevenfuncties hebben, waar ze informatie inwinnen, waar ze andere belangen hebben en hoe dat werkt. Dus in dat geval is zelfdeclaratie helemaal niks vreemds. En er zit uiteraard een grens tussen zelfdeclaratie over gebruik ik spellingscorrectie of gebruik ik... Werk ik samen met een assistent of gebruik ik het systeem dat werkelijk zaken kan genereren, gebaseerd op een algoritme dat helemaal niets met onszelf te maken heeft. Dus dat is een beetje de reden waarom ik dat hier wel belangrijk vind en in andere gevallen wat minder. Daar zit nou eenmaal een scheidingslijn tussen. En zelfdeclaratie, wat ik zei, doen we op andere vlakken ook al. Met wie spreekt de Gedeputeerde? Wie hebben ze in hun agenda staan? Wie heeft daar gelobbyd, etc.

De voorzitter: De heer Sol.

De heer Sol (GroenLinks): Ja, dank u, voorzitter. De heer Driessen, u heeft het een aantal keren aangeven, u wilt graag het debat starten. Nou, gelet op de hoeveelheid vragen dat is gesteld en suggesties die zijn gedaan, denk ik dat dat in ieder geval gelukt is. Maar een motie vreemd is natuurlijk een heel slecht instrument om een debat te voeren. Ik kan me ook voorstellen dat we het niet alleen zouden willen hebben over spreekteksten. Maar ook bijvoorbeeld over AI gegenereerde afbeeldingen en dat soort zaken. Kortom, er is heel veel over te zeggen. Bent u het niet met mij eens dat het verstandiger is om nu deze motie aan te houden of in te trekken en gewoon dat debat, en wat mij betreft dan in het Presidium, te voeren? Want ik weet ook niet wie er met het Presidium zou moeten praten.

De voorzitter: De heer Driessen.

De heer Driessen (Forum voor Democratie): Nee.

De voorzitter: Dan ga ik hem nu in stemming brengen. Mits alle kastjes het doen. Aan de orde de motie vreemd 3335, AI is geen volksvertegenwoordiger. Er is een stemverklaring van mevrouw Wesseling.

Mevrouw Wesseling (D66): Ja, voorzitter, wij vinden het een leuke discussie, maar wij denken niet dat dit de juiste uitvoering daarbij is. Dus daarom zullen wij nu tegen de motie stemmen. Maar wij kijken uit naar het verdere gesprek hierover.

De voorzitter: Mevrouw Boven.

Mevrouw Boven (Partij voor de Dieren): Dank u, voorzitter. Ik denk dat het heel goed is om een discussie hierover te voeren, maar wel op een abstractieniveau, net eentje hoger als wat in het dictum staat. Dat is teveel oplossend en al richtinggevend, dus ik zal tegen stemmen.

De voorzitter: De heer Sol.

De heer Sol (GroenLinks): Ja, dank u. Ja, de stemverklaringen beginnen een beetje op elkaar te lijken. Ik zal... Onze fractie zal ook tegen stemmen omdat we dit absoluut een belangrijk thema vinden, maar niet in deze vorm.

De voorzitter: Aan de orde is de motie vreemd 3335, AI is geen volksvertegenwoordiger. De stemming is geopend. Ik hoef helemaal niks. Dezelfde twee rijen, zeg ik tegen de technici in de ruimte hierachter. We kunnen de stemming afmaken? Ja, wij gaan weer verder. De stemming is afgesloten. De motie is verworpen met 8 voor en 34 tegen.
Tot slot de motie vreemd zelfverrijking. Ik geef het woord aan de heer Wetemans.
Dames en heren, nog heel even, nog heel even. Het woord is aan de heer Wetemans.

De heer Wetemans (oos limburg): Zelfverrijking. Wat is zelfverrijking in het openbaar bestuur volgens Google of volgens Gemini, de AI-assistent van Google: 'Dat betekent dat een politicus, bestuurder of ambtenaar zijn macht, positie of voorkennis misbruikt om er financieel of materieel beter van te worden. Dit gebeurt ten koste van het algemeen belang en het overheidsgeld dat de samenleving heeft toevertrouwd aan het bestuur. Omdat burgers belasting betalen moet overheidsgeld integer worden besteed. Zelfverrijking ondermijnt het vertrouwen in de politiek en de democratie direct. Een paar weken geleden schreef James Kennedy, historicus in Trouw: 'De Amerikaanse overheid is nog nooit zo corrupt geweest als nu. Dat vindt 89 procent van de Amerikanen. En deze stijging is volledig toe te schrijven aan de Amerikaanse perceptie van de regering Trump. Volgens critici de meest corrupte regering in de Amerikaanse geschiedenis. De president heeft sinds zijn aantreden voor zijn tweede ambtstermijn ruim 2 miljard dollar verdiend. En er valt te vrezen dat Amerika nog corrupter zal worden nu zo openlijk de zelfverrijking normaler is geworden dan ooit. Iedereen hoopt op een kans om zich te verrijken aan de publieke ruif.' Einde van de quote. En die

zelfverrijking vindt natuurlijk niet alleen in Amerika plaats. Veel andere leiders zijn niet veel beter. Ik ga ervan uit dat ieder van jullie wel voorbeelden kan verzinnen. In Nederland is in 2025 volgens het CBS het vertrouwen in politici verder gedaald tot 21%, tot het laagste niveau sinds 2016. Maar dat zal niet alleen komen doordat veel burgers vinden dat politici zakkenvullers zijn. Want dat zijn de meeste niet. Maar het ergste vind ik persoonlijk dat onze eigen Staten, de Provinciale Staten van Limburg, in de vorige Statenvergadering in meerderheid hebben besloten zichzelf te verrijken door een wijziging in de verordening ambtelijke bijstand en fractie-ondersteuning Provincie Limburg goed te keuren, waarin alle fracties vertegenwoordigd in het Presidium zichzelf meer geld hebben toegekend. En alle andere fracties minder.

De heer Nijskens (VVD): Voorzitter, een punt van orde.

De voorzitter: De heer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Ja, een punt van orde. De toekenning van een fractiebijdrage in een democratische vergadering is geen zelfverrijking. En ik denk niet dat we hier langer naar dit verhaal moeten luisteren, want het gaat de verkeerde kant op. Dank u wel.

De voorzitter: Het is niet aan mij om de heer Wetemans het woord te ontnemen. Ongeacht wat ik van de woordkeuze vind. De heer Wetemans maak uw betoog af. Maar houd er rekening mee dat u uw woorden zorgvuldig kiest.

De heer Wetemans (oos limburg): Ja, ik denk echt dat als de Staten een onevenwichtig besluit neemt waardoor een gedeelte van de fracties veel meer geld krijgt dan andere fracties, dat dat toch een vorm van zelfverrijking is, mijnheer Nijskens. Ook al wordt dat besluit democratisch genomen. Je kunt democratisch iets hartstikke fout besluiten. En dan kan het nog niet goed zijn. Van SP tot PVV, van PvdA tot VVD, van GroenLinks tot JA21 en van het CDA tot BBB. Allemaal vonden ze dat ze zichzelf meer geld moesten toekennen. € 3 miljoen extra per Statenperiode, uitkomend op een totaal van meer dan € 7 miljoen voor deze fracties. Geen enkele andere Provinciale Staten in Nederland heeft zo’n onevenwichtige verdeling van fractiegelden ingevoerd. Volgens mij is dat zelfverrijking in zijn meest pure vorm. Stemmen over wie meer geld krijgt. Het ergste was nog dat deze fracties geen enkele uitleg konden of wilden geven over de logica van de verdeling van de extra middelen. Een waarlijk gênante vertoning van het voltallige Presidium. Daarom deze motie. Onze fractie zou graag weten welke Statenleden tegen zelfverrijking zijn van mensen in het openbaar bestuur. Het dictum van de motie luidt als volgt: 'Provinciale Staten spreken uit dat het onaanvaardbaar is dat politici direct noch indirect zich verrijken door gebruik te maken van hun positie in het openbaar bestuur.'

De voorzitter: Dank u wel. Mijnheer Huizing, een vraag.

De heer Huizing (RVL): U wilt een kwestie aan de orde stellen over de verdeling van gelden tussen fracties. Daar vindt u iets van, daar mag u iets van vinden. Maar ik vind het eigenlijk heel jammer en ook niet goed dat u dat formuleert in termen van zelfverrijking. Want dat is het gewoon niet, het is gewoon verdeling van gelden tussen fracties. Daar mag u van alles van vinden. Maar als u de vraag gaat stellen van bent u het er wel mee eens dat er sprake is van zelfverrijking ja of nee. Dan is mijn antwoord daarop nee. En dan heeft u gelijk een stemverklaring van mij.

De voorzitter: Ik heb ook geen vraag gehoord. Ik kijk of er nog andere vragen zijn? Dat is niet het geval. Dank u wel. Dan gaan we over tot stemming. Er zijn een aantal stemverklaringen. De heer Wolters Gregório.

De heer Wolters Gregório (SP): Dank u wel, voorzitter. Wij zullen tegen stemmen want **Statenleden** hebben de eed of belofte afgelegd waar het expliciet instaat. Omdat een afsplitsend **Statenlid** de consequenties niet leuk vindt hoeven we voor hem nog niet iets uit te spreken.

De voorzitter: Mevrouw Depondt.

Mevrouw Depondt-Olivers (CDA): Voorzitter, ik reageer op de motie en niet op het verhaal van de heer Wetemans, want dat gaat inderdaad over iets heel anders dan wat er in de motie staat. Integriteit in het openbaar bestuur vinden we echt een fundamentele waarde. Dat delen we dan met de heer Wetemans. Maar dat houdt ook in dat je ook verdomd goed moet opletten met allerlei suggesties en beschuldigingen te uiten. Of in ieder geval de suggestie te wekken dat er van alles aan de hand zou kunnen zijn, zonder dat dan verder concreet te maken. Je hebt ook een verantwoordelijkheid als Statenlid om je woorden daarin uitermate zorgvuldig te wegen en een motie met de inhoud, zoals die ligt, daar kun je inhoudelijk niet op tegen zijn. Maar in de context van de suggestie van misstanden daar zijn wij eerlijk gezegd niet van gediend en daar zullen wij dus ook tegen stemmen.

De voorzitter: Mevrouw Berghorst.

Mevrouw Berghorst (PvdA): Voorzitter, de indiener wekt de suggestie dat de Statenleden hier hun fractievergoeding in eigen zak stoppen. En laat ik hier dan voor de band en voor de record en voor alle Limburgers buiten zeggen dat hier geen enkel Statenlid, geen enkel Statenlid**,** fractievergoedingen in eigen zakken stopt. De Partij van de Arbeid zal tegen deze motie stemmen en ik roep al mijn collega's op dat ook te doen.

De voorzitter: Mevrouw Jetten.

Mevrouw Jetten (Groen Links): Ja, dank u wel, voorzitter. Wij hebben inderdaad allemaal de eed of belofte afgelegd dat we integer zullen handelen. En deze motie suggereert dat dat niet gebeurt. Even los van de fractievergoedingen, dit is gelabeld geld dat bedoeld is voor ondersteuning van personeel zodat wij ons werk beter kunnen doen. Want dat kunnen we nu vaak niet. Dus dat is ondersteuning van ons werk, juist voor al die Limburgers waar wij met z'n allen, elke dag weer, voor aan de lat staan. En wij vinden dan ook de woordkeuze... ja, daar heb ik eigenlijk geen woorden voor. Dank u wel, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Wesseling.

Mevrouw Wesseling (D66): Ja, voorzitter, wij kunnen ons vinden in alle voorgaande stemverklaringen en daar sluiten wij ons bij aan. Ook wij zullen tegen stemmen.

De voorzitter: Mevrouw Boven.

Mevrouw Boven (Partij voor de Dieren): Ja, dank u, voorzitter. Ik zal het kort houden. Ik wil mij ook graag aansluiten bij alle voorgaande sprekers.

De voorzitter: De heer Van Bijnen.

De heer Van Bijnen (PVV): Ja, dank u wel, voorzitter. Ja, wij vinden de motie eigenlijk te gek voor woorden. Er worden insinuaties gedaan die totaal niet kloppen. En de fractie van ons onthoudt zich van stemmen

De voorzitter: U snapt, en dat zie ik aan uw gedrag, dat u weet dat dat niet kan. Maar u gaat collectief naar het toilet.

De voorzitter: Mijnheer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Voorzitter, als stemverklaring... Wij snappen het dictum. Wij zijn met het dictum eens maar zoals het gepresenteerd is zullen wij tegen de motie stemmen.

De voorzitter: Mevrouw Fischer.

Mevrouw Fischer (50PLUS): Ja, toch nog goed gegaan. Maar ik praat voor mijzelf en ook voor de mensen in mijn fractie. We vinden het echt niet normaal dat op die manier geïnsinueerd wordt dat wij zakkenvullers zijn. Misschien AI ... Daar staat beslist meer als zakkenvullers, stop het geld in je tas. Zo is het niet en als je denkt ... Als men denkt dat het hier wel gebeurt, dan zit er hier ergens iets verkeerd. Of, nee dat mag ik niet zeggen. Nee, maar ik bedoel ik vind het gewoon niet kunnen dat dit kan.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Fischer. Ik constateer dat de fractie van Forum voor Democratie en de fractie van de PVV niet meer in de zaal zijn. Nu kan ik twee dingen doen, kijken of de kastjes het wel doen of met handopsteken? Een hoofdelijke stemming. We gaan hoofdelijk stemmen.
Ik open de stemming. De griffier zal de namen voorlezen. En als u even duidelijk laat horen hoe u wilt stemmen dan kunnen wij het bijhouden.

Griffier Pregled: Huizing.

De heer Huizing (RVL): Tegen.

Griffier Pregled: IJpelaar.

De heer IJpelaar (CDA): Tegen.

Griffier Pregled: Jetten (GroenLinks).

Mevrouw Jetten (GroenLinks): tegen.

Griffier Pregled: Hastenrath: niet aanwezig.

Griffier Pregled: Koopman.

Mevrouw Koopman (VVD): tegen.

Griffier Pregled: Kuiper.

Mevrouw Kuiper (SP): tegen.

Griffier Pregled: Loomans.

De heer Loomans (Horizon): tegen.

De griffier: Megens is afgemeld

Griffier Pregled: Mertens.

Mevrouw Mertens (GroenLinks): tegen.

Griffier Pregled: Mulders.

De heer Mulders (GroenLinks): tegen.

Griffier Pregled: Nijenhuis.

De heer Nijenhuis (BBB): tegen.

Griffier Pregled: Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): tegen.

Griffier Pregled: Peters is afgemeld.

Griffier Pregled: Van der Pol.

Mevrouw Van der Pol (BBB): tegen.

Griffier Pregled: Queisen.

De heer Queisen (BBB): tegen.

Griffier Pregled: Schoolmeesters.

Mevrouw Schoolmeesters (BBB): tegen.

Griffier Pregled: Schrouff.

De heer Schrouff (VVD): tegen.

Griffier Pregled: Schuuring.

Mevrouw Schuuring (PvdA): tegen.

Griffier Pregled: Schyns is afgemeld

Griffier Pregled: Smeets.

Mevrouw Smeets (SP): tegen.

Griffier Pregled: Sol.

De heer Sol (GroenLinks): tegen.

Griffier Pregled: Stocks.

De heer Stocks (D66): tegen.

Griffier Pregled: Vaessen.

De heer Vaessen (D66): tegen.

Griffier Pregled: Waajen-Crins.

Mevrouw Waajen-Crins (CDA): tegen.

Griffier Pregled: Wesseling.

Mevrouw Wesseling (D66): tegen.

Griffier Pregled: Wetemans.

De heer Wetemans (oos limbug): voor.

Griffier Pregled: Wolters.

Mevrouw Wolters (PvdA): tegen.

Griffier Pregled: Wolters Gregório.

De heer Wolters Gregório (SP): tegen.

Griffier Pregled: Zeedzen.

De heer Zeedzen (BBB): tegen.

Griffier Pregled: Absil.

Mevrouw Absil (CDA): tegen.

Griffier Pregled: Berghorst.

Mevrouw Berghorst (PvdA): tegen.

Griffier Pregled: Van Bijnen niet aanwezig.

Griffier Pregled: Blijlevens is afgemeld.

Griffier Pregled: Bloi.

De heer Bloi (VVD): tegen.

Griffier Pregled: Van Bommel.

De heer Van Bommel (BBB): tegen.

Griffier Pregled: Bosch niet aanwezig.

Griffier Pregled: Boven.

Mevrouw Boven (Partij voor de Dieren): tegen.

Griffier Pregled: Depondt Olivers.

Mevrouw Depondt Olivers (CDA): tegen.

Griffier Pregled: Driessen niet aanwezig.

Griffier Pregled: Fischer.

Mevrouw Fischer (50PLUS): tegen.

Griffier Pregled: Franssen is afgemeld.

Griffier Pregled: Franssen niet aanwezig.

Griffier Pregled: Goossen.
.
De heer Goossen (BBB): tegen.

Griffier Pregled: Hanegraaff.

De heer Hanegraaff (CDA): tegen.

Griffier Pregled: Hendrikx.

De heer Hendrikx (VVD): tegen.

Griffier Pregled: Hermans niet aanwezig.

Griffier Pregled: Hoks niet aanwezig

De voorzitter: De motie is verworpen met 34 tegen en 1 stem voor.

10 Sluiting

De voorzitter: Dames en heren, ik sluit de vergadering. We hebben dat wel eens op andere wijze gedaan. Ik wil iedereen in de ondersteuning, want het was niet altijd gemakkelijk, toch ongelooflijk bedanken voor het mogelijk maken, inclusief de bodes en de mensen van de Griffie. Er staat wat lekkers klaar in de Grote Staat. Vergadering gesloten.

(Einde van de vergadering om 17.04 uur)

De notulen van de vergadering van 25 september 2026 zijn door Provinciale Staten goedgekeurd in hun vergadering van 6 november 2026.

Dhr. mr. A.O.J. Pregled, griffier

Dhr. E.G.M. Roemer, voorzitter